

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

พิมพ์ใจ พุฒจัตร์ส

GRAD VRU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2562

ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE REGIONAL OF
EDUCATION OFFICE NO. 1

PIMJAI PUTHJATURAS

GRAD VRU

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2019

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
ชื่อนักศึกษา พิมพ์ใจ พุดมจัตุรัส
รหัสประจำตัว 58B54650201
ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์)
..... กรรมการ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม) (รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศักดา สถาพรวงษา)
..... กรรมการและเลขานุการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์)
..... ผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์ ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์)

.....
.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิภักษ์ ศิริไวยหาร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 17 เดือน มกราคม พ.ศ. 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1
ชื่อนักศึกษา	พิมพ์ใจ พุฒจตุรัส
รหัสประจำตัว	58B54650201
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา และ 3) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำนวน 364 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิธีการวิเคราะห์ $PNI_{modified}$

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้
2. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน
3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการภาค 1

Thesis Title	Academic Administration of Schools under Regional Education Office No. 1
Student	Pimjai Puthjaturas
Student ID	58B54650201
Degree	Master of Education
Field of Study	Educational Administration
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr.Chanchai Wongsirasawat
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Dr.Orasa Charoonthum

ABSTRACT

The purpose of this research was to 1) study the academic administration of the schools under Regional of Education Office No. 1, 2) compare the academic administration of the schools under Regional Education Office No. 1, classified by work experience, school size, and educational level, and 3) study the needs of the academic administration of the schools under Regional Education Office No. 1. The research sample consisted of 364 secondary school teachers working in schools under Regional Education Office No. 1. The sample size was determined by using Krejcie & Morgan's table and multi-stage random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.95. The statistics used in the analysis were percentage, mean, standard deviation, independent t-test, one way ANOVA, and $PNI_{modified}$.

The results revealed that:

1. The academic administration of the schools under Regional Education Office No. 1 was completely at a high level. The highest mean was for selection of textbooks used in schools, followed by research for educational quality development in schools. The lowest mean was for curriculum development, and development and promotion of learning resources.

2. The comparisons of the academic administration of the schools under Regional Education Office No. 1, classified by work experience, produced overall differences at the statistical significance level of 0.05. The results classified by school size were not significantly different, nor were those obtained by education level.

3. The study of the needs of the academic administration of the schools under Regional Education Office No.1 revealed that, when considering each aspect, individually, the aspect with the highest need index value was curriculum development and development and promotion of learning resources.

Keywords: Academic Administration, The Regional Education Office No. 1

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและการให้ความร่วมมือจากบุคคลหลายท่าน เป็นการยากยิ่งที่จะกล่าวถึงท่านทั้งหลายได้ครบถ้วน ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงและซาบซึ้งในพระคุณ ตลอดจนความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรมกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ นายธนพจ แก้ววงษา ผู้อำนวยการโรงเรียนหอวัง ปทุมธานี นางสาววรารภรณ์ มอญภาษา ครู คศ.3 โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี นางวันวิสา ดีจรัส ครู คศ.3 โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี อาจารย์ ดร.เลอลักษณ์ โอทกานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์ ในความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ ตลอดจนให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง รวมถึงเพื่อนครูทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ต้องขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในครั้งนี้ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือให้กำลังใจในการศึกษาตลอดจนจบหลักสูตร คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะคุณความดีบิดา มารดา โดยเฉพาะคณาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ให้ความรู้กับผู้วิจัยจนเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมาจนทุกวันนี้

พิมพ์ใจ พุฒจตุรัส

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย	8
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	8
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
2.1 การบริหาร	14
2.2 ประกาศจัดตั้งของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	22
2.3 การบริหารงานวิชาการ.....	23
2.4 ความต้องการจำเป็น	116
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	133
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	145
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	145
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	146
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	146
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	147
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	148
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	149
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	150
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	150
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	150
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	151
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	180
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	180

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

5.2 อภิปรายผล.....	181
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	187
บรรณานุกรม.....	189
ภาคผนวก.....	202
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ	203
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ.....	209
ภาคผนวก ค ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)...	211
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	213
ประวัติผู้วิจัย.....	224

GRAD VRU

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย..... 146
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละประสิทธิภาพการทำงาน ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1..... 151
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้าน..... 152
4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนา สาระหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมและรายข้อ..... 154
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการโดยรวมและรายข้อ..... 155
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยรวมและรายข้อ 156
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมและรายข้อ..... 157
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ 158
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมและรายข้อ..... 159
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ..... 160

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้โดยรวมและรายชื่อ	161
4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการนิเทศการศึกษาโดยรวมและรายชื่อ	162
4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการแนะแนว โดยรวมและรายชื่อ	163
4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายชื่อ	164
4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยรวมและรายชื่อ	165
4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่นโดยรวมและรายชื่อ	166
4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาโดยรวมและรายชื่อ	167
4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายชื่อ	168
4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษาโดยรวมและรายชื่อ	169
4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครู ต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยรวมและรายชื่อ	170

สารบัญญัตราสาร (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อและ เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน	171
4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน.....	173
4.22 การเปรียบเทียบรายคู่ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) โดยรวมและรายด้าน.....	175
4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน.....	175
4.24 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1.....	177

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	7
2.1 หน้าที่ของหลักการบริหารเบื้องต้น	16
2.2 ทักษะพื้นฐานของผู้บริหารตามแนวคิดของคัทซ์ และคาร์น.....	18
2.3 กรอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	34
2.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตร.....	36
2.5 เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้.....	63
2.6 แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา.....	66
2.7 แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา.....	73
2.8 ระบบการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษา.....	87
2.9 ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม.....	100
2.10 โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.....	116
2.11 ลำดับชั้นความต้องการจำเป็นของ Maslow.....	117

GRAD VRU

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

ในปัจจุบันการศึกษาไทยให้ความสำคัญกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเนื้อหาสาระสำคัญซึ่งเป็นแนวการจัดการศึกษาของประเทศ ในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ในการจัดการศึกษานั้นต้องคำนึงถึงการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงผู้เรียนทุกคนเป็นสำคัญ มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM) และการจัดการศึกษา ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการบริหารของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นองค์กรหลักในการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยกระจายไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในพื้นที่โดยตรง มุ่งเน้นในการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เกิดความอิสระคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาเกิดความก้าวหน้ามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรตลอดจนการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ นั่นคือ คุณภาพการศึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านผู้เรียน ครูผู้สอนหรือสถานศึกษา ย่อมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยตรง การบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง

สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือหลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการนำไปใช้ในแต่ละสถานศึกษาทำให้ผลที่ปรากฏแตกต่างกันไป (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคนอื่น ๆ, 2560)

สภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยาก ในขณะที่ผลการจัดการศึกษาของประเทศในทุกๆระดับยังคงมีปัญหา ทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณลักษณะ และทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ และกำลังแรงงานของประเทศที่มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ในภาพรวมคนไทยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและมีความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้นจากนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียน 15 ปีของรัฐ แต่ระบบบริหารจัดการศึกษาก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับสภาพการณ์การลดลงของประชากรและการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วของประเทศ รวมถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและไร้ขีดจำกัดของเทคโนโลยีดิจิทัล การเร่งปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0 จึงเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวข้ามประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก 20 ปีข้างหน้า ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2560 มาตรา 65 กำหนดให้ยุทธศาสตร์ต้องมีการบรรจุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (reading) การเขียนได้ (writing) และการคิดเลขเป็น (arithmetics) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ด้วยการใช้วิจารณญาณ และทักษะในกระบวนการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และออกแบบนวัตกรรม (creativity and innovation) ทักษะด้านความรู้ ความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ (cross - cultural understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (collaboration, teamwork and leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (communication, information and media literacy) ทักษะด้านเทคโนโลยี

คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (computing and ICT literacy) ทักษะอาชีพ การเลือกอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (career and learning skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การศึกษา 4.0 (Education 4.0) เป็นอีกทิศทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยที่เป็นผลมาจากประเทศไทยมีการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นภาคการเกษตร ไปสู่ประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 3.0” ที่เป็นอยู่ต้องเผชิญกับ “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” “กับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “กับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา” กับดักเหล่านี้เป็นประเด็นที่ท้าทายในการปฏิรูปโครงสร้าง เศรษฐกิจและการศึกษาเพื่อก้าวข้ามจากประเทศไทย 3.0 ไปสู่ประเทศไทย 4.0 จึงต้องใช้การศึกษา 4.0 เป็นตัวขับเคลื่อน (พรชัย เจตมานัน และคนอื่น ๆ, 2559, ออนไลน์) กล่าวว่าการศึกษา 4.0 เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการ เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ให้ตอบสนองความต้องการของสังคม การเรียนการสอน ในยุค 4.0 ต้องให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้กล้าคิด และกล้าที่จะผิด แต่ทั้งหมดก็ยังต้องอยู่ในกรอบที่สังคมต้องการหรือยอมรับได้ โดยปัจจัยหลักของการใช้เทคโนโลยีที่ เกิดความคุ้มค่า ได้แก่ สนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่าย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ กล้าที่จะคิดนอกกรอบหรือต่อยอดตำราเรียน มีกิจกรรมที่สนับสนุนการทำงาน แบบเป็นกลุ่มหรือทีม ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กับสังคม ทั้งนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยน ผ่านของความรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีวันสิ้นสุด ผู้สอนจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อก้าวผ่านเข้าสู่โลก แห่งการเรียนรู้แบบใหม่ การปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่ เปลี่ยนแปลงไป และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน สังคมแห่งการเรียนรู้แบบใหม่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมิใช่แค่เพียงแค่ได้รับความรู้ แต่ต้องเป็นผู้ที่สร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวผ่านจากการเรียน การสอนระบบ Education 3.0 เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า Education 4.0 การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 โดยการสร้างห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom) เริ่มด้วยการฝึกให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ใ้รู้วีดิทัศน์ การเก็บใจความสำคัญ การคิดต่อยอด ฝึกวิธีการเขียน บันทึก เขียนแผนผังความคิด (mind map) การกำหนดให้ตั้งคำถามที่ น่าสนใจ การเปลี่ยนแปลงที่ครู ต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ มีพื้นฐานแน่น พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ การจัดการระบบความรู้ จัดการความรู้ ความสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน และมีความรู้จริง พร้อมทั้ง จะถ่ายทอด การยอมรับสองด้านทั้งทางการปฏิบัติ รับการป้อนกลับ ช่วยการพัฒนาการของผู้เรียน และบรรยากาศการเรียนรู้ การเป็นผู้กำกับกับการเรียนรู้ทั้งของตนเอง และผู้เรียนเปลี่ยนแปลง

กระบวนการเรียนการสอน สร้างทักษะที่จำเป็นโดยการเรียนรู้จากการลงมือ ครูเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้เลี้ยง ครูฝึก (Coach) หรือผู้จัดการ ผู้สนับสนุน การนำเสนอเป็นรายงาน การนำเสนอด้วยปากเปล่า หรือเสนอเป็นละคร มีการสะท้อนความคิด (reflection) ว่าได้เรียนรู้อะไร อยากเรียนอะไรต่อ เพื่ออะไร สอดแทรกค่าจริยธรรม การเรียนแบบบูรณาการสหวิทยาการ เชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการ แปลงสู่รูปธรรมให้มีทักษะที่ต้องการในยุคศตวรรษที่ 21 เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการสื่อสารที่ดี การจัดการศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียน และท้าทายสู่การสร้างกระบวนการการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียน (สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี, 2561)

จากที่ผ่านจากอดีตถึงปัจจุบัน มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ทำการศึกษเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา ด้านวิชาการ โดยภาพรวมพบว่าโรงเรียนที่มีความพร้อม (โรงเรียนขนาดใหญ่) สามารถดำเนินงานในด้านวิชาการได้เป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น เนื่องจากมีการบริหารงานที่ดี มีการอบรมให้ความรู้และความเข้าใจอันดีแก่ครู มีการติดตามและประเมินผลทั้งจากผู้บริหารสถานศึกษา และจากส่วนกลาง ครูสามารถเขียนแผนการสอนได้เอง นอกจากนี้โรงเรียนยังสามารถดำเนินงานทางด้านวิชาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนได้อย่างคล่องตัว แต่ในบางโรงเรียนที่ยังไม่มีความพร้อมการดำเนินอาจมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการกระจายอำนาจ ได้แก่ ปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมืองซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนของนโยบายทางการศึกษา หลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย และขาดการสร้างความเข้าใจแก่ครูก่อนนำไปใช้ นอกจากนี้ระบบการให้ครูทำวิทยฐานะยังทำให้ครูทุ่มเทเวลาไปกับการทำงานเอกสารมากกว่าการดูแลนักเรียน ดังนั้น ถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่และสถานศึกษาสามารถกำหนดหลักสูตรของตนเองได้ แต่บุคลากรครูบางส่วนก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจที่จะทำหลักสูตรของตนเองต้องไปเอามาจากแหล่งอื่น ปัญหาการขาดครูที่มีความสามารถตรงตามวิชาเอก และการขาดภาวะผู้นำในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา (สุวิมล ว่องวานิช และคนอื่น ๆ, 2555; พิณสุดา สิริจรัสศรี และคนอื่น ๆ, 2554; ดิเรก พรสีมา และคนอื่น ๆ, 2553; วราภรณ์ สามโกเศศ และคนอื่น ๆ, 2553) สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน สภาพปัญหาด้านระบบบริหารและการจัดการ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเน้นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจน้อยมาก แม้จะมีการมอบอำนาจบางเรื่องลงไปก็เป็นเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ส่วนกลาง มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านการบริหารและวิชาการลงสู่ระดับพื้นที่ค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะในด้านนโยบายและแผนและงบประมาณ ขาดความเป็นเอกภาพหรือความเป็นหน่วยเดียวในลักษณะของภารกิจของกระทรวง แต่ละครรมมี

อิสระมากเกินไปจนไม่สามารถประสานนโยบาย แผนและงบประมาณในภาพรวมได้ การปฏิบัติงานจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำในภารกิจของตนเอง (ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย, 2557)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 จำแนกตามศึกษาธิการภาค พบว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกรายวิชา ส่วนสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา ในรายวิชาสังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกรายวิชา ส่วนสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีคะแนนรองลงมาในรายวิชาสังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกรายวิชา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560) โดยในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 การบริหารงานวิชาการปัจจุบันมีความสำคัญ ปัจจุบันงานวิชาการจะเป็นตัวกำกับความสำเร็จของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความรู้ ทักษะและความสามารถในการบริหารทุกฝ่าย โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน เมื่อใดที่โรงเรียน ดำเนินการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทิศทางที่ดีขึ้น

จากสภาพที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เพื่อใช้เป็นสารสนเทศสำคัญในการนำไปกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
- 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา
- 1.2.3 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารวิชาการ ตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2553 ซึ่งแบ่งออกเป็น 17 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการ

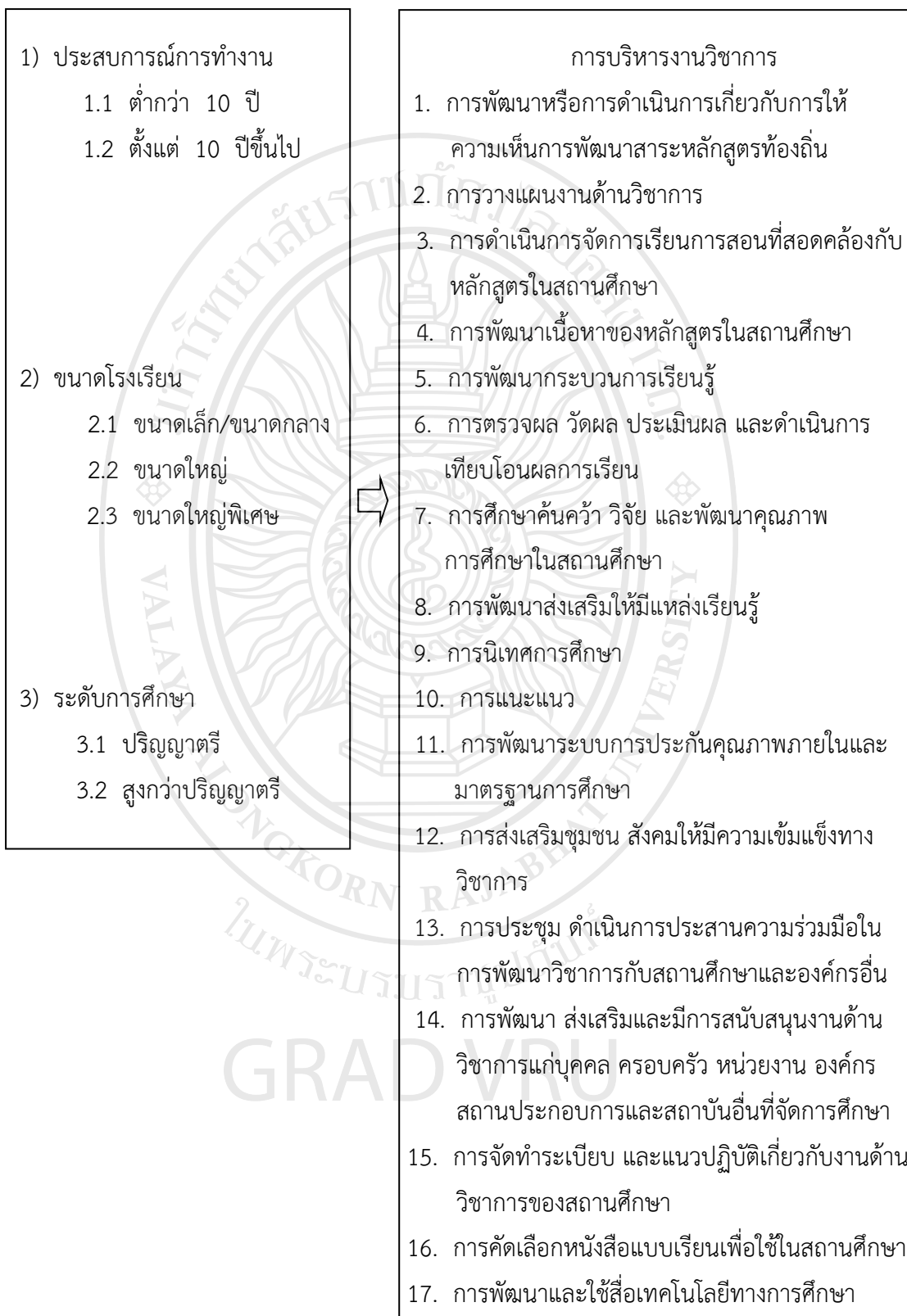
เกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันจัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังภาพที่ 1.1

GRAD VRU

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดในการวิจัย

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน และระดับการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำนวน 91 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 22 โรงเรียน โรงเรียนในจังหวัดสระบุรี จำนวน 21 โรงเรียน โรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 18 โรงเรียน โรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 โรงเรียน รวมมีครูทั้งหมด จำนวน 7,190 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำนวน 45 โรงเรียน จำนวน 364 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน วรณีย์ แกมเกต, 2555) และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Muti-Stage Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

2.1.1 ประสบการณ์การทำงาน

2.1.1.1 ต่ำกว่า 10 ปี

2.1.1.2 ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

2.1.2 ขนาดโรงเรียน

2.1.2.1 ขนาดเล็ก/ขนาดกลาง

2.1.2.2 ขนาดใหญ่

2.1.2.3 ขนาดใหญ่พิเศษ

2.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.3.1 ปริญญาตรี

2.1.3.2 สูงกว่าปริญญาตรี

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานวิชาการทุกประเภทในสถานศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน โดยแยกเป็น 17 ด้าน คือ

การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำขึ้น และกำหนดจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

การวางแผนงานด้านวิชาการ หมายถึง สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและ เป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อเป็นทิศทางในการทำงาน โดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้การวิจัย และส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ทุกช่วงชั้น จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ต่าง ๆ ให้เอื้อ ต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือทำขึ้นใหม่ เพื่อใช้ ให้เหมาะกับสถานศึกษา จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ตาม หลักสูตรแกนกลาง รวมทั้งจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก

การพัฒนาระบบการเรียนรู้อ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการให้ความรู้แก่นักเรียน โดยมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความ ถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญ สถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง รวมถึงจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระ โดยเป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา โดยจัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาตามระเบียบการวัดและ ประเมินผล จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการประเมินผลการเรียน ทุกช่วงชั้น และมีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล พร้อมทั้งจัดระบบสารสนเทศด้าน การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิงตรวจสอบและใช้ประโยชน์ใน การพัฒนาการเรียนการสอน

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง กำหนดนโยบายโดยใช้การ วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย กระบวนการวิจัย จัดให้มีการรวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูนำ ผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สร้างเครือข่าย ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สรรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกสถานที่ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ให้เพียงพอซึ่งแหล่งเรียนรู้นั้นให้อี้อต่อการจัดการเรียน รวมไปถึงจัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ใน ท้องถิ่นให้อี้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ ทั้งใน และนอกสถานที่

การนิเทศการศึกษา หมายถึง ศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน ภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย สร้างความตระหนัก ให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายใน การนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการ ทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและต่อเนื่อง และให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การแนะแนว หมายถึง จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา ครูทุกคนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุน การดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษาอื่น และเครือข่ายแนะแนว ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

การพัฒนา ตรวจสอบ และปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา หมายถึง การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์ เรียกใช้งาน สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นคุณภาพ

การศึกษา ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

การพัฒนาและส่งเสริมชุมชน สังคมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง จัดระบบการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีการอบรม แสวงหาความรู้ของข้อมูลข่าวสาร โดยการพัฒนางานวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

การประสานงานและให้ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีการบริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในท้องถิ่น จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่น

การส่งเสริม พัฒนางานวิชาการ รวมถึงสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันที่ดำเนินงานเกี่ยวกับสถานศึกษา หมายถึง ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันจัดการศึกษา และใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอื่นได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การจัดทำกฎระเบียบ ข้อตกลงและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา หมายถึง จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงร่างระเบียบ นำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และนำไปแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสม

การศึกษาและคัดเลือกหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนและแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นหนังสือแบบเรียน ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำและตรวจสอบหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัดเสริมทักษะ ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

การปรับปรุง พัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง วิเคราะห์ กำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่อง การจัดหาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี

ทางการศึกษา เพื่อจัดสร้างองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา พัฒนาห้องสมุด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากร ในการผลิตและพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ครู หมายถึง ครูระดับมัธยมศึกษาที่ทำหน้าที่ด้านการสอน ทั้งที่เป็น ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติงานของครูตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการครูจนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ ต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

ขนาดโรงเรียนหมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามเกณฑ์วิธีการย้ายผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ้างถึงหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 0206.4 / ว 24 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2560 แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 499 คน ลงมา
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน
4. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 2,500

คนขึ้นไป

แต่เนื่องจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีจำนวนประชากรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนประชากรน้อยมาก ผู้วิจัยจึงรวมโรงเรียนขนาดเล็กไว้กับโรงเรียนขนาดกลาง ได้ขนาดของโรงเรียน 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดเล็ก/ขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒិการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ทำหน้าที่ด้านการสอน ทั้งที่เป็น ครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 หมายถึง สำนักงานที่ทำหน้าที่ดูแลและจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี โดยสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ตั้งอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี

ความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินงานของการบริหารงานวิชาการให้เป็นระบบ โดยมีการกำหนดสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์หาวิธีการและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข นำมาซึ่งการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ดังนี้

1.7.1 เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

1.7.2 เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียน นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

GRAD VRU

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 การบริหาร
- 2.2 การบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
- 2.3 การบริหารงานวิชาการ
- 2.4 ความต้องการจำเป็น
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การบริหาร

การบริหารมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร ไว้ดังนี้

สุนทร โคตรบรรเทา (2551) ได้ให้ความหมายการบริหาร ได้ให้ความหมายของการบริหาร คือ การทำให้คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือทำงานกับคนโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

จรัส อติวิทยากรณ์ (2554) การบริหาร หมายถึง การแบ่งงานกันทำโดยให้ทั่วถึงกัน มีผู้บริหารเป็นผู้คอยติดตามดูแล เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2557) การบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ติน ปรัชญพฤษ์ (2535 อ้างถึงใน โชติ บดีรัฐ, 2558) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจและนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจ หมายถึง เกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

ไซมอน (Simon, 1958) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างร่วมกัน

กู๊ด (Good, 1973) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การทางการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้

روبบินส์ (Robbins, 1978 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2551) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย จัดสรรทรัพยากร และประสานงานให้บุคลากรใช้ความพยายามในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป้าหมายขององค์การบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Peter (1998) การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เขามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

เซอร์จิโอวานนี (Sergiormanni, 1987) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานกับผู้อื่นและโดยผู้อื่น เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

เฮอริเชย์ บลันชาร์ด และจอห์นสัน (Hersey, Blanchard and Jonhson, 1997) ให้ความหมาย “การบริหาร” หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือต่าง ๆ งบประมาณ และเทคโนโลยี เพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

สรุปการบริหาร คือ การทำงานของกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกัน โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และเทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่วางไว้ให้เกิดประสิทธิภาพ

2.1.1 องค์ประกอบของการบริหาร

การบริหารมีคำหลักอยู่ 4 คำ คือ งาน คน เป้าหมาย และองค์การ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) และมีคำที่เกี่ยวข้องอีก 2 คำ คือ กระบวนการ และปฏิบัติซึ่งแต่ละคำมีความหมายดังนี้

1. งาน (Work) หมายถึง สิ่งที่ต้องปฏิบัติกระทำตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคน ซึ่งงานมีชื่อเรียกหลายชื่อขึ้นอยู่กับเวลา และความเร่งด่วนของเวลา เช่น กิจกรรม ภารกิจ (งานที่ต้องทำให้เสร็จ) งาน ผลงาน ตำแหน่งงาน และการมี งานทำ หรือการจ้างงาน เป็นต้น

2. คน (Man) หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ทำงาน ซึ่งคนมีชื่อเรียกหลายอย่างตามบทบาทหน้าที่ ตำแหน่ง และหน่วยงานปฏิบัติ เช่น บุคลากร บุคคล ผู้กระทำ ผู้ปฏิบัติงาน คนงาน นายจ้าง ผู้บังคับบัญชา นาย หัวหน้างาน ผู้ประกอบการ ผู้คุมงาน ลูกน้อง ผู้ใต้บังคับบัญชา หัวหน้า ผู้นำ และผู้ตาม เป็นต้น

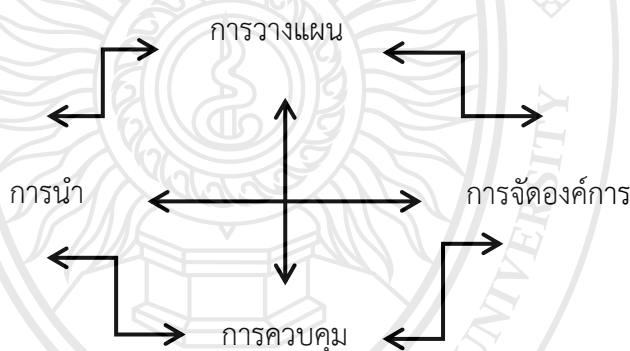
3. เป้าหมาย (Goals) หมายถึง สิ่งที่ต้องไปให้ถึง สิ่งที่ได้รับ หรือสิ่งที่บรรลุจากการปฏิบัติงานซึ่งเป้าหมายอาจมีระดับของความสำคัญน้อยหรือมากขึ้นอยู่กับข้อกำหนดเกณฑ์วัด

เช่น เป้าหมาย ระดับต้น เป้าหมายระดับกลาง และเป้าหมายระดับสูง หรืออาจเป็นเป้าหมายเชิงปริมาณ ซึ่งหมายถึง การบรรลุเป้าหมายตามชิ้นงานและเป้าหมายเชิงคุณภาพ ซึ่งหมายถึงการบรรลุตามชิ้นงานแล้วยังเป็นที่พอใจของผู้เกี่ยวข้องหรือมีคุณภาพดีด้วย คำอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น วัตถุประสงค์ จุดประสงค์ จุดหมาย เป้าประสงค์ และจุดมุ่งหมาย เป็นต้น

4. องค์กร (Organization) หมายถึง สถานที่/หน่วยงาน หรือความสัมพันธ์ระหว่างสองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันโดยมีเป้าหมาย

2.1.2 หน้าที่การบริหารเบื้องต้น

เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1987 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) กล่าวว่า มีนักทฤษฎีการบริหารหลายคน เช่น กิวลิก และเออร์วิค (Gulick and Urwick, 1937) เซียร์ส์ (Sears, 1950) คูนท์ส์และโอดอนเนลล์ (Koonts and O'Donnell, 1976) มีแนวคิดว่าการบริหารเป็นกระบวนการของหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ (Functions) สำคัญอยู่ 4 ประการ ดังภาพที่ 2.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 หน้าที่ของหลักการบริหารเบื้องต้น

หน้าที่ของการบริหารเบื้องต้นมีหน้าที่ทั้ง 4 มีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง หน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย และพัฒนาแผนแม่บท และยุทธศาสตร์ในการนำไปปฏิบัติ เมื่อวางแผนเสร็จจะได้แผน หรือ “แปลน” (Plan) ออกมา

2. การจัดการ (Organizing) หมายถึง หน้าที่ในการจัดหาคูคลากร ทรัพยากร ทางกายภาพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์และเงินมารวมกันโดยวิธีที่ดีที่สุด เพื่อปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ ให้บรรลุตามเป้าหมาย

3. การควบคุม (Controlling) หมายถึง หน้าที่ในการประเมินผล การทบทวน การออกกฎระเบียบ การควบคุมพนักงาน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการดูแลมาตรฐานของการ

บรรลุเป้าหมายของผู้บริหาร และการรับผิดชอบในการทำนุบำรุงภายใน รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก

การควบคุมมีสามขั้นตอน คือ ก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ดังนี้

1. การควบคุมก่อนดำเนินการ เป็นการกำกับดูแลว่ามีคนและของครบครันพร้อมจะปฏิบัติงานหรือไม่

2. การควบคุมระหว่างดำเนินการ เป็นการกำกับดูแลทุกระยะตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการดูความบกพร่องของปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วหาทางแก้หรือเปลี่ยนแปลงทันทีที่เกิดขึ้น แล้วหาทางแก้หรือให้งานมีการปฏิบัติต่อไปอย่างราบรื่น

3. การควบคุมหลังดำเนินการ เป็นการกำกับดูแลและตรวจสอบผลลัพธ์สุดท้ายว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้าง ขั้นนี้เป็นขั้นของการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยรวม

4. การนำ (Leading) เป็นการนำทาง (Guiding) และการนิเทศติดตาม (Supervising) ผู้ปฏิบัติเมื่อนำแผนขององค์การไปปฏิบัติ ซึ่งในการนำหรือการนิเทศติดตามจะต้องทำให้ผู้ปฏิบัติมีแรงจูงใจ และความคาดหวัง และรักษาการสื่อสารที่ดีให้คงไว้

ในขั้นนี้ นักบริหารบางคนจึงเรียกว่า การจูงใจ (Motivating) เนื่องจากในการนำผู้บริหารจำเป็นต้องหาวิธีการแนะแนวทางให้ผู้ปฏิบัติทำงานด้วยความสบายใจ มีความพยายาม มีความอดทน และมีทิศทางในการปฏิบัติงาน ตามเป้าหมายขององค์การ แรงจูงใจเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของปฏิบัติและหน้าที่สำคัญของผู้บริหารในการจูงใจ ผู้ปฏิบัติให้ทำงานไปสู่เป้าหมายขององค์การ

2.1.3 ทักษะพื้นฐานของผู้บริหาร

คัทซ์ และคานัน (Katz and Kahn, 1966 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) กำหนดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในกระบวนการบริหารและย้่าว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จทั้งหลายทั้งผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับล่างจะต้องมีทักษะพื้นฐาน 3 ประการ ดังภาพที่ 2.2 ต่อไปนี้

GRAD VRU

การบริหาร			
ระดับสูง	ทักษะ	ทักษะ	ทักษะ
ระดับกลาง	ทักษะ	ทักษะ	ทักษะ
ระดับล่าง	วิชาการ		มนุษย
			สั่งกับ

ภาพที่ 2.2 ทักษะพื้นฐานของผู้บริหารตามแนวคิดของคัทซ์ และคาห์น (Katz and Kahn, 1966)

1. ทักษะวิชาการ (Technical Skills) หมายถึง การมีความรู้ความสามารถ และความชำนาญเกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการ

วิธีดำเนินการ และกลวิธีต่าง ๆ ของการปฏิบัติงานในองค์การ ถ้าเป็นองค์การ สถานศึกษา ทักษะวิชาการได้แก่ความชำนาญเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี หลักการ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทักษะวิชาการมีความสำคัญสำหรับผู้มีบทบาทเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้างาน ในระดับล่างของลำดับตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหาร ระดับกลาง และระดับสูง

2. ทักษะมนุษย (Human Skills) หมายถึง การมีความรู้ความสามารถและความชำนาญของผู้บริหารในการปฏิบัติงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรายบุคคล และกลุ่มบุคคล ตัวอย่างของการมีทักษะหรือความชำนาญเกี่ยวกับมนุษย เช่น การเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเอง การเข้าใจผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น การเอาใจเราไปใส่ใจเขา หรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับทักษะมนุษยในทางบริหาร เช่น การเข้าใจภาวะผู้นำ คุณลักษณะผู้นำ พฤติกรรมผู้นำ แรงจูงใจและการจูงใจ เจตคติ และการพัฒนาเจตคติ พลวัตกลุ่ม ความต้องการของมนุษยทรัพยากรมนุษย เป็นต้น ทักษะมนุษยมีความสำคัญต่อบทบาทของผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานทุกระดับของอำนาจเจ้าหน้าที่ และการบริหารองค์การ ทั้งนี้ในการบริหารงานในทุกตำแหน่งจะต้องปฏิบัติงานกับคนอื่นและโดยคนอื่นทั้งสิ้น นั่นคือ ผู้บริหารจะต้องรู้จักคน และรู้วิธีการใช้ทักษะมนุษย จึงจะปฏิบัติในหน้าที่ และความรับผิดชอบได้บรรลุตามเป้าหมาย ทักษะมนุษย เรียนรู้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น จิตวิทยา ปรัชญา พฤติกรรมศาสตร์ สังคมวิทยา สังคมศาสตร์

และมนุษยวิทยา ความรู้ในศาสตร์เหล่านี้ได้มาโดยการอ่าน การฟัง และการเรียนรู้ และการฝึกอบรม โดยตรง ยิ่งอ่านหรือฟังมากขึ้นเท่าไรยิ่งมีความรู้และทักษะมนุษย์มากขึ้นเท่านั้น

3. ทักษะสังกัป (Conceptual Skills) หมายถึง การมีความรู้ ความสามารถและความชำนาญของผู้บริหารเกี่ยวกับงานโดยรวมและองค์การโดยรวม เป็นความรู้ความสามารถและความชำนาญของผู้บริหารในการมองเห็นองค์การโดยรวม การมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของหน่วยงานย่อยภายในองค์การ และบทบาทหน้าที่ของทุกหน่วยงานและทุกฝ่ายของผู้ปฏิบัติงานภายในองค์การ การพัฒนาความรู้ความสามารถและความชำนาญด้านสังกัปต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับหลักการ และทฤษฎีการบริหาร พฤติกรรมของบุคคลในองค์การ พฤติกรรมองค์การ และปรัชญาขององค์การ สำหรับความรู้ความสามารถและทักษะองค์การหาได้จากการอ่านเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการก่อตั้งรายงานประจำปี รายงานการประชุม ระเบียบข้อบังคับขององค์การ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในอดีตและปัจจุบัน แล้วนำความรู้จากการอ่านหนังสือหรือการพูดคุยและเจรจากับบุคคลผู้มีความรู้ความชำนาญ เช่น เคยอยู่มาก่อน และปฏิบัติอยู่ในองค์การมานาน มาวิเคราะห์การบริหารงานในองค์การของตนเอง เป็นต้น ทักษะสังกัปมีความสำคัญมากเป็นพิเศษสำหรับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ถ้าเป็นองค์การสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการบริหารองค์การโดยรวมมากกว่าผู้บริหาร ระดับกลางและระดับล่าง อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารทั้งระดับสูง ระดับกลาง และระดับล่าง ต้องมีทักษะมนุษย์มากเท่าเทียมกัน เพราะการบริหารงานทุกระดับภายในองค์การต้องทำงานกับคนและโดยตนเป็นสำคัญนั่นเอง

2.1.4 ความรับผิดชอบของผู้บริหาร

เซอร์จิโอวานนี และคนอื่น ๆ (Sergiovanni et al., 1987 อ้างถึงในสุนทร โคตรบรรเทา, 2560) ได้ศึกษาแนวคิดของอาร์กีริส (Argyris, 1964) และพาร์สันส์ (Parsons, 1960) และสรุปว่าความรับผิดชอบสำคัญของผู้บริหารในองค์การประเภทใดก็ตาม รวมทั้งองค์การสถานศึกษามีอยู่ 4 ประการ คือ การบรรลุเป้าหมายขององค์การ การบูรณาการภายใน และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นแนวคิดของอาร์กีริส และการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดของ พาร์สันส์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การบรรลุเป้าหมายขององค์การ (Goal Attainment) หมายถึง การดำเนินงานไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง ซึ่งเป็นความรับผิดชอบ สำคัญประการแรกของทุกองค์การ คือการบรรลุเป้าหมายขององค์การ (Organization Goal Attainment) ถ้าเป็นองค์การบริการ เช่น สถานศึกษา เป้าหมายของสถานศึกษา คือ การบริการผู้เรียนให้ดีที่สุด เพื่อให้ผู้รับบริการ คือ “ผู้เรียน” ไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการศึกษา เช่น ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์รอบด้าน เพื่อการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น และการประกอบอาชีพที่สุจริตมั่นคงและยั่งยืน

ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา คือผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสามารถในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมและถ้าเป็นองค์การธุรกิจ เช่น บริษัทธุรกิจและโรงงานอุตสาหกรรม คือ การมีกำไรสูงสุด และ “ลูกค้า” มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และการบริการที่ดีที่สุดเช่นเดียวกัน

2. การบูรณาการภายใน (Internal Integration) ความรับผิดชอบสำคัญประการที่สองคือ การอนุรักษ์หรือการรักษา การบูรณาการภายใน (Maintaining Internal Intergration) ขององค์การ ซึ่งหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการประสานงานในแผนกและหน่วยงาน ต่าง ๆ ภายในองค์การในด้านโครงสร้างองค์การ ส่วนในด้านจิตวิทยา การอนุรักษ์หรือการรักษา การบูรณาการภายในองค์การ หมายถึง การสร้างความรู้สึกเป็นเอกฉันท์และความจงรักภักดีต่อองค์การ นอกจากนี้ นักทฤษฎีบางคนเห็นว่า ประสิทธิภาพการบริหาร (Administrative Effectiveness) เป็นการบูรณาการภายในเหมือนกัน เนื่องจากประสิทธิภาพเป็นการบูรณาการความต้องการขององค์การกับความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งระบบสังคมขององค์การเช่นนี้เป็นลักษณะเด่นของตำราการบริหาร ในทศวรรษ 1950 และ 1960 เช่น แนวคิดของ เกทเซลส์ ลิฟแฟม และแคมป์เบลล์ (Getzels, Liphams and Campbell, 1968) และเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1983) กล่าวว่า การวิจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จพบว่า การมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของสถานศึกษาที่ผูกพันบุคลากรให้อยู่กับวัตถุประสงค์ส่วนรวมและให้บุคลากรมีโอกาสพบความหมายในงานมากขึ้น แสดงว่าสถานศึกษาเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการสืบสานแบบแผนทางวัฒนธรรมและการบูรณาการภายในองค์การนั่นเอง

3. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก (Adaption to External Environment) เป็นความรับผิดชอบสำคัญประการที่สามของผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ การปรับตัวองค์การให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก (Adapting the Organization to External Environment) ถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงไป องค์การต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ไปทำนองเดียวกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิวัฒนาการทางการเมืองมีผลกระทบต่อองค์การ ในกรณีขององค์การสถานศึกษาจะต้องเผชิญและเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งทางสังคมจิตวิทยา ตัวอย่างเช่น ปัญหาผู้เรียนเพิ่มหรือลด การออกกลางคัน และการลาออกของบุคลากร อาจมีผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณ การบรรจุแต่งตั้งบุคลากร โครงสร้างขององค์การสถานศึกษา และการใช้อาคารสถานที่ เป็นต้น

4. การอนุรักษ์แบบแผนทางวัฒนธรรม (Maintaining Cultural Patterns) แบบแผนทางวัฒนธรรม (Cultural Patterns) เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง การป้องกัน การหล่อหลอม และการปรุงแต่งขนบธรรมเนียมและปทัสถานทางวัฒนธรรมขององค์การ ถ้าเป็นองค์การสถานศึกษารูปแบบและวัฒนธรรม อาจได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดพิธีมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา การจัดการแข่งขันกีฬาภายใน (กีฬาสี่) การจัดกิจกรรมวันสำคัญ การแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน พิธีมอบเกียรติบัตร และรางวัลชนะเลิศให้แก่บุคลากร และนักเรียนที่มีผลงานดีเด่น และทำ

ประโยชน์ให้แก่สถานศึกษาและสังคม และการมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติแก่บุคลากรและผู้ทำประโยชน์แก่สถานศึกษา เป็นต้น

2.1.5 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

โกลด์แฮมเมอร์ และคนอื่น ๆ (Goldhammer et al., 1971, cited in Sergiovanni, 1987) ได้วิจัยเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลกับผู้บริหารที่ไม่มีประสิทธิผล และพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลมีคุณลักษณะเหมือนกัน 8 ประการ ดังนี้

1. ไม่ได้ตั้งใจเป็นผู้บริหารตั้งแต่แรก แต่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้บริหารจากหัวหน้า เมื่อเข้าสู่วงการมีความตั้งใจเป็นเพียงครูสอนธรรมดาเท่านั้น
2. มีความศรัทธาต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง ไม่ได้มีอคติและวิจารณ์เด็กไม่เรียนหนังสือ และปัญหาความประพฤติของเด็ก และคิดว่าเป็นสิ่งที่สถานศึกษาตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงเน้นความรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาของนักเรียน
3. มีความสามารถทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความภูมิใจในตัวครู และยอมรับว่าครูเป็นผู้เสียสละมีความสามารถ มีความเชื่อมั่น และสามารถกระตือรือร้น รู้จักใช้กระบวนการกลุ่มได้ดี รับฟังความคิดเห็นครู ผู้ปกครองและนักเรียน นอกจากนี้ยังมีทักษะในการคิดอย่างฉับพลันและเห็นใจเพื่อนร่วมงานจึงได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี
4. เป็นผู้เด็ดขาดในการยอมรับความต้องการของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามักเผชิญกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคจากเขตพื้นที่การศึกษา และขาดแคลนทรัพยากร รู้สึกมีความยุ่งยากในการอยู่กับข้อจำกัดระบบราชการ และมักจะละเมิดสายการบังคับบัญชา โดยหาทางลดปัญหาจากแหล่งต่าง ๆ ที่เห็นว่ามิทางเป็นประโยชน์และเป็นไปได้
5. มีความกระตือรือร้นและยอมรับความผิดชอบของตน ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในฐานะเป็นผู้บริหารและยอมรับในความรับผิดชอบของตนในฐานะเป็นพันธกิจ (งานที่ต้องทำตามบทบาทหน้าที่) มากกว่าเป็นงานธรรมดา ยอมรับบทบาทตนเองในปัญหาสังคมปัจจุบัน ความไม่ชัดเจนต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และงานที่มีความสำคัญน้อยกว่าเป้าหมายที่ตนรู้สึกว่าจะมีความสำคัญต้องไปให้ถึงหรือบรรลุ ดังนั้นจึงพบว่ามีทางเป็นไปได้ที่จะอยู่กับความไม่ชัดเจนต่าง ๆ ในตำแหน่งของตน
6. มีความมุ่งมั่นต่อการศึกษา ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและสามารถแยกข้อแตกต่างระหว่างเป้าหมายการศึกษาในระยะสั้น และระยะยาว ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีปรัชญาเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาและความสัมพันธ์ของปรัชญาภายในบทบาทนั้น
7. เป็นผู้รู้จักปรับตัว ถ้าพบว่ามีบางสิ่งบางอย่างเป็นไปได้ ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นทันที และลงมือเดินตามเส้นทางใหม่อย่างปลอดภัย

8. เป็นนักยุทธศาสตร์ที่สามารถ ผู้บริหารสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น มีความสนใจในการกำหนดวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดในการเปลี่ยนแปลงนั้น

คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (ทำงานบรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพ) ต้องเป็นผู้สนใจการบริหารหลักปรัชญาศาสตร์ และสนใจภาวะผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิผลและประสบความสำเร็จ

2.2 ประกาศจัดตั้งของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2559) เรื่อง จัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ลงนามโดย พลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2559 ได้อาศัยอำนาจตามข้อ 2 ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 11/2559 เรื่องการบริหารงานราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ให้ตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค โดยสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้พอสังเขปดังนี้

ข้อ 1 สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ตั้งอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี

ข้อ 2 สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดลพบุรี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง

ข้อ 3 สำนักงานศึกษาธิการภาค 3 ตั้งอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสระแก้ว

ข้อ 4 สำนักงานศึกษาธิการภาค 4 ตั้งอยู่ที่จังหวัดราชบุรี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อ 5 สำนักงานศึกษาธิการภาค 5 ตั้งอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรปราการ

ข้อ 6 สำนักงานศึกษาธิการภาค 6 ตั้งอยู่ที่จังหวัดสงขลา รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อ 7 สำนักงานศึกษาธิการภาค 7 ตั้งอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดระนอง

ข้อ 8 สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 ตั้งอยู่ที่จังหวัดยะลา รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล

ข้อ 9 สำนักงานศึกษาธิการภาค 9 ตั้งอยู่ที่จังหวัดลพบุรี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง

ข้อ 10 สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย และจังหวัดอุดรธานี

ข้อ 11 สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ตั้งอยู่ที่จังหวัดสกลนคร รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสกลนคร

ข้อ 12 สำนักงานศึกษาธิการภาค 12 ตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ 13 สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี

ข้อ 14 สำนักงานศึกษาธิการภาค 14 ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

ข้อ 15 สำนักงานศึกษาธิการภาค 15 ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน

ข้อ 16 สำนักงานศึกษาธิการภาค 16 ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงราย รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชุมพร จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา และจังหวัดแพร่

ข้อ 17 สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ตั้งอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอุตรดิตถ์

ข้อ 18 สำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ตั้งอยู่ที่จังหวัดกำแพงเพชร รับผิดชอบดำเนินการในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 หมายถึง สำนักงานที่ทำหน้าที่ดูแลและจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี โดยสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ตั้งอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี

2.3 การบริหารงานวิชาการ

2.3.1 แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยให้ความสำคัญกับหลักในการกระจายอำนาจ ดำเนินการ บริหารจัดการไปยังสถานศึกษาอย่างอิสระ มีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา ประสบความสำเร็จ มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ เกิดการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล

ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ ดังมาตราต่อไปนี้

มาตรา 24 จัดกระบวนการเรียนรู้

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

มาตรา 26 จัดการประเมินผู้เรียน

มาตรา 27 จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

มาตรา 30 พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

มาตรา 48 จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน

มาตรา 66 พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน

2.3.2 วัตถุประสงค์การบริหารงานวิชาการ

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น

2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้สถานศึกษา ได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

2.3.3 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารวิชาการไว้ ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการ กิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล ต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้งาน วิชาการเกิดพลวัตและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นภาดา ผูกสุวรรณ (2553) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงาน ต่าง ๆ ในสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นในการดำเนินการจัดกิจกรรมและพัฒนากการเรียนการสอนในทุกด้าน อย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาดตนเองไป ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ บริหารกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยมีการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมี ประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ลักษณะของการ กระบวนการในการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยมีการพัฒนาและ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุง พัฒนาการ เรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้สอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและ จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

จิติมา วรณศรี (2557) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่ เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

จรุณี แก้วเอี่ยม (2557) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารการจัด กิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล ต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินการไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

Fisk (1957) การบริหารงานวิชาการ เป็นหน้าที่ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบทาง วิชาการ เริ่มตั้งแต่กำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลใน อาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐานรวมทั้งการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ กิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนการวัดผลเพื่อติดตามการเรียนการสอน ให้การ เรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

สรุปการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานวิชาการทุกประเภทใน สถานศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาและสัมพันธ์กับงานด้านอื่น ๆ ทุกงาน และครอบคลุมกิจกรรมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา จึงมีขอบเขตของงานวิชาการกว้างและครอบคลุมหลายด้าน ดังรายละเอียด คือ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้เสนอขอบเขตการบริหารงานวิชาการ คือ

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ประกอบด้วย แผนปฏิบัติงานวิชาการ
โครงการสอน บันทึกการสอน

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดตารางสอน
การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนประกอบด้วยการจัดตารางสอน
การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน

สันติ บุญภิรมย์ (2553) ได้จำแนกขอบเขตของการบริหารงานวิชาการอีกรูปแบบ
หนึ่งที่แบ่งตามภารกิจในการทำงานเป็นประจำ งานโครงการและงานประกอบ ดังรายละเอียด คือ

1. งานประจำ งานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา มีงานที่
จะต้องปฏิบัติเป็นประจำ หรือเป็นภารกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วย 18 ประการ คือ

1.1 งานจัดโปรแกรมการเรียนการสอนหรือแผนการสอนตามหลักสูตร

1.2 การจัดชั้นเรียน ห้องเรียน

1.3 จัดตารางสอน

1.4 จัดโครงการสอนและบันทึกการสอน

1.5 จัดครูสอน

1.6 การประเมินผลการเรียน การทดสอบแต่ละครั้ง

1.7 การสอบคัดเลือกนักเรียนใหม่

1.8 การปฐมนิเทศ

1.9 การนิเทศภายใน

1.10 การพิจารณาแบบเรียน

1.11 การพิจารณาสื่อการเรียน

1.12 การสอนซ่อมเสริม

1.13 การส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดีให้เพิ่มพูน

1.14 การจัดบริการเอกสารการใช้หลักสูตร

1.15 การจัดห้องวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1.16 การจัดให้มีการใช้ทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา

1.17 การจัดให้มีความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานศึกษา

1.18 การส่งเสริมให้เด็กมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. งานโครงการ สำหรับงานวิชาการมีงานประเภทหนึ่งที่มีการปฏิบัติจัดทำเป็น ครั้งเป็นคราว เมื่อเสร็จสิ้นก็หมดภารกิจ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามความประสงค์ของสถานศึกษาใน เวลานั้น งานประเภทนี้เรียกว่า “งานโครงการ” (Project) ประกอบด้วยงาน 7 ประการ คือ

2.1 ปฏิทินปฏิบัติงานของสถานศึกษาตลอดปี

2.2 คู่มือครู

2.3 คู่มือนักเรียน

2.4 จัดอัตรากำลังครู

2.5 งบประมาณใช้จ่ายของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.6 ชุมชนวิชาการของนักเรียน

2.7 แผนปฏิบัติงานระยะต่าง ๆ

3. งานประกอบ เป็นงานที่จะต้องปฏิบัติจัดทำควบคู่กันไปกับงานประจำและ งานโครงการ ซึ่งจัดเป็นงานประกอบต่าง ๆ 4 ประการ คือ

3.1 งานวัดผล ประกอบด้วยงานย่อย 5 งาน ได้แก่ ทำข้อสอบทุกภาค สอบแก้ตัว รวบรวมผลการสอบ วิเคราะห์ข้อสอบ ลงทะเบียนวิชาเรียน ระเบียบแสดงผลการเรียน

3.2 งานแนะแนว ประกอบด้วยงานย่อย 10 งาน ได้แก่ ระเบียบสะสม บริการสนเทศ โปรแกรมการเรียน ทดสอบความถนัด รับรองความประพฤติของนักเรียน จัดชุมนุม ต่าง ๆ ปฐมนิเทศนักเรียน ประชุมผู้ปกครอง แนะนำการเรียน อาชีพ ทุนการศึกษา

3.3 งานโสตทัศนศึกษา ประกอบด้วยงานย่อย 5 งาน ได้แก่ จัดหา อุปกรณ์การเรียนการสอนผลิตอุปกรณ์การเรียนการสอน เก็บรักษาซ่อมบำรุง ให้บริการ

3.4 งานห้องสมุด ประกอบด้วยงานย่อย 5 งาน ได้แก่ จัดหาหนังสือ เก็บรักษา ซ่อมแซม จัดหมวดหมู่หนังสือ จัดนิทรรศการต่าง ๆ ในห้องสมุด ให้บริการ

2.3.4 หลักการบริหารงานวิชาการ

ในการบริหารงานวิชาการซึ่งถือว่าเป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษาจะต้องมี หลักการและวิธีการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ดังนั้นหลักการเบื้องต้นของ การบริหารจึงต้องมีข้อความชัดเจน ดังต่อไปนี้ (จรุณี แก้วเอี่ยม, 2557)

1. ยึดหลักให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ถูกต้อง ครบถ้วนและให้เป็นไปตาม กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบันและความ ต้องการของท้องถิ่น ชุมชนและสังคม

2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

3. ส่งเสริมให้ท้องถิ่น ชุมชนและสังคมได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้สู่เครือข่ายและเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ

4. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีดัชนี เครื่องมือต่าง ๆ ในการวัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและวิธีการ กระบวนการเรียนรู้ สามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือ รวมกลุ่ม ประสานงานเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากภาระงานดังกล่าวของสถานศึกษาผู้บริหารต้องยึดหลักในการทำงาน โดยเฉพาะหลักการบริหารงานวิชาการเป็นแนวคิด เพื่อปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญ ๆ 4 ประการ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือผลผลิตและกระบวนการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยกระบวนการประกันคุณภาพ ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ เช่น หลักการไคเซ็น (KAIZEN) มีเป้าหมายในการเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและการแสดงถึงคุณภาพของการบริหารจัดการไว้ 6 ประการ (รุ่ง แก้วแดง, 2538 อ้างถึงใน จรุงณี เก้าเอี้ยน, 2557)

1.1 ผลผลิตเพิ่มขึ้นในด้านการบริหารการศึกษากการเพิ่มผลผลิต หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ

1.2 คุณภาพสูงขึ้น เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้

1.3 ต้นทุนลดลงในการจัดการศึกษาผู้บริหารพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ โดยการใช้ทรัพยากรบางอย่างร่วมกันเพื่อลดต้นทุนการผลิต

1.4 ตรงตามเวลาที่กำหนดหรือประหยัดเวลามากขึ้น ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน หรือการบริหารจัดการเมื่อมีความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญสามารถดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้เวลาน้อยลงแต่คุณภาพเท่าเดิม

1.5 มีความปลอดภัยมากขึ้น ผู้บริหารบริหารจัดการอย่างระมัดระวังไม่เสี่ยงกับการทำงานผิดพลาด โดยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีความรู้มาช่วยในการตัดสินใจ

1.6 บุคลากรและผู้รับบริการมีขวัญและกำลังใจสูงขึ้น ในการบริหารจัดการสถานศึกษาครูและนักเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญผู้บริหารต้องรู้จักการให้กำลังใจในการทำงานและต้องเข้าใจความรู้สึก สร้างมิตรภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอตลอดเวลา โดยทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมเสนอแนะปรับปรุงและพัฒนาหลักการมีส่วนร่วมต้องการให้ทุกคนได้ร่วมกันทำงาน ซึ่งลักษณะของงานวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย อาจดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการวิชาการ ซึ่งจะมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจาก การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินผล เพราะในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารไม่สามารถทำคนเดียวได้ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความสามารถของบุคลากร นั่นคือ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งในการร่วมคิด วางแผน การทำงาน ร่วมไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3. หลักการ 3 องค์ประกอบ (3-Es) ได้แก่

3.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ในขณะที่ดำเนินการก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้มีประสิทธิภาพเน้นไปที่กระบวนการ (Process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

3.2 หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ได้ผลผลิต (Outputs) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ มีทักษะเพิ่มขึ้นรวมทั้งการคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ

3.3 หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลาน้อย การลงทุนน้อย การใช้กำลังหรือแรงงานน้อย โดยไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรทางการบริหาร แต่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง ดังนั้น การบริหารทางวิชาการจำเป็นต้องมีการลงทุน จึงต้องคำนึงถึงการประหยัดเช่นเดียวกัน ในสถานศึกษาบุคคลที่เป็นผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงการใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพโดยอาศัยหลักการประหยัด ทั้งการประหยัดบุคลากร ประหยัดงบประมาณ ประหยัดวัสดุและเทคโนโลยี และใช้เวลาอันน้อยอีกด้วย

4. หลักความเป็นวิชาการ (Academic) หมายถึง ลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผล ประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษาและหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการต่าง ๆ ล้วนเป็นองค์ประกอบ

ที่สำคัญที่ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นวิชาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ เพราะด้านกรบริหารการศึกษามีหลักและกระบวนการในการดำเนินการจึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับหลักการของ ศาสตร์ในสาขาวิชา

2.3.5 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารวิชาการ ตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารวิชาการในโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2553 ซึ่งแบ่งออกเป็น 17 ด้าน ดังนี้

2.3.5.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาในท้องถิ่น คุณลักษณะพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

นอกจากนี้ยังกำหนดสาระสำคัญในมาตรา 28 - 30 ดังนี้

1. หลักสูตรจะต้องมีลักษณะหลากหลาย เพื่อให้เหมาะกับวัยและศักยภาพ
 2. สาระหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม
 3. ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร สถาบันในสังคม รวมทั้งสถานประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
- หลักการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1. ลักษณะการจัดหลักสูตร และการเรียนรู้ (นิคม ชมภูหลง, 2545 อ้างถึงใน ธีระ รุญเจริญ, 2550) ได้ให้แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้พอสรุปได้ดังนี้

1.1 จัดการเรียนการสอนและมีการวัดผลประเมินผล เพื่อให้จบหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่ม

1.2 ผู้เรียนสามารถจบหลักสูตรได้ 2 ช่วงชั้น

1.2.1 เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

1.2.2 เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

1.3 ในการจัดการเรียนในแต่ละวันหรือตลอดหลักสูตร รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สถานศึกษายืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

1.4 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรนั้น กำหนดเฉพาะที่จำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนทุกคน ในการที่ผู้เรียนมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน (เด็กเก่ง อ่อน และบกพร่องทุกด้าน) สถานศึกษาสามารถปรับลดหรือเพิ่มสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

1.5 สถานศึกษาจัดทำหลักสูตร โดยกำหนดรายวิชาที่ให้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนด และสามารถทำรายวิชาเพิ่มเติมสำหรับเป็นวิชาเลือกให้ผู้เรียนตามความเหมาะสมของวัย ความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

1.6 การเรียนในช่วงชั้นที่ 1 - 3 (ป.1- ม.3) เป็นการศึกษาภาคบังคับ ให้เรียนเป็นรายปี สำหรับชั้น ม.1 - ม.3 อาจจัดเป็นรายภาคได้ เพื่อสอดคล้องกับการเรียนในช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ส่วนการเรียนในช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ให้จัดเป็นรายภาคและคือน้ำหนักของรายวิชาเป็นหน่วยกิต โดยให้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนัก 1 หน่วยกิต

1.7 การจัดการเรียนรู้เน้นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ทั้งภายในกลุ่ม และบูรณาการข้ามกลุ่ม รวมทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย การกำหนดปัญหา ให้มีการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทั้งแบบทำคนเดียวและเป็นทีม ครูเป็นผู้เสนอแนะและให้การช่วยเหลือ โดยเรียนรู้และศึกษาวิจัยกับผู้เรียน

1.8 ลักษณะการจัดการเรียนรู้

1.8.1 ช่วงชั้น ป.1 - 3 เน้นทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารและคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ทั้งด้านลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพจัดการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก ไม่ควรใช้เวลาเรียนมากให้เรียนอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน

1.8.2 ช่วงชั้น ป.4 - 6 จัดการเรียนรู้คล้ายช่วงชั้นปีที่ 1 แต่เพิ่มให้เลือกรับเรียนได้สนองความสนใจ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สร้างผลงานด้วยตนเอง

1.8.3 ช่วงชั้น ม.1 - 3 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะที่สูงและซับซ้อนขึ้น เพื่อศึกษาความถนัด ความสนใจ เพื่อเตรียมเข้าศึกษาต่อและเข้าสู่การอาชีพ

1.8.4 ช่วงชั้น ม.4 - 6 จัดการเรียนรู้เฉพาะทางมากขึ้น เน้นการเรียนรู้ที่ลุ่มลึก เพื่อสนองความถนัด ความสนใจ เพื่อเตรียมเข้าศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องพัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้เพิ่ม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ ดังนี้

1. เน้นให้มีความหลากหลาย เพื่อค้นคว้ามากกว่าเป็นสื่อประจำรายวิชา
2. เป็นสื่อที่จัดทำ จัดทำจากท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้

เช่น ห้องสมุด สถานประกอบการ หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ

2. แนวทางการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐาน และรายวิชาที่ต้องการเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระและรายละเอียดของรายวิชาต่าง ๆ โดยนำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระต่าง ๆ ที่เป็นแกนกลางมาวิเคราะห์ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับความหวัง หรือผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค เวลาเรียน และหน่วยกิต (ม.4 - 6) คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) กล่าวถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาว่า จากแนวคิด “การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาตนเอง และสิ่งแวดล้อม สู่การจัดหลักสูตรขั้นพื้นฐาน”

2.1 ยึดหยุ่น สอนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยสถานศึกษาเป็นผู้สร้างสาระการเรียนรู้รายภาคและรายปี กำหนดเป้าหมายและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เลือก มีความยืดหยุ่นในการที่สถานศึกษาจะบริหารจัดการ ในสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และเลือกในเรื่องเวลาเรียนได้

2.2 ทุกส่วนในสังคมมีส่วนในการจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และกำกับโรงเรียนตามธรรมนูญสถานศึกษา โดยองค์กรภายนอกมีบทบาทในการกำกับ และประเมินคุณภาพการศึกษา

2.3 มีความสมดุลทั้งสาระการเรียนรู้ เวลา และเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวมให้มีความสมดุลในทุกช่วงชั้นของการจัดการศึกษา และมีความพอดีระหว่างการเป็นผู้นำกับการเป็นผู้ตาม ความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะกับความสามารถในการดำรงตนอย่างปัจเจกบุคคล เสรีภาพและความรับผิดชอบ สมรรถนะในการแข่งขันกับความสมถะ การเห็นคุณค่าของวิทยาการสมัยใหม่กับความชื่นชมในภูมิปัญญาดั้งเดิม การเพิ่มพูนทักษะและความสามารถเฉพาะทางกับการเพิ่มพูนสุนทรียภาพและความรอบรู้ในภาพรวม โดยเน้น Capability Model มากกว่า Knowledge Model ทั้งนี้โดยเน้นพัฒนาทักษะมากกว่าความรู้

2.4 มีความเสมอภาคเท่าเทียมทางการศึกษา คนปกติและผู้ด้อยโอกาส มีความเสมอภาคในการเรียนร่วมกัน ผู้ที่จบหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

2.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สั่งสมองค์ความรู้ มีความก้าวหน้า ในอาชีพ และการดำรงชีวิต

2.6 เสริมสร้างเอกภาพของชาติ มีความพอติระหว่างความเป็นไทยและ ความเป็นสากล

2.7 เปิดโอกาสให้มีการถ่ายโอนผลการเรียนรู้จากระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการเทียบโอนประสบการณ์

2.8 มุ่งให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ความเชื่อมโยงของหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรสถานศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 27 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรเป็นส่วนที่เกี่ยวข้อง สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ดังนี้

- ส่วนกลาง >> หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
>> คู่มือกลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
>> เอกสารประกอบหลักสูตรอื่น ๆ

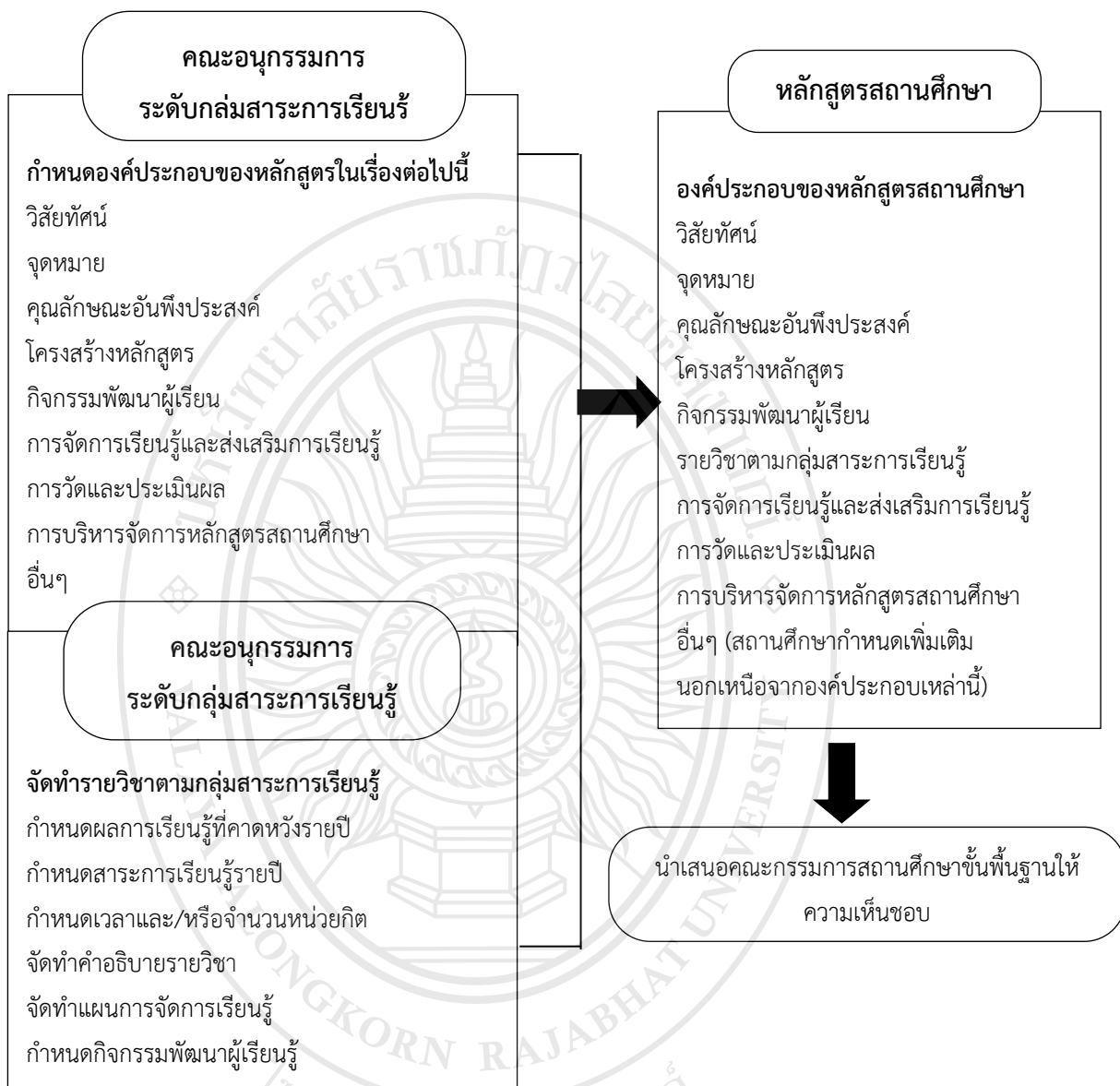
สถานศึกษา >> จัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับ สภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมโดยกำหนด

- แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา/ธรรมนูญสถานศึกษา
- ทิศทาง และเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- จัดทำสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา

ต่าง ๆ

- กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผล การเรียนรู้

4. กรอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 กรอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (นิคม ชมพูหลง, 2545 อ้างถึงใน ชีระ รุญเจริญ, 2550)

5. แนวการจัดทำสาระของหลักสูตร

การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกิจกรรมหลักที่มีความสำคัญในการดำเนินการยึดแนวทางดังนี้

- 5.1 การกำหนดความคาดหวังหรือผลการเรียนรู้รายปี
- 5.2 กำหนดสาระของการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
- 5.3 กำหนดเวลา และหน่วยกิต (สำหรับช่วงชั้นที่ 4 ม.4 - 6)

5.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

5.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้เป็นลักษณะองค์รวม เพื่อการบูรณาการ โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

5.5.1 มาตรฐานการเรียนรู้

5.5.2 สาระการเรียนรู้

5.5.3 จำนวนเวลา

5.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของ

5.6.1 ผู้สอน

5.6.2 ผู้เรียน

6. กระบวนการสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยแนวทาง หลักการ และกระบวนการที่ดี จึงจะทำให้ได้หลักสูตรบรรลุตามเจตนาและความคาดหวัง กระบวนการในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน แล้วกำหนดจุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากนั้นจึง จัดหน่วยและแผนการเรียนรู้ และวางแนวทางการบริหารจัดการให้เป็นไปตามหลักสูตรที่สร้างขึ้น ดังแสดงไว้ในภาพที่ 2.4 ในเรื่องกระบวนการจัดทำหลักสูตรมีขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน หลัก คือ

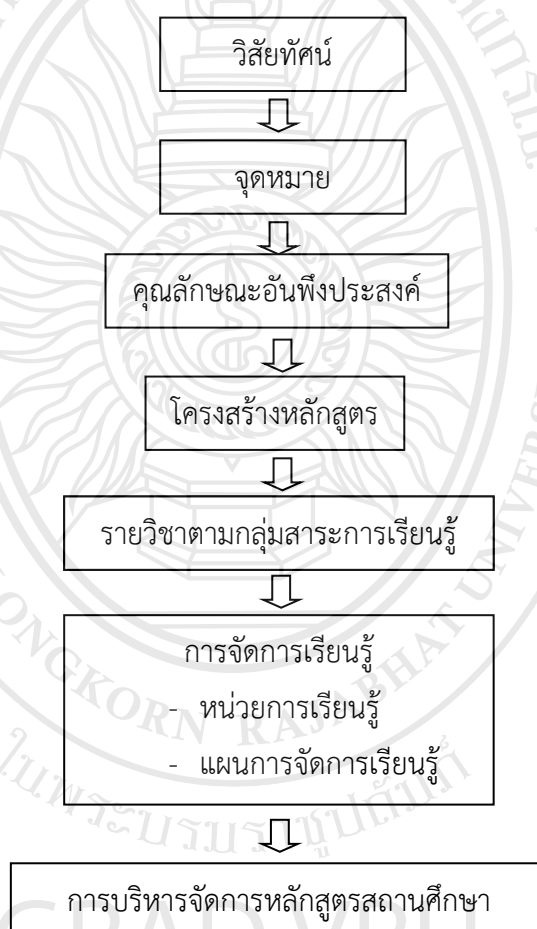
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร โดยคณะกรรมการหลักสูตรวิชาการของ สถานศึกษา จำเป็นต้องนำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดสาระของหลักสูตร เมื่อสถานศึกษา กำหนด วิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การกำหนดสาระของหลักสูตร ซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการของกลุ่ม สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อช่วยให้การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่ตั้งไว้ แผนการบริหาร จัดการหลักสูตร จึงเป็นการกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลสูงสุดในช่วงต่อไปนี้

เรียนรู้

1. การบริหารงานวิชาการ
 - 1.1 การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้
 - 1.2 การวัดผล และประเมินผล
 - 1.3 การบูรณาการ
 - 1.4 การจัดการโครงการ
 - 1.5 การให้การบ้าน

ภาพที่ 2.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตร

2. การใช้ทรัพยากร การจัดปัจจัย และสภาพต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา
 - 2.1 การใช้ทรัพยากรด้านอาคารสถานที่อย่างคุ้มค่า เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง ห้องคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน เป็นต้น
 - 2.2 การจัดตารางสอนของสถานศึกษา

3. การกำหนดโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ เช่น โครงการปลอดสารเสพติด โครงการส่งเสริมการอ่าน โครงการส่งเสริมการนำภูมิปัญญา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น มาใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษานำข้อมูลรายละเอียดที่ได้จัดทำวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค คำอธิบายรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ไว้ดังนี้

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพอิสระ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนด การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งมีแนวทางในการจัดทำสาระท้องถิ่น ดังนี้

1. ศึกษากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้กำหนดไว้
2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดจุดเด่นหรือจุดด้อยของสถานศึกษา
3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อนำเป็นข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำสาระท้องถิ่นของสถานศึกษา
4. จัดทำสาระท้องถิ่นในลักษณะเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้
2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ

3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติมจัดคำอธิบายในรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ประเมินผลและปรับปรุง

5. ผู้บริหารศึกษานิเทศก์

สรุปได้ว่า การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำขึ้น และกำหนดจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

2.3.5.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

ความจำเป็นของการวางแผนงานวิชาการ

สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนงานวิชาการ เนื่องจากองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ องค์ประกอบภายนอกสถานศึกษา และองค์ประกอบภายในสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

1. การวางแผนงานวิชาการและองค์ประกอบภายนอกสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่องานวิชาการดังนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้น งานวิชาการของสถานศึกษา จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านหลักสูตรและการสอนเนื้อหาวิชาใหม่ ๆ การนำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เครื่องมือและอุปกรณ์การสอน เป็นต้น

1.2 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ความเป็นตัวเมืองเพิ่มขึ้น สภาพแวดล้อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้น หลักสูตรและการสอนจำเป็นต้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษา สภาพแวดล้อม การป้องกันไม่ให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านการใช้พลังงาน พลังงานในโลกลดน้อยลง แต่ประชากรโลกใช้พลังงานเพิ่มขึ้นมีผลต่อการดำรงชีวิต พลังงานหลักที่ใช้ คือ น้ำมัน ประเทศไทยไม่ใช่แหล่งผลิตน้ำมัน เราต้องซื้อและใช้พลังงานจากประเทศอื่นในปริมาณมาก ทำให้เกิดการเสียดุลการค้า มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.4 การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรสู่สังคมอุตสาหกรรม และการก้าวไปสู่สังคมข่าวสาร ทำให้การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตต้องรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม และการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งวิธีการในการดำเนินชีวิตจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง เป็นความจำเป็นของสถานศึกษาที่จะต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร และการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

2. การวางแผนงานวิชาการภายในสถานศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษา คือ

2.1 ความจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อเป็นทิศทางในการทำงาน ผู้ปกครองของนักเรียนนักศึกษาได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อที่จะได้ทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ การวางแผนงานวิชาการจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายในการทำงาน

2.2 ความต้องการประเมินผลงาน ในการทำงานนั้น บุคคลต้องทราบผลสำเร็จของงาน การวางแผนจะเป็นตัวกำหนดทั้งเป้าหมายระยะสั้น และระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีวิธีการในการวัดและประเมินการปฏิบัติงานของทั้งนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และผู้บริหาร

2.3 ความต้องการความร่วมมือในการทำงาน สถานศึกษาจะดำเนินการไปได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย การวางแผนจะช่วยรวมกลุ่มพลังภายในสถานศึกษาเพื่อการทำงานร่วมกัน โดยช่วยกันคิดช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

งานที่จำเป็นต้องวางแผนงานวิชาการของสถานศึกษา โดยทั่วไปงานสำคัญด้านวิชาการที่ควรวางแผน มีดังนี้

1. การวางแผนจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่จะลงทะเบียนเรียน จำแนกตามโปรแกรมการศึกษา การเรียนระบบหน่วยกิต ซึ่งมีทั้งวิชาบังคับ วิชาเลือก ทำให้มีจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาไม่เท่ากัน การที่นักเรียนนักศึกษาสามารถเลือกลงทะเบียนและถอนการลงทะเบียนได้ ทำให้เกิดแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับจำนวนผู้ลงทะเบียนในวิชาต่าง ๆ การคาดคะเนจำนวนผู้เรียนในแต่ละวิชา จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเตรียมการในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดอาจารย์เข้าสอน การจัดตารางสอน ฯลฯ

2. การวางแผนด้านครูอาจารย์ ความพร้อมในการทำงานของครูอาจารย์เป็นเรื่องสำคัญเพราะงานหลักของสถานศึกษาก็คือ การเรียนการสอน ความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูอาจารย์ การมอบหมายงานให้ครูอาจารย์จึงเป็นงานของการวางแผนในด้านนี้ เทคนิคที่ใช้มอบหมายงานให้ครูอาจารย์ อาศัยหลักความสอดคล้องระหว่างความสามารถและความสนใจอาจารย์แต่ละคนกับหน้าที่นั้น ๆ

3. การวางแผนทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ ตึก อาคาร ครุภัณฑ์ และวัสดุภัณฑ์ ซึ่งแต่ละลักษณะจะมีขั้นตอนการวางแผน ดังนี้

3.1 การใช้ตึกอาคาร ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ตึกอาคาร

3.1.2 การกำหนดหน้าที่หรือกิจกรรมของแนววิชาการแต่ละภาค

การศึกษา โดยเฉพาะวิชาที่เปิดสอน

3.1.3 ประมาณการจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน

วิชาต่าง ๆ

3.1.4 พิจารณาการวางแผนการใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 การวางแผนการใช้ครุภัณฑ์ ครุภัณฑ์ หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีลักษณะถาวรและมีอายุการใช้งานยืนยาว การวางแผนการใช้ครุภัณฑ์ สถานศึกษามักจะยึดถือวิธีการจำแนกประเภทครุภัณฑ์ชนิดเดียวกัน โดยยึดถือวิธีการใช้การจำแนกครุภัณฑ์ ซึ่งสำนักงานประมาณใช้ยู่มี 13 ประเภท คือ

3.2.1 ครุภัณฑ์สำนักงาน ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ ม้านั่ง ตู้เอกสาร เครื่องพิมพ์ดีดเครื่องอัดสำเนา เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

3.2.2 ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น

3.2.3 ครุภัณฑ์เกษตร ได้แก่ เครื่องพรวนดิน กรรไกรตัดกิ่งไม้ เป็นต้น

3.2.4 ครุภัณฑ์ก่อสร้าง ได้แก่ รถบรรทุก รถกวาดถนน เป็นต้น

3.2.5 ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ ได้แก่ เครื่องขยายเสียง เครื่องบันทึกเสียง ไมโครโฟน เครื่องรับวิทยุ เครื่องส่งวิทยุ เป็นต้น

3.2.6 ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพยนตร์

3.2.7 ครุภัณฑ์วิทยาศาสตร์และการแพทย์ ได้แก่ กล้องจุลทรรศน์เครื่องวัดแสง เป็นต้น

3.2.8 ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว ได้แก่ เครื่องตัดหญ้า ตู้เย็น เป็นต้น

3.2.9 ครุภัณฑ์โรงงาน ได้แก่ แท่นพิมพ์ เครื่องตัดโลหะ เครื่องจักรไอน้ำ เป็นต้น

3.2.10 ครุภัณฑ์กีฬา ได้แก่ เหล็กยกน้ำหนัก จักรยาน โต๊ะเทเบิลเทนนิส เป็นต้น

- 3.2.11 ครุภัณฑ์สนาม ได้แก่ เต็นท์ เครื่องเจาะสำรวจ
กล้องส่องทางไกล เป็นต้น
- 3.2.12 ครุภัณฑ์ดนตรี ได้แก่ เครื่องดนตรีที่มีราคาขึ้นละเกินกว่า
1,000 บาทขึ้นไป
- 3.2.13 ครุภัณฑ์อื่น ๆ
การวางแผนครุภัณฑ์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้
1. สำรวจจำนวนครุภัณฑ์ จำแนกตามประเภท ซึ่งอยู่ตามหน่วยงาน
ต่าง ๆ ตามลักษณะงาน
 2. สำรวจการใช้ครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ จำแนกตามจุดมุ่งหมายของ
การใช้
 3. การวางแผนการใช้ครุภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.3 การวางแผนการใช้วัสดุภัณฑ์ วัสดุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งของซึ่งโดย
สภาพย่อมสิ้นเปลือง เปลี่ยนหรือสลายตัวในระยะเวลาสั้น ๆ รวมทั้งสิ่งของที่ต้องซ่อมแซมบำรุงรักษา
ตามวิธีการของสำนักงานงบประมาณ แบ่งวัสดุภัณฑ์เป็น 11 ประเภท คือ
- 3.3.1 วัสดุสำนักงาน ได้แก่ กระดาษ หมึก แฟ้ม ดินสอ เป็นต้น
 - 3.3.2 วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ ได้แก่ หลอดไฟฟ้า สายไฟฟ้า พิวส์ เป็นต้น
 - 3.3.3 วัสดุงานบ้านงานครัว ได้แก่ ผงซักฟอก ถ้วยชาม น้ำยาดับกลิ่น
 เป็นต้น
 - 3.3.4 วัสดุเครื่องบริโภค ได้แก่ น้ำดื่ม อาหาร เป็นต้น
 - 3.3.5 วัสดุก่อสร้าง เช่น ตะปู สี อิฐ เป็นต้น
 - 3.3.6 วัสดุยานพาหนะและขนส่ง เช่น ยางนอก ยางใน แบตเตอรี่
 เป็นต้น
 - 3.3.7 วัสดุเชื้อเพลิงแบบหล่อลื่น เช่น น้ำมันดีเซล ถ่าน เป็นต้น
 - 3.3.8 วัสดุวิทยาศาสตร์หรือการแพทย์ เช่น เวชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์
 แอลกอฮอล์ เป็นต้น
 - 3.3.9 วัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย อาหารสัตว์ เป็นต้น
 - 3.3.10 วัสดุโฆษณาและเผยแพร่ เช่น แผ่นป้าย กระดาษเขียน
โปสเตอร์ เป็นต้น
 - 3.3.11 วัสดุเครื่องแต่งกาย เช่น เครื่องแบบ รองเท้า ถุงเท้า เป็นต้น

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการวางแผนงานด้านวิชาการดังนี้

1. วางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศและติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

สรุปได้ว่า การวางแผนงานด้านวิชาการ หมายถึง สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อเป็นทิศทางในการทำงาน โดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัย และส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2.3.5.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา อยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ การจัดการและการดำเนินการเรียนการสอนจะเป็นไปด้วยดี ก็ด้วยการวางแผนการบริหารงานด้วยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูอาจารย์ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

งานการจัดและการดำเนินการด้านการเรียนการสอน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

1. การจัดประมวลการสอน (Syllabus) หลักสูตรได้กำหนดรายวิชาไว้ จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือจากฝ่ายวิชาการและครูอาจารย์ ในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา การจัดทำประมวลการสอนหรือโครงการสอนนี้จะวางเป็นภาคการศึกษา โดยเฉพาะวิชาที่มีหน่วยกิต และสามารถเรียนจบในแต่ละภาคการศึกษา

1.1 ความจำเป็นที่ต้องมีการจัดทำประมวลการสอนมีดังนี้

1.1.1 เพื่อช่วยให้การสอนได้มีระบบ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

1.1.2 ช่วยให้ผู้สอนไม่ลืมและไม่สอนซ้ำ

- 1.1.3 ได้มีการวางแผนกิจกรรม และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอน
- 1.1.4 ได้มีการจัดลำดับประสบการณ์ และมีระเบียบ
- 1.2 สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดทำประมวลการสอน
- 1.2.1 เนื้อหาที่เรียนควรกำหนดให้เหมาะสมกับวัย
- 1.2.2 สำนักรวจจำนวนวันในแต่ละสัปดาห์ตามที่สอน เพราะจะทราบว่ามีวันหยุด หรือกิจกรรมอื่นที่ทำให้การสอนขาดหายไป
- 1.2.3 ควรหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน
- 1.2.4 การเชิญวิทยากร
- 1.2.5 ทัศนอุปกรณ์ เครื่องจักรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน
- 1.2.6 วิธีการและเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 1.3 รายละเอียดของการประมวลการสอน มีดังนี้
- 1.3.1 รหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมงที่เรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ
- 1.3.2 รายวิชาโดยสังเขปตามหลักสูตร
- 1.3.3 ความมุ่งหมายทั่วไปของรายวิชา
- 1.3.4 ความมุ่งหมายเฉพาะในแต่ละหัวข้อ
- 1.3.5 เนื้อหาของประมวลการสอนจะประกอบด้วย ความรู้และความสัมพันธ์กับความรู้อื่น ๆ ที่นักเรียนนักศึกษาต้องเรียนรู้ ทักษะ และการปฏิบัติที่จำเป็นในรายวิชานั้น รวมทั้งเจตคติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 1.3.6 กระบวนการสอน ได้แก่ วิธีสอน กิจกรรมในการเรียนการสอน ที่จะให้เกิดความรู้ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติ
- 1.3.7 อุปกรณ์การสอน รวมทั้งตำรา และหนังสือค้นคว้าที่จำเป็น
- 1.3.8 การทดสอบและการวัดผลการเรียน
- 1.3.9 หนังสืออ่านประกอบ และหนังสือที่จะเป็นเอกสารอ้างอิง
- 1.3.10 แหล่งที่จะหาความรู้ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์
2. การจัดการเรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้ตามความถนัด ตามความสนใจ และความสามารถ แผนการเรียน เป็นการกำหนดรายวิชาให้เรียนมีวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิชาเลือกเสรีอย่างมี

จุดมุ่งหมาย เป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้เข้าใจโดยละเอียด

2.1 การจัดการเรียนควรวาดข้อมูลต่อไปนี้

2.1.1 มีการสำรวจสภาพท้องถิ่น อุตสาหกรรม และความต้องการของผู้ปกครอง

2.1.2 มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนนักศึกษา

2.1.3 มีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการอุตสาหกรรม

2.1.4 มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร ห้องเรียน โต๊ะเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องคหกรรม เป็นต้น

2.1.5 มีการนำผลการสรุปต่าง ๆ มาสรุปวิเคราะห์ หาแนวทางเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนของผู้เรียน

2.1.6 นำแผนการเรียน รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เปิดสอน จากการประชุมพิจารณาปรับเปลี่ยนแผนการเรียนได้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน

3. การจัดการตารางสอน ตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา และเวลาที่จะเรียนโดยละเอียดประจำวันต่อสัปดาห์

3.1 สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดการตารางสอน

3.1.1 เคำโครงสร้างของหลักสูตร การแบ่งหมวดวิชา วิชาบังคับ วิชาเลือก วิชาเลือกเสรี แต่ละวิชาต้องให้ห้องเรียนและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรในลักษณะใดบ้าง

3.1.2 จำนวนนักเรียนนักศึกษา ที่จะลงทะเบียนในวิชาแต่ละวิชา และจัดเป็นกี่ห้อง

3.1.3 ระยะเวลาหรือคาบชั่วโมงในการสอนแบ่งเป็นกี่คาบ คาบละกี่นาที

3.1.4 จำนวนห้องเรียนและขนาดของห้องเรียน รวมทั้งลักษณะห้องเรียนที่ใช้

3.1.5 จำนวนครูอาจารย์ที่จะรับผิดชอบในแต่ละวิชา

3.1.6 วิทยากรพิเศษ และความสะดวกในการเชิญมาสอน

3.1.7 ภาระงานสอนของครูแต่ละคน

3.2 ประโยชน์จากการนำข้อมูลมาใช้ในการจัดตารางสอน

3.2.1 ครูอาจารย์สามารถสอนวิชาที่ตนเองถนัด โดยการถนัด ความสมัครใจและความต้องการที่จะสอนของครูอาจารย์

3.2.2 ภาระของงานสอนของครูอาจารย์ไม่เหลื่อมล้ำกัน หากครู อาจารย์มีหน้าที่ในด้านอื่น ก็จะได้มอบหมายงานสอนให้ลดลง

3.2.3 นักเรียนนักศึกษาได้เลือกวิชาที่ตนเองถนัด และเหมาะสม

3.2.4 วิทยากรพิเศษได้มาสอนตามเวลาที่ต้องการ

3.2.5 สื่อการสอนสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และทั่วถึง

3.2.6 ห้องเรียนเพียงพอและมีการจัดตารางการใช้ห้องเรียนให้

เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 หลักในการจัดตารางสอน มีดังนี้

3.3.1 ในการจัดตารางสอนควรคำนึงถึงความสอดคล้อง และจัด ให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกลงทะเบียนเรียนตามความถนัดและเรียนได้ ครบตามหลักสูตร

3.3.2 มีการพิจารณา วิเคราะห์เนื้อหาและธรรมชาติของแต่ละ รายวิชาในการจัดตารางสอน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนของนักเรียน ไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเครียด หรือเหนื่อยล้ามากเกินไป และไม่ให้ผลของวิชาหนึ่งกระทบกับอีกวิชาหนึ่ง

3.3.3 จัดให้ผู้เรียนได้มีเวลาศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นการพัฒนา ตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

3.3.4 จัดรายวิชาที่มีเนื้อหาความรู้ที่แน่นทฤษฎีและมีการคำนวณ ไว้ในตารางเรียนภาคเช้ามากกว่าภาคบ่าย

3.3.5 ควรคำนึงถึงครูอาจารย์ในเรื่องของความสะดวกที่จะสอน เรื่องเวลาว่างที่ตรงกัน เรื่องการประชุมหรือในภาควิชาหรือแผนกวิชาของตนเอง เป็นต้น

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตารางสอนกับการบริหารงานของ สถานศึกษา

3.4.1 การบริหารงานด้านครูอาจารย์ การจัดตารางสอนมี ความสัมพันธ์กับภาระงานของครูอาจารย์ โดยทั่วไปควรพิจารณาถึงภาระงานของครูอาจารย์ เช่น เวลาที่ครูอาจารย์ใช้ในการทำงานอื่น นอกเหนือจากงานสอน การมีงานด้านบริหารหรืองาน พิเศษอื่น ฯลฯ

3.4.2 การจัดอาคารสถานที่เรียน ตารางสอนมีส่วนในการกำหนด ห้องเรียนลักษณะต่าง ๆ ในอาคารเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การใช้อาคารเรียนควรคำนึงถึง

ความสามารถ และความเหมาะสม จำนวนนักเรียนนักศึกษา ลักษณะวิชา และพยายามใช้ห้องเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.4.3 การจัดอุปกรณ์ เครื่องมือ และสื่อการสอน ตารางสอนจะเป็นตัวกำหนดว่า ใครจะเป็นผู้ใช้ ใช้เมื่อใด และใช้อย่างใด

3.4.4 การจัดอำนวยความสะดวกให้นักเรียนนักศึกษาและครู อาจารย์ ตารางสอนจะกำหนดเวลาพักในแต่ละคาบชั่วโมง เวลาอาหารกลางวัน ตลอดจนการจัดกิจกรรมอื่น ๆ

3.4.5 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถจะนำตารางสอนมาเป็นตัวกำหนดแผนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เช่น เวลาว่างของนักเรียนนักศึกษา เวลาว่างของครู ภาระงานสอนของครูอาจารย์ การจัดประชุมครู รวมทั้งการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในสถานศึกษา

4. การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนในระดับการศึกษาขั้นต้น จะแบ่งกลุ่มนักเรียนได้ดังนี้

4.1 การจัดกลุ่มตามความรู้ความสามารถของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลการเรียนของนักเรียน โดยจัดเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนสูง การดูผลการเรียนของนักเรียนจะพิจารณาจากแต่ละวิชาหรือคะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชา

4.2 การจัดแบ่งตามรายชื่อ จัดโดยการคละกันไปตามบัญชีรายชื่อ บางครั้งก็เป็นเรื่องการเมืองตามลำดับของชื่อนักเรียน โดยไม่คำนึงถึงความสามารถพิเศษของนักเรียน

4.3 จัดตามวิชาที่เป็นความสามารถพิเศษที่นักเรียนลงทะเบียนเรียน เช่นนักเรียนประเภทกีฬา นักเรียนประเภทดนตรี นักเรียนเกษตรกรรม นักเรียนอุตสาหกรรม เป็นต้น

4.4 จัดแบบผสมผสาน กล่าวคือ บทเรียนกลุ่มเดียวบางครั้งก็เรียนวิชาเดียวกัน แต่ถ้าเป็นวิชาเลือกก็จะไปเรียนรวมกับผู้เรียนวิชาเลือกนั้น ๆ

5. การจัดครูอาจารย์เข้าสอน การจัดครูอาจารย์เข้าสอนเป็นงานของฝ่ายวิชาการ การพิจารณาความเหมาะสมและถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น การดำเนินงานของการจัดครูอาจารย์เข้าสอน มีดังนี้

5.1 การสำรวจความพร้อมของบุคลากรด้านครูอาจารย์ ก่อนเปิดหลักสูตรใหม่หรือเปิดแผนการสอนเพิ่ม

5.2 สำรวจภาระงานของครูอาจารย์

5.3 สำรวจคุณสมบัติของครูอาจารย์ เช่น วุฒิ ประสบการณ์ ความชำนาญในด้านการสอนของแต่ละวิชา

5.4 จัดตามความพร้อมของครูผู้สอน เช่น ความถนัด และความต้องการในการสอน

5.5 การแก้ไขปัญหาการขาดครูอาจารย์

5.5.1 ให้ครูอาจารย์ได้ไปฝึกอบรมในบางรายวิชาที่ขาดแคลนครู
อาจารย์ที่จะสอน

5.5.2 จัดบุคลากรฝ่ายอื่นให้ช่วยสอน เช่น บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการ
สอน

5.5.3 จัดรวมกลุ่มนักเรียนนักศึกษา

5.5.4 จัดมหาวิทยาลัยภายนอกมาช่วยสอน

5.6 จัดครูอาจารย์เข้าสอนแทน เมื่อครูอาจารย์ไม่มาสอน

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดครูอาจารย์เข้าสอน ควรจะได้คำนึงถึงภาระ
งานของครูอาจารย์ โดยทั่วไปสถานศึกษานั้นจะมอบหมายงานอื่นให้อาจารย์รับผิดชอบ
เช่นงานธุรการ งานเป็นกรรมการเฉพาะกิจ และงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะมอบหมายให้
ผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องพิจารณาจัดแบ่งงานให้สมดุลกัน โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

5.6.1 เวลาที่ครูต้องเสียไปในการเตรียมการสอน โดยเฉพาะถ้า
เป็นงานสอนในวิชาใหม่ที่ยังไม่เคยสอนมาก่อน

5.6.2 ลักษณะของวิชาที่สอน หมายถึง วิชาที่เป็นทฤษฎีแบบเป็น
ภาคปฏิบัติการใช้เวลาในการตรวจงาน ตรวจแบบร่างหรือโครงการ

5.6.3 ลักษณะของนักเรียนนักศึกษาที่เรียน หากเป็นผู้เรียน
ที่อ่อน มีพื้นฐานการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ก็จะใช้เวลาเพิ่มหรือสอนซ่อมเสริม

5.6.4 งานและกิจกรรมอื่นพิเศษนอกเหนือการสอน เช่น การจัด
นิทรรศการ การจัดที่โครงการอื่น ๆ เป็นต้น

5.6.5 ความชำนาญ และประสบการณ์การสอนของครูอาจารย์
ครูอาจารย์ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์การสอนมากจะเตรียมการสอนน้อย และมีความมั่นใจใน
การสอน

6. การสอนซ่อมเสริม การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนกรณี พิเศษ
นอกเหนือไปจากการสอนตามแบบแผนปกติ เพื่อแก้ไขบกพร่องของนักเรียน

6.1 การสอนซ่อมเสริมมี 4 ลักษณะ คือ

6.1.1 สอนซ่อมเสริมก่อนการเรียนการสอน เป็นการสอนปรับพื้น
ฐานความรู้ของนักเรียน นักศึกษาก่อนจะเข้าสู่หลักสูตร มักจะนำมาใช้เมื่อได้รับนักเรียนนักศึกษาใหม่
จากสถานศึกษาแตกต่างกัน ทำให้พื้นฐานความรู้เดิมแตกต่างกันไป จึงจำเป็นต้องสอนซ่อมเสริมมักจะเป็น
การเรียนในหมวดวิชาบังคับที่ต้องเรียนร่วมกัน

6.1.2 สอนซ่อมเสริมขณะที่ทำการสอน เป็นการพบข้อบกพร่องของนักเรียนนักศึกษาที่ไม่เข้าใจบทเรียนบางตอน จึงทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อจะได้ติดตามการเรียนรู้ต่อไปได้ทันและเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอน

6.1.3 สอนซ่อมเสริมรายวิชาเพื่อสอบแก้ตัว เมื่อมีการวัดผลในวิชาแล้ว ปรากฏว่าไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดมีจุดประสงค์บางจุดประสงค์ที่ไม่ผ่าน จึงจำเป็นต้องซ่อมเสริมเพื่อจะได้สอบแก้ตัวใหม่

6.1.4 สอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่ฉลาด หรือเรียนเร็ว นักเรียนบางคนมีสติปัญญาสูง ควรสอนซ่อมเสริมเพื่อจะได้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

6.2 วิธีการจัดสอนซ่อมเสริมในสถานศึกษาทำได้ดังนี้

6.2.1 เมื่อครูอาจารย์พบข้อบกพร่องจากการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียนนักศึกษาทั้งในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนสามารถสอนซ่อมเสริมได้

6.2.2 เมื่อครูพบข้อบกพร่องจากการวิเคราะห์ผล การประเมินที่ปรากฏในการวัดผล ควรจะได้สอนซ่อมเสริมได้ในจุดที่นักเรียนนักศึกษาอ่อน เพื่อช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียนนักศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ประกาศกฏกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ดังนี้

1. จัดทำแผนการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้
4. จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้
5. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
6. ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียน

พิการด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3.5.4 การพัฒนาหลักสูตร

กุลชญา เทียงตรง (2550) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับขยายหรือสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางในข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาเต็มศักยภาพ นำความรู้สู่การปฏิบัติได้ซึ่งสถานศึกษาเป็นผู้วางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังมีความสำคัญ คือ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีความรู้เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2550) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรขึ้นใหม่ หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร จะกล่าวถึงตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการร่างหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาหรือสาระของหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดการวัดและการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

สันติ บุญภิรมย์ (2552) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาที่พยายามพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงงานในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เป็นต้น ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคณะครูอาจารย์ในสถานศึกษามีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับเปลี่ยนทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน และสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

กูด (Good, 1973 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

หลักสูตรเป็นข้อกำหนดและแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยใน

พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดเรื่องหลักสูตรไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาโดยกำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ (มาตรา 27) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดไว้ว่าหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพสาระหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (มาตรา 29) เพื่อให้สอดคล้องและสนองสาระที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งที่ วก 1166/2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยกำหนดหลักการของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับประชาชน เพื่อปวงชนในประเทศ ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีความเท่าเทียมกัน ทั้งนี้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชน
3. มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่งและอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบันมีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุม สามารถจัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ได้

ทาบ (Taba, 1962) ได้ให้ขั้นตอนในการออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เป็นระบบและประสิทธิภาพไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการ
2. ตั้งวัตถุประสงค์
3. เลือกเนื้อหาวิชา
4. รวบรวมเนื้อหาให้เป็นระบบ
5. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้

6. จัดระบบประสบการณ์ในการเรียนรู้

7. ตั้งเกณฑ์การประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และกรอบสาระการเรียนรู้ที่พัฒนาโดยสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

2. ศึกษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและภูมิภาค ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

3. วิเคราะห์สภาพสังคม สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพการศึกษา เพื่อร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา

4. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2544 หรือมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน

5. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับสูตรแกนกลางของ กระทรวงศึกษาธิการ และกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปฏิบัติงาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

6. ขอความเห็นชอบใช้หลักสูตรสถานศึกษาจากคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

7. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

8. การบูรณาการภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบูรณาการ เฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ การบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีและธรรมชาติของผู้เรียน

9. ประเมินผล ตรวจสอบการใช้หลักสูตรและพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น

2. จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ

4. เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูง และลึกซึ้งมากขึ้นสำหรับ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริม ความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง พิการ และการศึกษาทางเลือก

5. เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการ ของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือทำขึ้นใหม่ เพื่อใช้ให้เหมาะกับสถานศึกษา จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรแกนกลาง รวมทั้งจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก

2.3.5.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันตลอดชีวิต การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้น เฉพาะในโรงเรียน แต่จะเกิดขึ้นตลอดเวลาทุกแห่งทุกหน ทุกสถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาควรตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก กล่าวคือ ต้องเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้เรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) การเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนเปลี่ยน พฤติกรรมไปเป็นอย่างอื่น เช่น เปลี่ยนจากการไม่รู้เป็นรู้หรือเปลี่ยนจากการชอบเป็นไม่ชอบ หรือในทางตรงกันข้ามจากการไม่ชอบเป็นชอบ

เนื่องจากผู้มิบบทบาทสำคัญในการศึกษายุคต้นมักเป็นจิตวิทยา เช่น ธอนไดท์, ดิวอี้, เกสตอลท์ (Thorndike, Dewey, Gestalt) เป็นต้นมา ฉะนั้นทฤษฎีต่าง ๆ ทางการศึกษา รวมทั้งการเรียนรู้ จึงได้รับอิทธิพลจากบุคคลเหล่านี้ได้พยายามนำเอาทฤษฎีทาง จิตวิทยา มาประยุกต์ ให้เป็นทฤษฎีการศึกษา ทฤษฎีทางจิตวิทยา ที่นักจิตวิทยานำมาใช้ในการสร้าง ทฤษฎีทางการเรียนรู้ คือ ทฤษฎีพฤติกรรม (Theoris of Behavior) การเรียนรู้มีกระบวนการที่สำคัญ 6 ขั้น ดังนี้

1. ความพร้อมที่จะเรียน หมายถึง ความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจและ สติปัญญา Craig ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ก่อนที่จะสอนอะไรก็ตาม ครูควรจะหัดถามตัวเองให้เป็นนิสัยว่า

1) นักเรียนอยากจะทำอะไรและนักเรียนมีความรู้ความสามารถเดิมในเรื่องอะไรบ้าง

2) ความรู้ความสามารถที่นักเรียนมีอยู่เดิมนั้นมีมากน้อยเพียงใด

2. การกระตุ้นและเป้าหมาย

สิ่งกระตุ้น (Motives) เป็นสภาวะภายใน ที่ผลักดันให้คนเราต้องแสดงพฤติกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือสถานการณ์อันเป็นเป้าหมายและในขณะเดียวกันเป้าหมายของเราจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสิ่งกระตุ้นด้วย

สิ่งกระตุ้นมี 2 ประเภทคือ สิ่งกระตุ้นทางกาย ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกาย เช่น ความหิว ความเหน็ดเหนื่อย และการกระตุ้นทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความสำเร็จหรือความก้าวหน้า การยอมรับ ความอยากรู้อยากเห็น สิ่งกระตุ้นประเภทหลังนี้ครูใช้มากในการกระตุ้นทำได้ 2 วิธี ดังนี้

ก. ควบคุมโอกาสในการใช้สิ่งกระตุ้นและเลือกเป้าหมาย ซึ่งใช้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เป้าหมายปัจจุบันและเป้าหมายระยะยาว

ข. ให้สิ่งล่อใจสำหรับการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การยกย่อง ชมเชย การให้คะแนนสูง ๆ การขู่หรือการออกคำสั่งที่เป็นไปในเชิงขู่เข็ญ หรือการให้คะแนนต่าง ๆ ฯลฯ

3. การสำรวจและจัดกิจกรรมของผู้เรียน

หลังจากนักเรียนมีความพร้อมและได้รับการกระตุ้นให้เกิดอยากรู้อยากเรียนแล้ว ในขณะที่ครูสอนในสิ่งใหม่นั้น นักเรียนจะได้คิดตามไปด้วย เพื่อพิจารณาเอาความรู้เก่ามาประสานกันใหม่ ถ้าครูถามปัญหาที่ค่อนข้างยาก นักเรียนก็ต้องพยายามคิดหาคำตอบก็ได้ อาจจะต้องคิดหลาย ๆ วิธี จนอาจได้คำตอบในที่สุด การเรียนมีการสำรวจแบบใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน

4. ปฏิกริยาของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ควรจะได้มีการย้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น เช่น เมื่อครูสอนจบแล้ว ควรจะมีการทดสอบนักเรียน เพื่อดูว่านักเรียนแต่ละคนประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด หรืออาจใช้วิธีให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดถ้านักเรียนทำถูกต้องก็ควรชมเชยหรือให้กำลังใจ ถ้านักเรียนทำผิดครูอาจลงโทษบ้างก็ได้ การย้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยวิธีนี้ มีผลต่อทัศนคติและอารมณ์ของนักเรียน

5. การรักษาความรู้คงมีอยู่ต่อไป ความรู้จะต้องอยู่กับตัวนักเรียนในเวลาที่นานขึ้นถ้าประกอบด้วยกรณีต่อไปนี้

1) นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างดี และเคยทำแบบฝึกหัดมาแล้วมากพอ

2) ไม่เรียนมากจนเกินไป
 3) มีการทบทวนสิ่งที่จำเป็นและสำคัญจริง ๆ ทบทวนบ่อย ๆ คือ ทุกครั้งที่เรียนแต่ละตอนไม่ใช่เร่งทบทวนเฉพาะตอนสอบ

4) นักเรียนมีเวลาทบทวนและท่องจำด้วยตนเองมาก ๆ

5) นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน มีความเชื่อและมีสิ่งกระตุ้น

6. การนำความรู้ไปใช้

เป้าหมายสุดท้ายของการศึกษา คือ การที่ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งหลายไปใช้ อาจนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อหรือการเรียนสิ่งใหม่ ๆ ต่อไป หรืออาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป

หลักสูตรสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เพียงใดนั้น ภารกิจการบริหารงานวิชาการประการหนึ่งที่สำคัญยิ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษา จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง สถานศึกษามีแนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553)

1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและยังมีพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ อันได้แก่ ทักษะในการรับรู้ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ความสามารถทางกระบวนการคิด ระดับสติปัญญา และการแสดงออกถึงการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน ให้มีความเหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกัน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลไกของการจัดการศึกษานี้คือครู แต่จากการสำรวจข้อมูล การศึกษาสภาพปัญหาของการศึกษาในปัจจุบันและวิกฤติปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนนั้น การทบทวนบทบาทการจัดการศึกษาของครูผู้สอน ต้องเริ่มจากการทบทวนและปรับเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการเรียน โดยต้องถือว่าแก่นแท้ของการเรียนคือ การเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับเนื้อหาของวิชาเป็นตัวตั้ง มาเป็นให้ความสำคัญกับมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่าผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ หากจะเปรียบเทียบการทำงานของแพทย์กับครูคงไม่ต่างกันมากนัก แพทย์มีหน้าที่วินิจฉัย บำบัด รักษาอาการป่วยไข้ของผู้ป่วย ด้วยตรวจ วิเคราะห์ หาสาเหตุของอาการของผู้ป่วยแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันแล้วทำการรักษา เช่น การใช้ยาหรือการปฏิบัติอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน วิธีการในรักษานั้นไม่สามารถใช้วิธีการหรือรูปแบบเดียวกันได้ ครูจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรม สภาพแวดล้อมและธรรมชาติการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน และศึกษาข้อมูล วิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ สูงสุดที่มีอยู่ จากสภาพปัญหาทางการศึกษาและวิกฤติของผู้เรียนอีกประการหนึ่ง คือการจัดการศึกษาที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ครูจึงต้องทบทวนบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องแก้ไข โดยต้องตระหนักว่า คุณค่าของการเรียนรู้คือ การได้นำสิ่งที่เรียนรู้มานั้นไปปฏิบัติให้เกิดผลด้วย ดังนั้นหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีสาระที่สำคัญ 2 ประการ คือ การจัดการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเอาสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่แต่ละคนจะมีและเป็นได้

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือว่าเป็นความพยายามที่จะทำการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญ ซึ่งดำเนินการจัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายการเมือง ข้าราชการ ครูอาจารย์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชน องค์กรและสถาบันต่าง ๆ มีการศึกษาปัญหา ประมวลองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในภายนอกประเทศ มีการระดมผู้รู้ นักปราชญ์มาช่วยกันคิดช่วยกันสร้างเป้าหมายของ

การศึกษาไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขหรือแก้ปัญหาทางการศึกษาและถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาสรุปหลักการสำคัญ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏตาม นัย มาตรา 10 วรรค 1 คือ การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย และมาตรา 8 (1) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

2. ด้านมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ปรากฏตาม มาตรา 9 (3) กำหนด มาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา และมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก

3. ด้านระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา ปรากฏตามมาตรา 9 (2) การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (1) มีเอกภาพด้าน นโยบายและหลากหลายในการปฏิบัติ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้จัดการศึกษา (4) การมี ส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ

มาตรา 43 การบริหารและจัดการศึกษาของเอกชน ให้มีความเป็น อิสระ โดยมีการกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาของรัฐ

4. ด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ปรากฏตามมาตรา 9 (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มาตรา 52 ให้กระทรวงฯ ส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็ง ในการเตรียมบุคลากร ใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

5. ด้านหลักสูตร ปรากฏการณ์ตามมาตรา 8 (3) การพัฒนาสาระและ กระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด หลักสูตรภาคบังคับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 28 หลักสูตรสถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบุคคลพิการ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษานอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและด้านการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาทางสังคมมาตรา 24 (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. ด้านกระบวนการเรียนรู้ ปรากฏตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

(1) กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้คิดเป็น ทำเป็นหลักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันสื่อการเรียนการสอนวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องเร่งส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ที่อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนตามความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

มาตรา 8 (1) (3) การจัดการศึกษายึดหลัก ดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

7. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ปราบกฏตามมาตรา 9 (5) การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษามาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้การศึกษามูลฐานที่มีความสำคัญสูงสุดต่อความมั่นคงยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา จากหลักการสำคัญดังกล่าวข้างต้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ

1) ด้านหลักสูตร กล่าวถึงการปฏิรูปหลักสูตรให้ต่อเนื่อง เชื่อมโยง มีความสมดุลในเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพและวิชาว่าด้วยความเป็นมนุษย์ และให้มีการบูรณาการเนื้อหาหลากหลายที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม

1.2 เนื้อหาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย

1.3 เนื้อหาความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

1.4 เนื้อหาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ

ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังข้อมูลที่ระบุไว้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาที่สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2543 ได้สรุปถึงลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ดังนี้

2.1 มีการจัดเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน

2.2 ให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์และฝึกนิสัยรักการอ่าน

2.3 จัดให้มีการฝึกทักษะกระบวนการและการจัดการ

2.4 มีการผสมผสานเนื้อหาสาระด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล

2.5 จัดการส่งเสริมบรรยากาศเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และรอบรู้

2.6 จัดให้มีการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่และให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ร่วมจัดการเรียนรู้ด้วย

3) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง โดยการใช้วิธีการประเมินผู้เรียนหลายวิธี ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การเรียนและการร่วมกิจกรรม การใช้แฟ้มสะสมงาน การทดสอบ การสัมภาษณ์ คุณครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสแสดงผลการเรียนรู้ได้หลายแบบ ไม่เพียงแต่ความสามารถทางผลสัมฤทธิ์ทางการจังหวัดได้โดยแบบทดสอบเท่านั้น การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้แบบนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างอันเกิดจากผลการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้จะได้กล่าวในตอนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. จัดทำแผนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนผู้ที่มีความสามารถพิเศษและผู้ที่มีความบกพร่องหรือด้อยโอกาส โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง สร้างสถานการณ์ตัวอย่าง

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุล
 4. ปลุกฝังผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม
 5. จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้
 6. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
 7. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเป็นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา
 8. ส่งเสริมให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (การวิจัยในชั้นเรียน)
 9. ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้อตามความเหมาะสม
 10. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ จัดกิจกรรมแนะแนว โดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึก และจัดทำสื่อ ให้คำปรึกษาการแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาตนเอง ให้คำปรึกษา การศึกษาต่อและแนะนำอาชีพ จัดกิจกรรมนักเรียน โดยสนับสนุนเกื้อกูลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น โครงการ ส่งเสริมความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน เช่น ชมรมทางวิชาการ ส่งเสริมการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด ส่งเสริมการฝึกทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม จัดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ จัดทำแผนการจัดกิจกรรม แบบบันทึก รายงานผล
- ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างนี้
1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
 2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาและบุคลากรในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

7. ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือทำขึ้นใหม่ เพื่อใช้ให้เหมาะกับสถานศึกษา จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรแกนกลาง รวมทั้งจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก

2.3.5.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

สหชาติ เหล็กชาย (2553) ได้กล่าวถึงแนวทางการวัดและประเมินผลการปฏิบัติตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า การวัดผลเป็นการปฏิบัติงานเป็นการสังเกตพฤติกรรมการตอบโต้แบบวัดที่ไม่ได้แสดงออกด้วยภาษาหรือการทำกิจกรรมที่อาศัยทักษะความคล่องแคล่วของการเคลื่อนไหวทางกายภาพและการวัดที่ไม่เน้นการตอบสนองทางภาษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) กล่าวถึงการวัด (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมาย และเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น เช่น การวัดความสามารถทางสมอง ด้านต่าง ๆ การวัดคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น น้ำหนัก ขนาดของวัตถุ ผลที่ได้จากการวัดเป็นจำนวนเลข จุดมุ่งหมายของการวัดผลนั้น เป็นการตรวจสอบการสอนของครูอาจารย์และการเรียนของผู้เรียน ในด้านการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) ด้านเจตคติ (Affective Domain)

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) กล่าวถึงการประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ บางทีขึ้นอยู่กับการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมการวัดหลายทาง ๆ โดยอาศัยข้อมูลหรือ

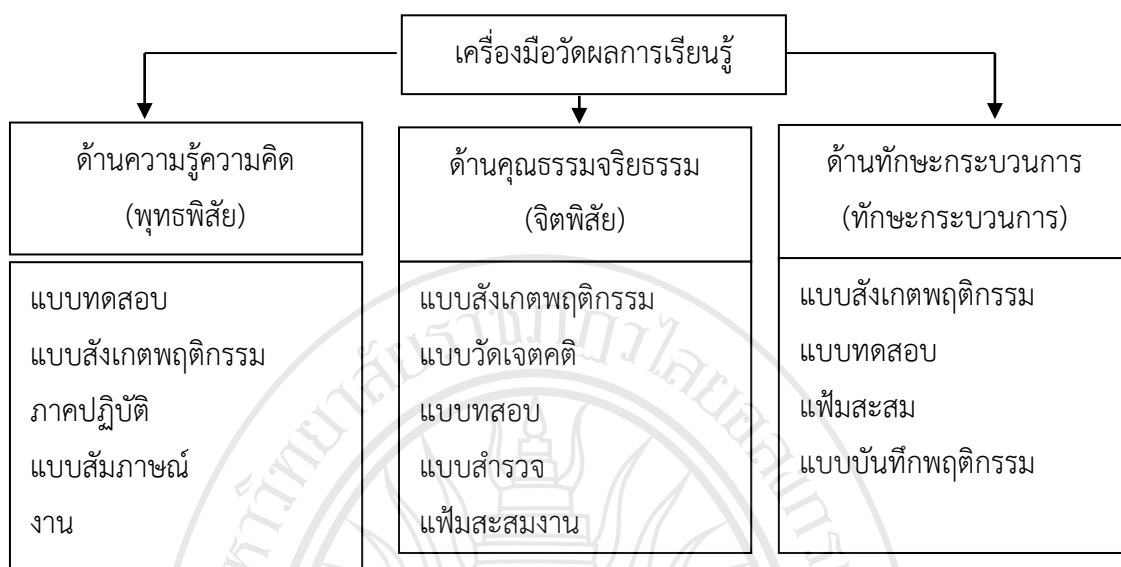
รายละเอียดจากการสังเกต การตรวจสอบผลงาน การสัมภาษณ์หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา การประเมินผลแต่ละครั้ง จะประกอบด้วยผลการวัดที่ได้จากการกระบวนการต่าง ๆ เกณฑ์การพิจารณาและการตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบผลของการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สถานศึกษามีแนวการปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน
4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
5. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

เครื่องมือในการวัดผลมีหลายชนิด (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552) ได้แก่

 1. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น การสังเกตผู้เรียนขณะปฏิบัติงาน
 2. แบบจัดอันดับคุณภาพของงาน โดยเป็นตัวเลขแสดงอันดับคุณภาพของงาน
 3. แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในสถานศึกษา มี 3 ลักษณะ คือ
 - 3.1 ข้อสอบอัตนัย (Subjective Test) เป็นความเรียงที่ไม่จำกัดคำตอบของผู้ตอบ ใช้สำหรับต้องการวัดความคิดและการใช้เหตุผล แต่มีข้อเสียตรงที่ออกได้ไม่ครอบคลุมหลักสูตร ตรวจสอบให้คะแนนไม่แน่นอนและเสียเวลามาก
 - 3.2 ข้อสอบแบบปรนัย (Objective Test) เป็นข้อสอบที่จำกัดการตรวจสอบของผู้สอบ แต่ไม่สามารถออกได้มากข้อ ครอบคลุมหลักสูตร แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ แบบถูก-ผิด แบบจับคู่ แบบเติมคำ
 - 3.3 แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) เป็นข้อทดสอบที่เหมาะสมที่สุด วัดได้ครอบคลุมหลักสูตร สามารถหาความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงตรงได้

เครื่องมือและวิธีการประเมินมีหลากหลายรูปแบบ จึงควรพิจารณาเลือกนำมาใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรใช้วิธีการวัดหลาย ๆ วิธี เพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลผู้เรียนมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ดังแผนภูมิ

ภาพที่ 2.5 เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้

การประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียนและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสอนและการประเมินผลจำเป็นต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกัน แต่ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ที่ทำให้ดูเหมือนการสอนกับการประเมินผลเป็นคนละส่วน แยกจากกัน การประเมินผลน่าจะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน แต่กลับกลายเป็นเครื่องมือตัดสินหรือตีตราความโง่ ความฉลาด สร้างความกดดันและเป็นทุกข์ให้กับผู้เรียน ความสำเร็จหรือล้มเหลวของการเรียนรู้ถูกตัดสินในครั้งสุดท้ายของกระบวนการเรียนการสอน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลงานความสำเร็จหรือพัฒนาการที่มีขึ้น ในระหว่างกระบวนการเรียนรู้และนอกเหนือจากนั้น กระบวนการที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในบางครั้งก็ไม่ได้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัดจริงเพราะครูมักจะเคยชินกับการใช้เครื่องมือเพียงอย่างเดียว คือ แบบทดสอบ ซึ่งมีข้อจำกัดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทางด้านเจตพิสัยและทักษะพิสัย ดังนั้น เมื่อมีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วก็จำเป็นต้องปฏิรูปกระบวนการวัดและประเมินผลใหม่ให้สอดคล้องกัน ซึ่งผู้รู้ในวงการศึกษาได้ยอมรับกันว่า แนวคิดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552) ดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้

พัฒนาเต็มศักยภาพ การวัดและประเมินผลซึ่งต้องปรับเปลี่ยนไป ให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประเมินผลตามสภาพจริงด้วย การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงของผู้เรียน มีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1.1 เน้นการประเมินที่ดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสภาพการณ์
- 1.2 เน้นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนจริง ๆ
- 1.3 เน้นการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
- 1.4 ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการประเมิน ตลอดจนจุดประสงค์ในการประเมิน
- 1.5 เน้นคุณภาพผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน
- 1.6 ประเมินด้านความคิด เน้นความคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์
- 1.7 เน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองและการมีส่วนร่วมในการประเมินของผู้เรียน ผู้ปกครองและครู

2. วิธีการและเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินการแสดงออกของผู้เรียนรอบด้านตลอดเวลา ใช้ข้อมูลและวิธีการที่หลากหลาย ด้วยวิธีการและเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการประเมิน เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ดังนั้น จึงใช้วิธีการที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทดสอบ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง การรายงานตนเองของผู้เรียน แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

2.2 กำหนดเครื่องมือในการประเมิน เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ให้เป็นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงแล้ว การกำหนดเครื่องมือจึงเป็นเครื่องมือที่หลากหลาย เป็นต้นว่า

- การบันทึกข้อมูล จากการศึกษา ผลงาน โครงการงาน หนังสือที่ผู้เรียนผลิต แบบบันทึกต่าง ๆ ได้แก่ แบบบันทึกความรู้สึกรู้สึก บันทึกความคิด บันทึกของผู้เกี่ยวข้อง (นักเรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง) หลักฐานร่องรอยหรือผลงานจากการร่วมกิจกรรม เป็นต้น

- แบบสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ

- แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น ทั้งตัวผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

- แฟ้มสะสมงาน เป็นสื่อที่รวบรวมผลงานหรือตัวอย่างหรือหลักฐานที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ความสามารถ ความพยายาม หรือความถนัดของบุคคลหรือประเด็นสำคัญที่ต้องเก็บไว้อย่างเป็นระบบ

- แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือวัดความรู้ ความเข้าใจที่ยังคงมีความสำคัญต่อการประเมิน สำหรับผู้ประเมิน ประกอบด้วยผู้เรียนประเมินตนเอง ครู เพื่อนกลุ่มเพื่อน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน

3. การนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีแนวปฏิบัติดังนี้

3.1 ก่อนไปใช้ ครูต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการประเมินตามสภาพจริง ที่สำคัญที่สุดคือการศึกษาด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาความรู้จากการลงมือปฏิบัติ

3.2 การแนะนำให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงาน แฟ้มสะสมงานของผู้เรียน นอกจากจะแสดงพัฒนาการของผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการสะท้อนการสอนของครู เพื่อจะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

3.2.1 หลักการเบื้องต้นของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน มีดังนี้

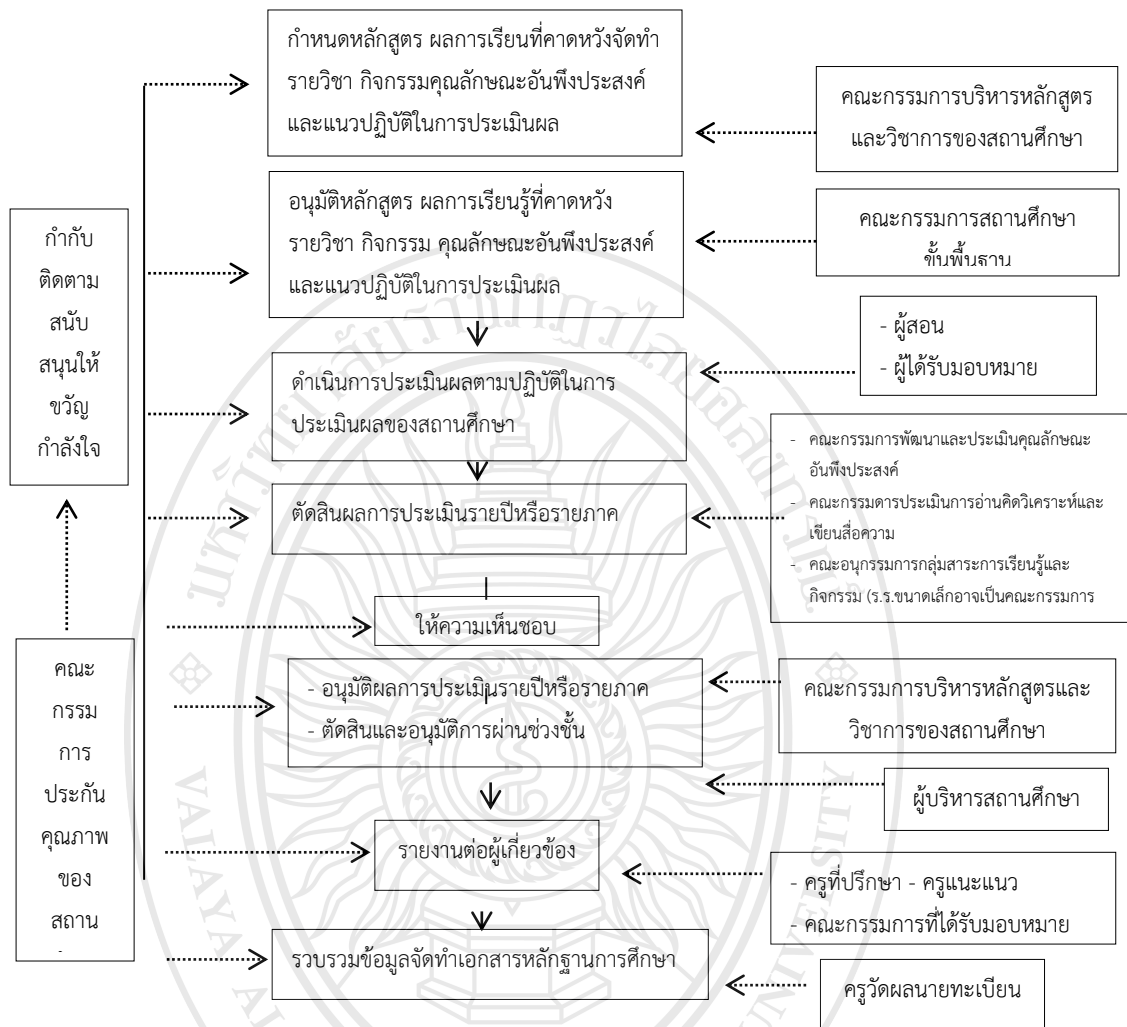
- (1) รวบรวมผลงานที่แสดงถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ
- (2) รวบรวมผลงานที่แสดงลักษณะเฉพาะของผู้เรียน
- (3) ดำเนินการควบคู่กับการเรียนการสอน

(4) เก็บหลักฐานที่เป็นตัวอย่างที่แสดงความสามารถใน

ด้านกระบวนการและผลผลิต

(5) มุ่งเน้นในสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้

3.2.2 ความสำคัญของแฟ้มสะสมงาน คือ การรวบรวมข้อมูลของผู้เรียน ทำให้ครูได้ข้อมูลที่มีประโยชน์เกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล และนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนได้เต็มศักยภาพของตนเอง

ภาพที่ 2.6 แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา

การเทียบโอนประสบการณ์

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ จากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้ดังนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552)

- พิจารณาหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ
- พิจารณาจากความรู้ ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบ การสัมภาษณ์ ฯลฯ

ค. พิจารณาจากความสามารถ

การเทียบโอนผลการเรียน จะเป็นการนำผลการศึกษาจากหลักสูตรหนึ่งไปยังอีกหลักสูตรหนึ่งในระดับเดียวกัน โดยนำผลการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ หรือรายวิชาหรือจำนวนหน่วยกิตการเรียนที่ผ่านกระบวนการประเมินแล้วมาทดแทน และนับต่อเนื่องจากหน่วยการเรียนหรือหน่วยกิตอื่นที่ประสงค์จะเรียน เป็นการเทียบระดับการศึกษาเพื่อจบการศึกษา มี 3 ลักษณะ

(1) การเทียบวุฒิจากหลักสูตรต่างประเทศเข้าสู่หลักสูตรในประเทศ

(2) การเทียบระหว่างหลักสูตรหรือเทียบต่างรูปแบบ เช่น หลักสูตรการศึกษาในระบบและนอกระบบ กับการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

(3) การเทียบโอนผลการเรียนรู้ในระดับเดียวกัน หรือต่างรูปแบบกัน

หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารแสดงข้อมูลและสถานภาพทางการศึกษาของผู้เรียนที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำ เพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบ สื่อสาร ส่งต่อและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน หลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องทำ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552)

1. เอกสารหลักฐานการศึกษาควบคุมและบังคับแบบ

เป็นเอกสารสำคัญทางการศึกษา ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นหลักฐานในการให้การรับรองผลการเรียนและวุฒิการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้รับศักดิ์และสิทธิ์ตามวุฒิการศึกษาที่ได้รับรอนั้นไปตลอดชีวิต ในขณะเดียวกัน เอกสารทำขึ้นนี้ใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบรับรองและยืนยันวุฒิการศึกษาของผู้เรียนตลอดไป สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำโดยใช้แบบฟอร์มและวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อให้รูปแบบ วิธีการจัดทำ การควบคุมและการตรวจสอบรับรองเอกสาร เป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีมาตรฐานในการดำเนินการอย่างเดียวกัน มีดังนี้

1.1 ระเบียบแสดงผลการเรียน (Trancript) (ปพ.1) เป็นเอกสารบันทึกผลการเรียนของผู้เรียนตามสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้เรียนในแต่ละช่วงชั้นของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงสถานภาพและความสำเร็จในการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคนและใช้เป็นหลักฐานในการสมัครเข้าศึกษาต่อ สมัครเข้าทำงานหรือดำเนินการในเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.2 หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ใบประกาศนียบัตร) (ปพ.2) เป็นเอกสารที่สถานศึกษาออกให้กับผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อแสดงศักดิ์และสิทธิ์ของผู้สำเร็จการศึกษาและรับรองวุฒิการศึกษาของผู้เรียน นำไปใช้เป็นหลักฐานแสดงระดับวุฒิการศึกษาของตน

1.3 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.3) เป็นแบบรายงานรายชื่อและข้อมูลของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา ภาคบังคับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบ ยืนยันและรับรองความสำเร็จและวุฒิการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละคน ต่อเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

2. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษาดำเนินการเอง

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อใช้บันทึก ตรวจสอบ รายงาน และรับรองข้อมูลผลการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามภารกิจในการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำเอกสารของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสถานศึกษาได้กำหนดไว้ ทำให้เกิดความคล่องตัวสูงและประสิทธิภาพในการดำเนินการของสถานศึกษา จึงให้แต่ละสถานศึกษาสามารถดำเนินการออกแบบจัดทำและควบคุมการใช้เอกสารหลักฐานการศึกษาส่วนหนึ่งได้เอง ดังนี้

2.1 แบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ปพ.4) เป็นเอกสารรายงานพัฒนาการ ด้านคุณลักษณะของผู้เรียนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นพิเศษ เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์ให้ผู้เรียนตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เป็นรายงานผลการประเมินที่แสดงถึงสภาพหรือระดับคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมทั้งใช้เป็นหลักฐานแสดงคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อประกอบในการสมัครเข้าศึกษาต่อหรือสมัครทำงาน

2.2 เอกสารบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) เอกสารสำคัญสำหรับผู้สอนใช้บันทึกเวลาเรียน ข้อมูลผลการวัดและประเมินผลการเรียนและข้อมูลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละคนที่เรียนในห้องหรือกลุ่มเดียวกัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนรวมทั้งใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบ ยืนยันสภาพการเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคน

2.3 เอกสารรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.6) เป็นเอกสารสำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน พัฒนาการในด้านต่าง ๆ และข้อมูลอื่น ๆ ของผู้เรียนทั้งที่สถานศึกษาและที่บ้าน เพื่อใช้สำหรับสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองของผู้เรียน ให้รับทราบและเกิดความเข้าใจในตัวผู้เรียนร่วมกัน

2.4 ใบรับรองผลการศึกษา (ปพ.7) เป็นเอกสารที่สถานศึกษาออกให้กับผู้เรียนเป็นการเฉพาะกิจ เพื่อรับรองสถานภาพทางการศึกษาของผู้เรียนเป็นการชั่วคราว ทั้งกรณีผู้เรียนยังไม่สำเร็จการศึกษาและสำเร็จการศึกษาแล้ว

2.5 เอกสารระเบียบสะสม (ปพ.8) เป็นเอกสารสำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งที่สถานศึกษาและที่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการแนะนำผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน

2.6 สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกรายการวิชาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนในแต่ละช่วงชั้น ตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาพร้อมด้วยผลการประเมินผลการเรียนของแต่ละวิชา เป็นเอกสารที่สถานศึกษาออกให้ผู้เรียนสำหรับใช้ศึกษาและนำไปแสดงให้บุคคลหรือหน่วยงานที่สนใจได้ทราบ โครงสร้างและหลักสูตรและรายละเอียดของรายวิชาต่าง ๆ ของสถานศึกษา พร้อมด้วยผลการเรียนจากการเรียนแต่ละรายวิชา กรณีที่ผู้เรียนย้ายสถานศึกษา ข้อมูลในสมุดบันทึกผลการเรียนรู้ จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นข้อมูล ในการเทียบโอนผลการเรียนจากสถานศึกษาเดิมไปเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษาใหม่

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าผลการสอนของตนเป็นอย่างไร และจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนนักศึกษา นักเรียนนักศึกษาจะได้ทราบว่าตนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ซึ่งเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง
3. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอน ที่นำไปสู่แนวปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไรจะได้แก้ไข ปรับปรุงอย่างไร
4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตรเป็นแนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ
5. เป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการรับนักเรียนนักศึกษา ผลการเรียน และการสำเร็จตามหลักสูตร
6. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียน และการสำเร็จการเรียนของนักเรียนนักศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียน เทียบโอนผลการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การกำหนดระเบียบวัดและประเมินผล
2. ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอัน

พึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิทธิวิเคราะห์ และเขียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชาติ

3. การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล

4. งานทะเบียน กรอกข้อมูลประวัตินักเรียน ออกเลขประจำตัว การย้ายเข้าย้ายออก จัดทำรายชื่อให้เป็นปัจจุบัน ประสานงานกับกลุ่มที่ดูแลนักเรียนเพื่อแจ้งการเปลี่ยนแปลงรายชื่อจำนวนนักเรียน จัดทำ ขออนุมัติ และรายงานผลการเรียน จัดทำเอกสารหลักฐาน รวมทั้งหนังสือรับรองผลการเรียน เก็บรวบรวมและรักษาสถิติข้อมูลการเรียนของนักเรียน

5. การเทียบโอนผลการเรียน ประสานการจัดการวัดผลระดับสถานศึกษา เทียบโอนผลการเรียนจากการย้ายที่เรียนจากสถานประกอบการ จากพื้นฐานการประกอบอาชีพ

6. การตัดสินและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้น

7. การออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ดังนี้

1. กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

2. จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

3. วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียน

4. จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

5. จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

6. จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

7. ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาค และตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้ง

ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ พร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

สรุปได้ว่า การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา โดยจัดทำเอกสาร หลักฐาน การศึกษาตามระเบียบการวัดและประเมินผล จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และมีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล พร้อมทั้งจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการ อ้างอิงตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.3.5.7 การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 30 ที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ โดยระบุให้สถานศึกษาพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ทั้งนี้ จุดเน้นสำหรับครูผู้สอน คือ พัฒนาการเรียน การสอนซึ่งมีความหมายกว้างไปถึงการพัฒนาการเรียนรู้อย่างผู้เรียนด้วย การพัฒนาการเรียนรู้อย่าง การ วิจัยนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญที่สำคัญ คือ การนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็น เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช่วิธีการวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้อย่าง และการวิจัยพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีแนวคิดแต่ละประเด็น ดังนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552)

1. การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ มีวิธีการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนต้องทราบ ความต้องการเรียนรู้ของตนเอง มีการลำดับความสำคัญก่อนหรือหลังตามความจำเป็น และความสำคัญให้ได้เป็นลำดับแรก และกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ได้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องรู้จักการวางแผนการเรียนรู้อย่างตนเองว่า มีเป้าหมายเรื่องใด มีเวลามากน้อยเพียงใด มีแหล่งเรียนรู้ที่ไหนบ้าง มีวิธีเรียน ใดบ้าง ต้องใช้สื่อใดบ้าง และเมื่อมีปัญหาจะสามารถปรึกษาใคร เมื่อได้รับความรู้จะใช้ความรู้นั้นได้ อย่างไร ตลอดจนวางแผนไปถึงการนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติในการแสวงหา ความรู้ตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ จากการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อได้

ความรู้แล้วควรมีการตรวจสอบความรู้ได้เพื่อยืนยันความถูกต้อง และตัดสินใจเลือกความรู้ไปใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสรุปความรู้และนำเสนอความรู้ที่ได้จากการค้นคว้ารูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมและอาจใช้เครื่องมือช่วยในการนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงและนำมาใช้ในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเองในระหว่างการเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง รวมถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนางานต่อไป

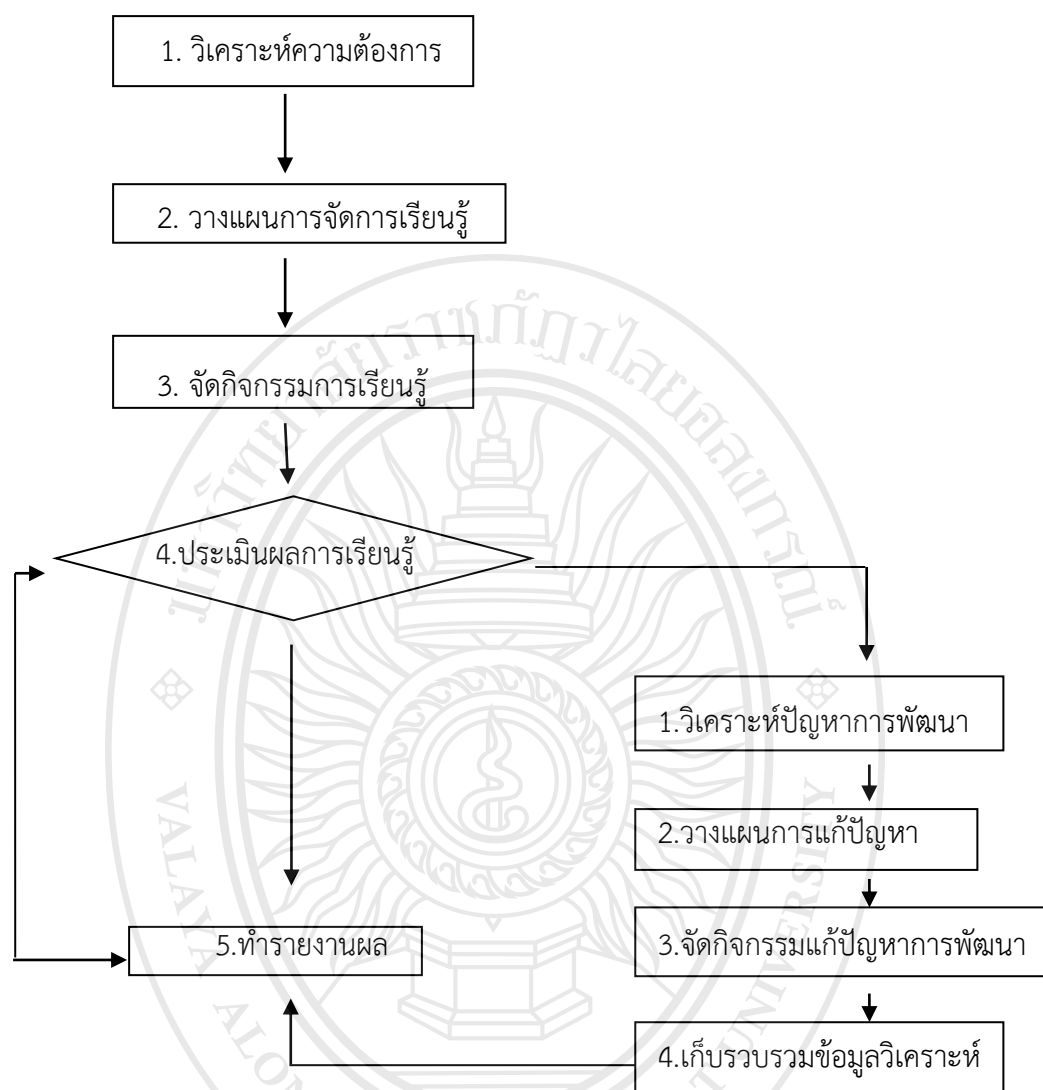
2. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กระบวนการในการนำวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นการสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่กำหนดให้เป็นภารกิจของผู้สอน 3 ประการ คือ

ประการแรก จัดกระบวนการเรียนการสอน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 24 (5)

ประการที่สอง ทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา มาตรา (30)

ประการที่สาม ผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน มาตรา 30

การใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็น ในกรณีที่ผู้สอน พบว่า กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่กำลังดำเนินการอยู่มีปัญหา หรือมีความจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในวงจรถ้ากของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ และทำรายงานผลการเรียนรู้ เป็นการนำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของผู้สอน ขั้นตอนที่ 3 ผู้สอนทำการประเมินระหว่างสอนแล้วพบปัญหาเล็กน้อย สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ในช่วงการจัดกิจกรรมขณะนั้น และเมื่อประเมินผลในขั้นตอนที่ 4 แล้วไม่พบว่ามีปัญหา ผู้สอนสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ และใช้ประโยชน์ต่อไป หากพบปัญหาให้ดำเนินการทำวิจัยเพิ่มเติมตามวงจรย่อย 5 ขั้นตอน และนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไป ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 แสดงการใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือในการศึกษา ส่งเสริมให้จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และมีการเผยแพร่ผลงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และการนำผลการวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการ และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและผลงานวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพนักเรียนในความรับผิดชอบ

5. สร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และส่วนกลาง

6. วิจัย ประเมินผล เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ความหมายของวิจัย มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้
เกรียงไกร ปริธรรมมัง (2551) ได้กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเพื่อให้เกิดนวัตกรรม หรือวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น

เบสท์ (Best, 1997) กล่าวว่า การวิเคราะห์และบันทึกการสังเกตภายใต้การควบคุมอย่างเป็นระบบและเป็นปรนัย ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างทฤษฎี หลักการหรือการวางนัยทั่วไป

เอมอร์ ผลบุญภ (2551) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ โดยดำเนินการของครูผู้สอนและอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน สมาชิกในชุมชน เพื่อใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือเป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งความรู้ใหม่ ๆ ในที่นี้เรียกว่า นวัตกรรมการศึกษาทั้งนี้เพื่อใช้พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเริ่มจากการแก้ปัญหาเชิงระบบ มีการวางแผน และวางนโยบายในการพัฒนา และเสร็จสิ้นที่การคิดค้นนวัตกรรมแก้ปัญหาได้

ประกาศกฏกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

3. พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

4. รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนา การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง กำหนดนโยบายโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย จัดให้มีการรวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัย เพื่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา สร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3.5.8 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 25 ได้กล่าวไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินการ และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมี ประสิทธิภาพ

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสภาพสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือ กระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือ ศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียน ยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและ ความพร้อมของผู้เรียน การประเมินและการวัดผลการเรียน มีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสม กับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้น หรือห้องเรียน แหล่งการเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ห้องสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น เป็นต้น (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอก สถานศึกษา ในและนอกเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนสังกัด
2. จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคลากร ครอบครัวยุติบัตรหน่วยงาน สถาบันศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียงองค์ความรู้
3. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้

4. ประสานความร่วมมือ วางแผนกับสถาบันอื่น บุคคล ครอบครัวยุติการหน่วยงานที่จัดการศึกษา โดยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ที่แต่ละแห่งมี เพื่อใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

5. มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้เพื่อนครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) ได้กล่าวถึงบทบาทของแหล่งการเรียนรู้ในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ไว้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้ของตนเองอยู่แล้วและการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

2. เป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงานและแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน

3. เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง

4. เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม

5. เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

6. สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงประหยัดและสะดวก

7. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

8. มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

ประกาศกฏกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ เพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กับการจัดกระบวนการเรียนรู้

2. จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น

3. จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

4. ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

5. ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในต่างประเทศ (สำหรับสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง)

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางทางการนำคุณค่าภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ประการแรกควรส่งเสริมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านและจัดโอกาสให้ได้ไปเยี่ยมเยือน ศึกษาดูงานพบปะสนทนากับปราชญ์ ชาวบ้านผู้มีผลงานที่น่าชื่นชม น่าสนใจต่าง ๆ นอกจากนี้ควรให้โอกาสไปร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ปราชญ์ชาวบ้านได้จัดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งสำหรับเป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะร่วมวางแผนดำเนินการส่งเสริมพัฒนา พื้นฟู สืบทอดเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านต่อไป

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยประสานขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีอยู่อย่างมากมายหลากหลายตามหมู่บ้านทั่วประเทศอย่างจริงจัง โดยการเดินทางไปสืบค้น สอบถาม ขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้ได้ข้อมูล นำมาวิเคราะห์จัดระบบ และจัดพิมพ์ในรูปแบบของสื่อเอกสาร หรือสื่อเผยแพร่หรืออื่น ๆ สำหรับการศึกษาส่งเสริมบริหารและค้นคว้าวิจัยในระดับลึกต่อไป

3. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในรากเหง้าพื้นเพของภูมิปัญญาในแต่ละด้านในแต่ละท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทั้งนี้โดยเน้นให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

4. ส่งเสริมเผยแพร่ องค์ความรู้ที่เหมาะสมแล้วเลือกสรรอย่างพิถีพิถันในแต่ละประเด็นแต่ลักษณะ นำมาจัดทำสื่อเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกสาขา ตามโอกาสอันเหมาะสม โดยมีเป้าหมายของการเผยแพร่ในประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านนำความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านั้นไปสืบทอดปรับปรุงให้ทันสมัย นอกจากนี้ก็เผยแพร่ไปสู่ต่างประเทศเพื่อสืบทอดของปราชญ์ชาวบ้าน

5. สนับสนุนคืนภูมิปัญญาให้ชาวบ้าน โดยการยอมรับในความมีภูมิปัญญาของชาวบ้านไม่ดูแคลน ยอมรับในศักยภาพของชาวบ้าน ให้อิสระที่สามารถตัดสินใจได้อย่างมีศักดิ์ศรี โดยปราศจากการครอบงำ ให้การยกย่อง ให้กำลังใจในผลงานที่ชาวบ้านทำ

6. ประสานแผนเพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน โดยประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้ร่วมมือการศึกษาข้อมูลและหาความรู้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน จากปราชญ์ชาวบ้าน สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน และกันของชาวบ้าน และสร้างเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงสืบทอด ปรับปรุง ร่วมผนึกกำลังกัน แบ่งงานกันทำตามศักยภาพของปราชญ์แต่ละท้องถิ่นในแต่ละด้าน

สรุปได้ว่า การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สํารวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกสถานที่ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้ง ภายในและนอกสถานศึกษาให้เพียงพอซึ่งแหล่งเรียนรู้นั้นให้อี้อต่อการจัดการเรียน รวมไปถึง จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้อี้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูและ ผู้เรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานที่

2.3.5.9 การนิเทศการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า นิเทศ ไว้ ดังนี้ บารร์ และคนอื่น ๆ (Barr et al., 1947) การนิเทศการศึกษา คือ การบริหารทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา และการปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ การเรียนรู้และความเจริญเติบโตของนักเรียน

เชสเตอร์ (Chester, 1938) การนิเทศการศึกษา กระบวนการให้คำแนะนำ ให้การประเมินผลในกระบวนการทางการเรียนการสอน ผลสุดท้ายของการนิเทศการศึกษาทั้งหลาย ควรเป็นการให้บริการที่ดีกว่าแก่เด็กนักเรียนในทุกระดับ

ครอสบี้ (Crosby, 1979) พูดถึงว่า การนิเทศการศึกษา เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งหมด

โกลแฮมเมอร์ และคนอื่น ๆ (Goldhammer et al., 1980) ได้สรุปจากคำจำกัดความการนิเทศไว้ว่า เป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูหรือผู้นิเทศที่จัดกระตุ้นให้ครู หรือครู แนะแนวในสถานศึกษาได้ในการพัฒนาในการที่จะนำวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนมาใช้ด้วยเน้น ถึงทักษะในการติดต่อสื่อสารปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามที่จะช่วยเหลือครู แก้ปัญหา ช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครู และนักเรียน

กลิคแมน (Glicman, 1981) การนิเทศการศึกษา เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงาน และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักการจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู การประเมินผลการเรียนการสอน

แนวปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา มีวิธีการดังนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552)

1. จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

2. ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายเหมาะสมกับสถานศึกษา

3. ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

4. ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

ขอบข่ายการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งแนวความคิดของกลิคแมน (Glickman) มีขอบข่ายงาน 5 งาน ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct Assistance)
2. การพัฒนาบุคลากรเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (Staff Development)

3. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Development)

4. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Development)

การนิเทศจะประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อร่วมกันทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน โดยใช้เทคนิควิธีที่เหมาะสม ขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศจึงมีความสำคัญ ที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2552)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก่อนผู้นิเทศจะดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายใน หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการ และเหตุผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความต้องการของสถานศึกษาว่า มีความต้องการนิเทศด้านใด แล้วนำมาจัดทำแผนและโครงการต่อไป

การจัดทำแผนและโครงการ ถือเป็นส่วนของการจัดทำรายละเอียดของแผนซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้เฉพาะมากขึ้น และกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น คือ แจกแจงกิจกรรมการนิเทศที่จะทำโครงการนั้น กำหนดแผนงานนิเทศ รวมถึงการกำหนดหน่วยปฏิบัติ ค่าใช้จ่าย เวลาและสถานที่ จัดทำงบประมาณโครงการ การขออนุมัติและการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานนิเทศ เป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้

1. การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไร จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะอย่างไร จึงจะทำให้ผลงานออกมามีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจ และทำให้การนิเทศนั้นได้ผล

2. การปฏิบัติงานประกอบด้วยการทำงานที่ได้ความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย คือ ผู้รับการนิเทศ ผู้ให้การนิเทศ และผู้บริหาร

3. การสร้างขวัญกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรให้การเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย มีดังนี้

1. การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูอาจารย์ และนักเรียน

2. การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งที่ต้องทำ เมื่อได้จัดทำโครงการนิเทศแล้ว

3. การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

4. การประเมินผลสามารถทำได้ 2 ระยะ คือ การประเมินผลระหว่างปฏิบัติงานหรือขณะปฏิบัติงาน (Formative Evaluation) เพื่อจะได้พิจารณาวิธีการดำเนินการเพื่อปรับปรุงโครงการ ส่วนการประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผลเพื่อการตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากโครงการ

5. การประเมินผลเป็นระบบ มี 3 ส่วน คือ การประเมินผลที่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตการประเมินผล มีเทคนิควิธีการดังนี้

1) การประเมินผลเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถจะดำเนินการได้ในลักษณะเดี่ยวหรือกลุ่ม ผู้ดำเนินการประเมินจะรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความเที่ยงตรงในการวัด

2) การประเมินผลเชิงคุณภาพ เป็นผลจากการสังเกตสัมภาษณ์ การประชุมสัมมนา ร่วมกัน โดยทั่วไปการประเมินผลจากการสังเกตสัมภาษณ์ การประชุมสัมมนา ร่วมกัน โดยทั่วไปการประเมินผลการนิเทศจะใช้วิธีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพประกอบกันไป เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายใน สถานศึกษาผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ

2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้

6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สึภาคภูมิใจเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ร่วมเป็นคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา ร่วมวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษา

โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา จัดทำเครื่องมือนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน

2. ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย สร้างความตระหนักความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง กำหนดปฏิทินการนิเทศ ดำเนินการตามแผนนิเทศ

3. ประเมินผลระบบ และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ตั้งคณะกรรมการประเมินผลการนิเทศ จัดทำเครื่องมือประเมินผลการนิเทศ ประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

4. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา ขอความร่วมมือเป็นวิทยากรพัฒนาผู้นิเทศเกี่ยวกับความรู้และทักษะการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอน และการสร้างเครื่องมือนิเทศขอความร่วมมือประเมินระบบและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา รวบรวมข้อมูลสถานศึกษาที่จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาดีเด่น ศึกษาดูงานสถานศึกษาที่จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาดีเด่นพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยหัวหน้ากลุ่มสาระและผู้บริหาร แบบกัลยาณมิตรหรือระหว่างครูผู้สอนศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อเชื่อมโยงกับองค์ความรู้และประสบการณ์เดิมปรับปรุง พัฒนางค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง จนเกิดผลดีต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างครู กลุ่มสาระ สถานศึกษาหรือสถาบันอื่น ๆ

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ใต้ระบบทบาทหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

2. จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึง และต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

3. จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายใน การนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและต่อเนื่อง และให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3.5.10 งานแนะแนว

การแนะแนว (Guidance) หมายถึง การชี้แนะ การชี้ช่องทางให้การบอกแนวทางให้เพื่อช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาตัดสินใจ แต่มิใช่การแนะนำ (Advise) (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553)

การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและโลกของตนในแง่กระบวนการมีอยู่ 4 ประเด็น (Shertzer and Stone, 1976) คือ

1) กระบวนการ หมายถึง ปรัชญาการณซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และคำว่ากระบวนการแสดงให้รู้ว่า การแนะแนวมิใช่เหตุการณ์เดี่ยว แต่เกี่ยวข้องกับชุดของการกระทำหรือลำดับขั้น ซึ่งก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ สู่เป้าหมาย

2) การช่วยเหลือ หมายถึง การช่วย อนุเคราะห์ การสงเคราะห์การให้ประโยชน์ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ (Helping Occupations) เป็นจำนวนมาก มีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ที่การป้องกัน (Prevention) การซ่อมเสริม (Remediation) และการเยียวยาแก้ไข (Amelioration) ความยุ่งยากและความยากลำบากของมนุษย์

3) บุคคล (Individuals) หมายถึง นักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา และยิ่งไปกว่านั้นการแนะแนวจัดว่าเป็นการช่วยเหลือที่จัดให้กับนักเรียนปกติ (Normal) ซึ่งต้องการความช่วยเหลือสำหรับพัฒนาการที่เป็นปกติ

4) การเข้าใจตนเองและโลกของ (Understand themselves and their world) หมายถึง การที่บุคคลรู้ว่าตนเป็นใคร รู้ถึงเอกลักษณ์ของตน รับรู้ธรรมชาติของตนอย่างกระจ่าง มีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของตน สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและผู้คนที่มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งและสมบูรณ์

สรุปได้ว่า การแนะแนว เป็นกิจกรรม กระบวนการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยการชี้แนะ ช่วยเหลือให้สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมสังคม ได้อย่างมีความสุข

การจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษา ถ้าต้องการให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักการที่สำคัญ (พนม ลีมาอารีย์, 2548 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553) ดังนี้

1. การจัดบริการแนะแนวในสถานศึกษาจะต้องมุ่งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน
 2. การจัดบริการแนะแนวต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง คือจัดอย่างเป็นระบบมีระเบียบแบบแผน
 3. ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องยอมรับในความเป็น เอกัตบุคคล (Individual) ของนักเรียนและจะต้องมีความเข้าใจ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)
 4. การแนะแนวเป็นกระบวนการพฤติกรรมของบุคคล และเกี่ยวกับการพัฒนาการของมนุษย์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและกลวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลเข้าใจตนเอง
 5. ผู้ทำการแนะแนวจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่ละคน
 6. การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษา ดังนั้นจึงควรสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษา
 7. การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนว (Counselor) จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางการแนะแนวมาโดยเฉพาะ
 8. ผู้ทำงานด้านแนะแนวต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และจะต้องเป็นผู้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
 9. การจัดบริการแนะแนวจะได้ผลดีจะต้องเกิดจากความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย
 10. ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องเป็นผู้เก็บรักษาความลับได้
- แนวปฏิบัติการแนะแนวในสถานศึกษา
1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
 2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา
 3. ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

4. ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553)

ภาระงานแนะแนว ประกอบด้วย 5 งานหลัก ดังนี้

1. งานศึกษารวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การเขียนอัตชีวประวัติ สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน โดยมีการบันทึกข้อมูลในระเบียบปฏิบัติการ ระเบียบสะสมสมุดรายงานประจำตัวผู้เรียน เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้คุณรู้จักผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ต้องการอะไรและควรให้ความช่วยเหลือในลักษณะใด

2. งานสารสนเทศ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จำเป็นในการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ วัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม สุขภาพ โดยนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การอภิปราย บ้านนิเทศ การจัดหาเอกสารคู่มือให้อ่าน ทัศนศึกษา การใช้สื่อภาพยนตร์ วีดิทัศน์ เป็นต้น ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยมีความจำเป็นมากในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นและป้องกันความล้มเหลวได้อย่างมาก

3. งานให้คำปรึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนที่มารับการปรึกษาเกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง รู้ว่าปัญหาของตนอยู่ตรงไหนควรจะทำอย่างไร การแก้ไขนั้นมีที่ทางและควรเลือกทางใด จึงจะเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด พร้อมทั้งเกิดความรับผิดชอบในการช่วยตนเองอย่างจริงจัง

4. งานป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ เป็นการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้รับการฝึกฝนหรือได้รับการช่วยเหลือตามควรแก่กรณี เช่น กิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจและความสามารถแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกคน รวมทั้งการจัดทุนการศึกษา อาหารกลางวันหรือการหางานพิเศษ

5. งานติดตามประเมินผล เป็นการติดตามผลการดำเนินงานแนะแนวต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน การติดตามประเมินผลแบ่งเป็น 2 งาน คือ

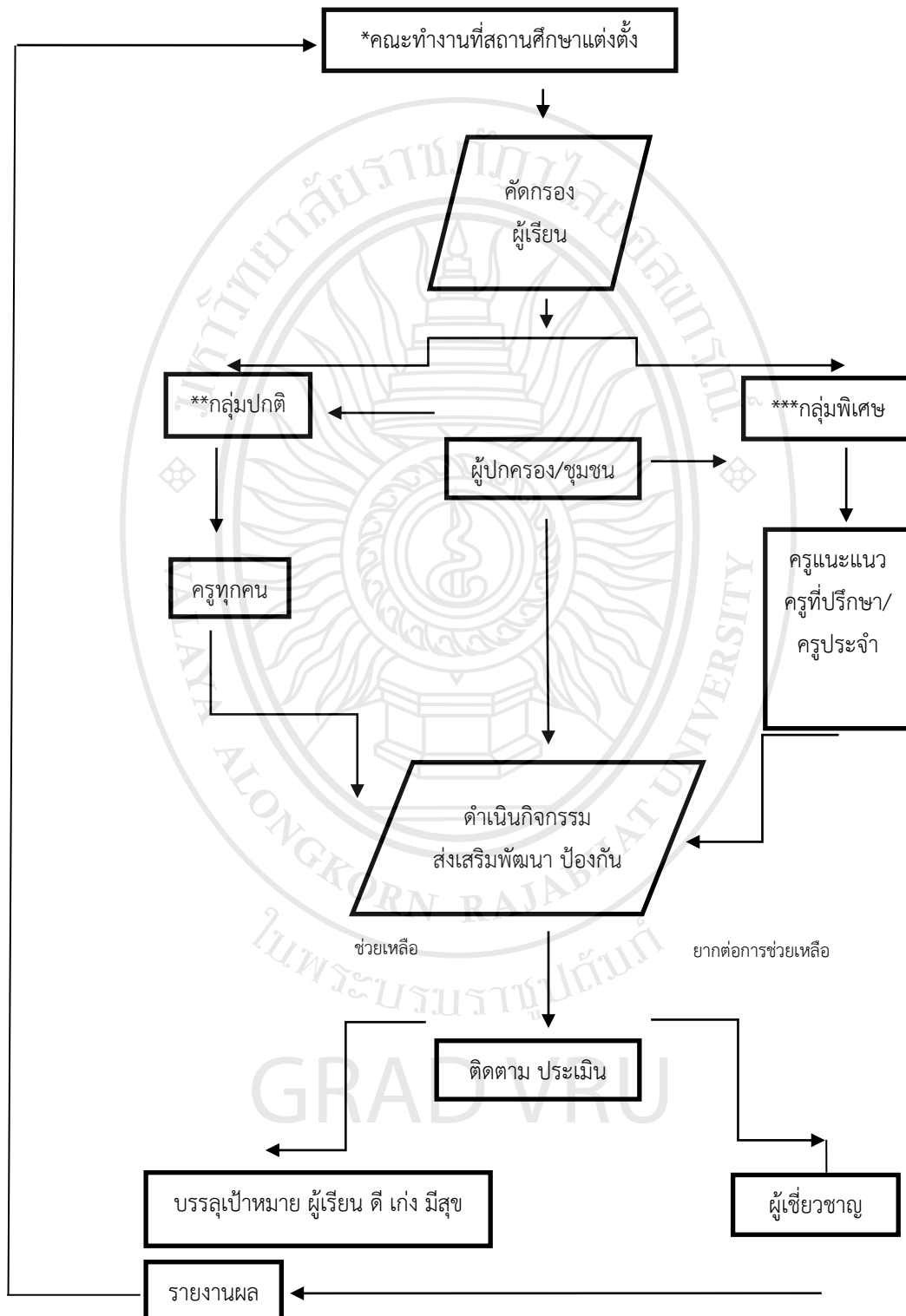
5.1 การติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประเมินงานแนะแนวและงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา

5.2 งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพิจารณาที่ได้จากการดำเนินโครงการแนะแนวเพราะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ได้ผลหรือไม่ ควรปรับปรุงพัฒนาอย่างไรและควรขยายผลต่อไปหรือไม่

ผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญต่อการบริการแนะแนว (พนม ลิ้มอารีย์, 2548 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553) ดังนี้

1. เป็นผู้นำในการริเริ่มและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานแนะแนวของสถานศึกษา
2. เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว และเป็นผู้ประสานงานเกี่ยวกับการแบ่งความรับผิดชอบของกรรมการแนะแนวแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความร่วมมือกัน
3. เป็นผู้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การจัดหางบประมาณ สถานที่อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ของการแนะแนว
4. เป็นผู้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบริการแนะแนวแก่บุคลากรแนะแนว
5. เป็นผู้ประชาสัมพันธ์โครงการบริการแนะแนวแก่กลุ่มประชาชนประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างเจตคติที่ดี และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ
6. เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรแนะแนวทำงานกันอย่างจริงจัง โดยการให้ผู้ทำหน้าที่แนะแนวได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการแนะแนว
7. เป็นผู้จัดให้มีการประเมินผลและปรับปรุงบริการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน
8. เป็นผู้สรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติและบุคลิกภาพเหมาะสม เข้ารับตำแหน่งนักแนะแนวของสถานศึกษาและเป็นผู้กำหนดตารางเรียนตารางสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมแนะแนว

สถานศึกษาจะต้องมีระบบการดำเนินงานแนะแนวตามขั้นตอน ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

ภาพที่ 2.8 แสดงระบบการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของงานแนะแนว ไว้ดังนี้

1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน ตั้งคณะกรรมการแนะแนวภายในสถานศึกษา วางแผนจัดกิจกรรมแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา

2. ดำเนินการแนะแนวและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับฝ่ายปกครอง ครูที่ปรึกษาและครูทุกคน เพื่อความเข้าใจและขอความร่วมมือจัดกิจกรรมตามแผน จัดกิจกรรมแนะแนววิชาการและวิชาชีพตามแผนที่วางไว้

3. ติดตามและประเมินผลระบบและกระบวนการแนะแนวในสถานศึกษาจัดทำเครื่องมือประเมินผลระบบแนะแนวให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และกิจกรรมแนะแนว ดำเนินการติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

4. ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการแนะแนวกับสถานศึกษาอื่น และเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา รวบรวมข้อมูลสถานศึกษาที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแนะแนวดีเด่นเป็นแบบอย่างได้ ศึกษาดูงานสถานศึกษาที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการแนะแนวดีเด่น พัฒนาระบบแนะแนวภายในสถานศึกษา แนวทางการดำเนินงาน

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการแนะแนว ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยให้ทุกคนในสถานศึกษา ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

3. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยา และการแนะแนวการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

5. คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และบุคลิกที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นและคณะกรรมการแนะแนว

6. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุน การดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

7. ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน

8. ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษาขององค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

9. การเชื่อมโยงระบบแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2551) ได้กล่าวถึงแนวการปฏิบัติแนะแนวในสถานศึกษา ไว้ว่า

1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน

2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

3. ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนว การศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวในเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา ครูทุกคนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนว และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษาอื่น และเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

2.3.5.11 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ระบบประกันคุณภาพภายใน หมายถึง ระบบการประเมินผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ)

โรงเรียนจะต้องพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษา โดยอาศัยหลักการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

(1) เป้าหมายสำคัญของการประกันคุณภาพ คือ การพัฒนาผู้เรียน

(2) ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ

บริหาร

(3) ถือว่าบุคลากรทุกคนรวมทั้งที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในการประกันคุณภาพตั้งแต่การวางแผน การติดตามประเมินผลการพัฒนาปรับปรุง การช่วยคิด การช่วยทำ ช่วยผลักดัน ฯลฯ

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน โดยทั่วไปมี 3 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ประกอบด้วย

(1) การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

(2) การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

(3) การประเมินคุณภาพเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดและระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับกระทรวง

(4) กระบวนการตามแนวคิด PDCA กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของหลักการบริหารที่เป็นกระบวนการครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การร่วมกันวางแผน

ขั้นที่ 2 การร่วมกันปฏิบัติตามแผน

ขั้นที่ 3 การร่วมกันตรวจสอบ

ขั้นที่ 4 การร่วมกันปรับปรุง

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีรายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545)

1. การเตรียมการ สถานศึกษาควรเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพร้อม โดยอาจดำเนินการใน 3 เรื่องคือ การสร้างความตระหนัก การสร้างเสริมความรู้และการกำหนดความรับผิดชอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. การสร้างความตระหนัก ผู้บริหารถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้บุคลากรซึ่งได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เกิดความตระหนักแห่งความสำคัญและความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารอาจใช้เทคนิควิธีการ เช่น

- การสร้างทีมงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ระดมความคิด ร่วมกันวางแผนและร่วมกันทำงาน

- สร้างมนุษยสัมพันธ์ในการดำเนินงาน
- เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน
- มีภาวะผู้นำทางวิชาการ

ข. การสร้างเสริมความรู้ อาจทำได้โดย

- ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาที่มีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งแจ้งถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

เป็นวิทยากร

- เชิญบุคลากรภายนอกสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจมา

- นำบุคลากรในสถานศึกษาเยี่ยมชมและศึกษาดูงานใน

สถานศึกษาที่มีความพร้อมหรือประสบความสำเร็จจากการประกันคุณภาพการศึกษา

ค. การกำหนดความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษา ความจำเป็น

จะต้องจัดโครงสร้างและระบบการทำงานให้ชัดเจนพร้อมกับกำหนดและแบ่งความรับผิดชอบของแต่ละคนและแต่ละส่วนงานตามโครงสร้างและระบบงานที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานซ้ำซ้อนและขัดแย้งกัน และเพื่อให้ดำเนินงานทุกภาระงานมีผู้รับผิดชอบอย่างแท้จริง

2) การศึกษาข้อมูลสารสนเทศ

ข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญในการตัดสินใจในการดำเนินงาน

ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการศึกษาและการกำหนดนโยบาย ซึ่งต้องมีข้อมูลที่มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนและทันสมัย จึงจะช่วยให้การวางแผน การบริหารจัดการและการตัดสินใจดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานี้จะต้องมีการศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น

- ผลการดำเนินการและการประเมินผลตัวเองในรอบปีที่ผ่านมา
- นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน

2. การดำเนินการ

มาตรฐานศึกษาได้เตรียมการเรียบร้อยแล้ว การดำเนินการต่อไปคือ

การวางแผนการปฏิบัติงานโดยการจัดสรรมนุษยโรงเรียนแผนพัฒนาการศึกษา (P) การปฏิบัติตามแผน (D) การประเมินตนเอง (C) และการปรับปรุง (A) มีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดสรรมนุษยโรงเรียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Plan)

ธรรมนูญโรงเรียนมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ภาพรวมของสถานศึกษา ความคาดหวังของสถานศึกษา พันธกิจ เป้าหมาย จุดเน้นในการดำเนินงาน ยุทธศาสตร์ แผนงบประมาณ บทบาทหน้าที่ของบุคลากร

ในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กรประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อกัน แสดงให้เห็นการพัฒนาความคิดที่เป็นระบบ มีความชัดเจนสามารถดำเนินการตามแนวทางจนบรรลุความคาดหวังได้

2) การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ (Do) เมื่อสถานศึกษามีแผนปฏิบัติการประจำปีซึ่งจัดขึ้นจากการมีธรรมนูญโรงเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ได้รับหน้าที่ความรับผิดชอบไว้แล้วจะเป็นตัวขับเคลื่อนทำให้โครงการในแผนดำเนินไปได้ระหว่างดำเนินการ อาจมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการได้ เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปจากที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว ผู้บริหารควรจัดให้มีการส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ติดตาม ดูแล กำกับการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติการสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งเป็นการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการได้ด้วย

3) การประเมินตนเอง (Check) การประเมินตนเองคือ กระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ควบคุมตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมุ่งให้ลูกขวัญได้ประเมินการทำงานของตนเอง ในลักษณะของการตรวจสอบที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ปฏิบัติการกิจของตนเอง

ขั้นตอนการประเมินตนเองมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การสร้างความตระหนัก
- (2) การเตรียมความพร้อม
- (3) การวางแผนการประเมินตนเอง
- (4) การประเมินตนเอง
- (5) การเขียนรายงานและการเผยแพร่
- (6) การนำผลประเมินไปใช้

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นนั้น ระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นกระบวนการที่ทำให้การประเมินตนเองของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการประเมินตนเอง โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนให้บรรลุเป้าหมาย

3. การปรับปรุงการนำไปใช้ (Action)

เมื่อสถานศึกษาให้มีการประเมินตนเองสถานศึกษาและข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงการดำเนินการของสถานศึกษา และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรในระยะต่อไป รวมทั้งการจัดทำระบบสารสนเทศที่สำคัญให้เป็นปัจจุบัน

ประโยชน์ของข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเอง

- 1) ผู้เรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเอง
- 2) ครูสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอน
- 3) ผู้บริหารสามารถนำไปควบคุมคุณภาพการศึกษา
- 4) หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการบริหาร

จัดการ

- 5) ผู้ปกครองชุมชนสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือ

4. การรายงานผลการปฏิบัติ

การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง เป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีข้อสรุปเพื่อบันทึกการประเมินตนเองเป็นหลักฐาน สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงการพัฒนาของสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ การจัดทำรายงาน การประเมินตนเองนั้นสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

- 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายการรายงาน

กลุ่มเป้าหมายการรายงานการประเมินตนเองมีหลายกลุ่ม ดังนี้ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้การสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายการรายงานที่สถานศึกษามุ่งหวังเผยแพร่ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

(1) ผู้เรียนและผู้ปกครอง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สถานศึกษามุ่งหวังเผยแพร่ผลการประเมินด้านคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นรายบุคคลและรายวิชากลุ่มประสบการณ์

(2) กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สถานศึกษามุ่งหวังอำเภอ แพร่ผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ผลงานกิจกรรมสำคัญ ครอบคลุมภารกิจที่กำหนดในธรรมนูญโรงเรียนเพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในสถานศึกษา

(3) ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สถานศึกษามุ่งหวังเผยแพร่ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและธรรมนูญโรงเรียน

- 2) การกำหนดรูปแบบของการรายงาน

การรายงานการประเมินตนเอง เป็นการรายงานให้กลุ่มเป้าหมายรับทราบถึงสถานภาพและผลการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งมีความหลากหลายจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้านการสื่อสาร รูปแบบการรายงานเป็นส่วนสำคัญที่สถานศึกษา ต้องพิจารณาในการจัดทำเป็นอย่างยิ่งโดยรูปแบบการรายงานควรมีลักษณะการรายงาน

ที่ให้ข้อมูลสารสนเทศ ด้านแผนงานโครงการที่สรุปถึงภูมิหลังของโครงการลักษณะการประเมิน ผลการประเมิน การสรุปและข้อเสนอแนะ

3) การกำหนดเค้าโครงของรายงาน

กำหนดเค้าโครงของรายงานที่สถานศึกษาต้องการนำเสนอ สภาพ และผลการดำเนินงานตามภารกิจที่กำหนดในธรรมนูญ เรื่องนโยบาย เป้าหมาย มาตรการ ยุทธศาสตร์แผนงาน งานโครงการ

4) การรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน

สถานศึกษาควรดำเนินการรวบรวมข้อมูล ตามเค้าโครงของรายงานเพื่อประกอบด้วยข้อมูล 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 ข้อมูลทั่วไปคือ ข้อมูลที่บรรยายสภาพของสถานศึกษาด้านภูมิศาสตร์ สภาพชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเภทที่ 2 ข้อมูลที่แสดงถึงสภาพและการดำเนินงานของสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษาตามแนวทางที่กำหนดในธรรมนูญ แผน/ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการประจำปี

5) การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษานำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลและนำไปเสนอเป็นสารสนเทศ โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติที่สอดคล้องกับลักษณะข้อมูลสภาพและผลการดำเนินงาน เช่น ข้อมูลเชิงปริมาณ อาจใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ก็ต้องใช้การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มบรรยาย เป็นต้น

6) การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาจัดทำรายงานให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการรายงาน เค้าโครงของการรายงาน ลักษณะของข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผล จะเสนอคณะผู้บริหารพิจารณาก่อนเผยแพร่สู่เป้าหมาย

7) การเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย

สถานศึกษาจัดทำรายงานการประเมินตนเองและเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสรุปสาระสำคัญของรายงานการประเมินตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กระทรวงกำหนด
2. จัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
4. สร้างความตระหนัก เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. บุคลากรในสถานศึกษาร่วมจัดทำแนวทางปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อการยอมรับและยึดถือปฏิบัติร่วมกัน
6. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมภารกิจ และสามารถแสดงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเพียงพอ ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน และสามารถจัดเก็บเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว
7. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาปฐมวัย และสามารถเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้
8. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ
9. จัดทำแผนกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานผลการดำเนินงานตามแผน
10. ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์
11. ดำเนินการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์
12. ประเมินผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
13. จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี (รายงานประจำปี) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) ได้กล่าวถึงการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

3. วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษา

4. ดำเนินการพัฒนาตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษา เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในมาตรฐานการศึกษา ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน

2. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างระบบประกันคุณภาพภายในจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

3. จัดทำแผนสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์)

4. ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม สถานศึกษาต้องสร้างระบบทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมและวงจรพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle)

5. ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

6. ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

7. จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์ เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

2.3.5.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

วิธีการของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554) กล่าวถึงกระบวนการเกิดและดำเนินการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน อาจเริ่มไปจากลำดับขั้นโดยคร่าว ๆ ดังนี้

1. แสวงหาระบบหรือกลไกที่จะสร้างหรือพัฒนาบุคลากร ให้มีทัศนคติ และวิสัยทัศน์ที่เอื้อต่อการเกิดความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หรือเพื่อปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้ที่มองเห็นประเด็นปัญหาหรือมีวิสัยทัศน์ร่วมกันอยู่แล้ว

2. เมื่อผ่านการปรึกษาหารือและมองเห็นปัญหาร่วมกันแล้ว ก็ขยายไปสู่การร่วมคิด วิเคราะห์ กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และวางแผนกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การร่วมมือกันจัดกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ และพัฒนาเจตคติ ความสามารถ สติปัญญาของบุคคล เพื่อทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและเกิดบูรณาการในการศึกษาของชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการตามกิจกรรมที่กำหนดในข้อ (2) โดยมีการสรุปประเมินผลการดำเนินการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาพัฒนา กิจกรรมและความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

4. แสวงหาแนวทางของการขยายความคิด กิจกรรมการเรียนรู้ไปสู่ประชาชนในชุมชน เพื่อขยายการมีส่วนร่วมให้ทั่วถึง และผลักดันให้เกิดโครงสร้างของกิจกรรมแบบแนวร่วมอย่างต่อเนื่องในชุมชน

5. สรรวจหารูปแบบและระบบของความร่วมมือและความสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนที่จะพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของบุคคล โรงเรียนและชุมชน เช่น เครือข่ายงานพัฒนาในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมุ่งให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นบูรณาการ

แนวปฏิบัติสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

1. การศึกษา สรรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
2. จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น
3. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน ท้องถิ่น

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ดังนี้

1. จัดระบบการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น

2. ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

3. ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ

4. พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งเนื้อหา วิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง จัดระบบการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีการอบรม แสวงหาความรู้ของข้อมูลข่าวสาร โดยการพัฒนางานวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.3.5.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การมีส่วนร่วม คือ สถานที่องค์กรประกอบต่าง ๆ ทั้งครู ผู้เรียน ผู้บริหาร การศึกษา ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกชุมชน มาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) คือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ไม่มีความหลากหลายตามความเกี่ยวข้องของกิจกรรมที่จะทำ หัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การระดมความคิด อันเป็นการกระจายอำนาจและความสัมพันธ์ที่เป็นแนวรับเสมอภาคกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความแตกต่างจากความร่วมมือ (Cooperation) เพราะความร่วมมือ หมายถึง การที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น “เจ้าของหรือเจ้าภาพ” งานหรือกิจกรรมนาน ๆ แล้วขอให้ฝ่ายอื่น ๆ เข้าร่วมในลักษณะเกิดขึ้นเป็นครั้งครั้งไปไม่มีความต่อเนื่องและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วม แต่มุ่งจะให้กิจกรรมหรืองานนั้นเสร็จตามความต้องการของฝ่ายเจ้าของงาน (สุชาติ จักรพิสุทธิ์, 2549 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและท้องถิ่น ได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกันตลอดจนร่วมพิจารณากำหนดปัญหา ความต้องการของประชาชนชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหา หาแนวทางพัฒนาโรงเรียน

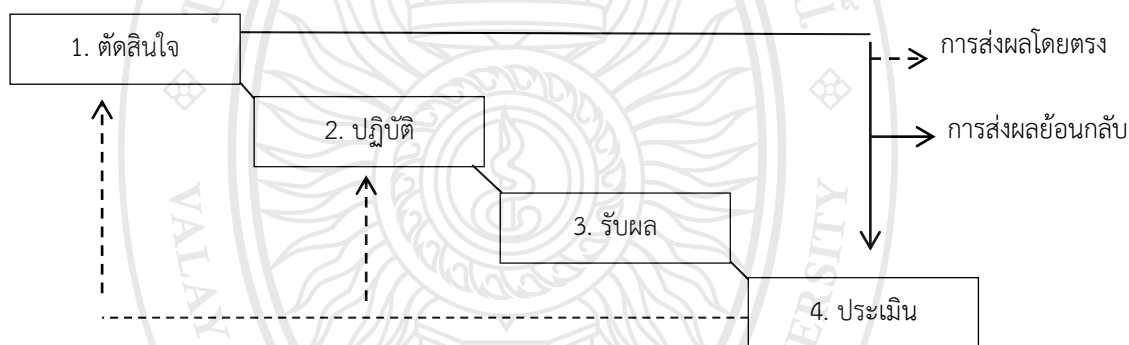
การมีส่วนร่วมนั้นอาศัยหลักการที่ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นกระบวนการซึ่งมีขั้นตอนมากมายและการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนั้นมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนั้น การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ โคเฮน (Cohen) และอัฟฮอฟฟ์ (Uphoff) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ทั้งการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ นโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตัดสินใจจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงเริ่มต้น ช่วงดำเนินการวางแผนและช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ซึ่งเป็นประกอบต่าง ๆ ของการดำเนินงาน การบริหารงานและประสานงาน

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ทั้งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่สำคัญในเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะเป็นประโยชน์ในทางบวก และผลกระทบในทางลบและการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) จึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม (สุพรรณ สมจิตรสกุล, 2549 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

ภาพที่ 2.9 แสดงความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549)

แนวคิดการมีส่วนร่วม (อภิัญญา เวชยชัย, 2544 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนหรือเป็นแบบ “เพื่อน” ผู้ปกครองและชุมชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกกระบวนการ โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค มากกว่าความร่วมมือที่เป็นพิธีการ หรือเป็นความร่วมมือที่ฝ่ายผู้ปกครอง ชุมชน เป็นฝ่ายให้และโรงเรียนเป็นฝ่ายรับฝ่ายเดียว เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

2. แนวคิดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสม โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นตัวของตัวเอง ยอมรับความแตกต่างของบุคคล เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติมากกว่าเป็นทางการ และควรเป็นความสัมพันธ์แบบสองทาง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจำเป็นต้องมี

การฝึกทักษะในการสื่อสาร และการยอมรับความเห็นต่าง การเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. การสื่อสารข้อมูลข่าวสารสองทางทำให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูล ข่าวสาร ต้องเป็นข้อมูลจริง โปร่งใส มีการใช้การสื่อสารหลาย ๆ รูปแบบ มีความตั้งใจใช้ภาพที่ง่าย ไม่เป็นทางการ และมีการสื่อสารที่สม่ำเสมอ

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กร (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

1. ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบริเวณใกล้เคียง ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และสถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของสถานศึกษา แต่ชุมชนยังคงให้การสนับสนุนช่วยเหลือ แต่เป็นการร่วมแสดงความสนใจต่อบุตรหลานของตนเป็นการเฉพาะมากกว่า ความสัมพันธ์ด้านการมีส่วนร่วมเป็นกรรมกรสถานศึกษาอำนาจตัดสินใจอยู่ที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบหนุนช่วยทรัพยากรทางบริหารเป็นส่วนใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ท้องถิ่นนั้น แม้จะถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา แต่ชุมชนและท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาในท้องถิ่นของตน การศึกษาจึงไม่เป็นหนึ่งเดียวกับชุมชน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องตระหนักว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนและท้องถิ่น ในการศึกษาเป็นความจำเป็นที่ต้องสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และสถานศึกษา หากพบว่าระเบียบบางด้านเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสถานศึกษา การปรับโครงสร้างเป็นการปรับระบบภายในการทำงาน ให้เกิดเป็นบรรยากาศที่เป็นกันเอง อบอุ่น เชื่อเชิญให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นและเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกไป การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ให้อยู่ในจุดที่สมดุล สร้างสรรค์และมีความเสมอภาคกัน และต้องตระหนักว่าใช้เวลานาน และมีความลำบาก ดังนั้นจึงไม่ควรใจร้อนหรือคาดหวังเกินความเป็นจริง (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ดังนี้

1. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยาการภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้าง พัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนา ชุมชนและท้องถิ่น
3. ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ
4. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันศึกษาอื่น เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา หมายถึง ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยาการภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีการบริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในท้องถิ่น จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่น

2.3.5.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจในการจัดกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งรวมทั้งด้านการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว และมีแนวโน้มที่จะได้รับบทบาทนี้มากขึ้น ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งเพื่อส่งเสริมให้เกิดความพร้อมกว่าที่เป็นอยู่ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการยังมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนหลายประการดังนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

1. กำหนดหลักเกณฑ์ โดยรัฐมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดูแลเชิงมาตรฐาน ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังไม่ได้จัดการศึกษาต้องการจัดการศึกษาขึ้น เช่น ต้องการตั้งโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ รัฐก็ต้องดูแลว่าการจัดการศึกษานี้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นหรือไม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมเพียงใด ทั้งนี้เพื่อประกันว่า

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาแล้ว ประชาชนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. การสนับสนุน รัฐมีหน้าที่ประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน เป็นบทบาทช่วยเหลือส่งเสริม แต่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงและบังคับบัญชา ในแง่รัฐมีหน้าที่ให้ข้อมูล ให้แนวทาง และให้คำแนะนำเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยกระดับการจัดการศึกษาของตน

3. เสนอแนะงบประมาณ กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่เสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัว ผู้เรียน และเสนอแนะให้หน่วยจัดสรรงบประมาณพิจารณา แต่กระทรวงไม่ได้มีหน้าที่จัดสรรงบประมาณการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ถึงแม้เป็นสิทธิหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีงบประมาณของท้องถิ่นสนับสนุน แต่ก็ต้องไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่รัฐกำหนด ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษา ต้องมีระบบประกันคุณภาพ ครูและผู้บริหารการศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบอาชีพ และต้องได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกด้วย ซึ่งก็หมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ดูแลสถานศึกษาก็ต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานด้วย

บทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554) เอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษา และรัฐส่งเสริมให้เอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท โดยรัฐต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาของเอกชน เพื่อมิให้การจัดการศึกษาของรัฐส่งผลกระทบต่อการทำงานของเอกชน เช่น ไม่จัดสถานศึกษาแข่งขันในพื้นที่เดียวกัน จนทำให้เอกชนไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ ในกรณีเช่นนี้ รัฐควรเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนยกระดับคุณภาพมากกว่า

ในกรณีที่เอกชนจัดการศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนต้องเป็นนิติบุคคล กฎหมายการศึกษายอมรับบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา และใช้หลักการเดียวกันกับสถานศึกษาอื่น คือ หลักการกระจายอำนาจ กล่าวคือรัฐจะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวควบคุมการจัดการศึกษาของเอกชนจนเกินความจำเป็น โดยการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ แต่เอกชนก็ต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน รัฐจะเข้ามากำกับ ติดตาม และประเมินคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาเอกชนเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐเพื่อสนับสนุนการศึกษาของเอกชน รัฐมีหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น เงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และจัดสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับการสนับสนุน ครอบครัว กลุ่มบุคคล องค์กรประชาชน และองค์กรสังคม

อื่น ๆ นอกจากนี้ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

บทบาทของบุคคล ครอบครัว และสถาบันสังคมในการจัดการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

ผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถาบันสังคมมีบทบาทเข้าร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายประการ ทั้งในการจัดการศึกษาซึ่งต้องได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว แต่ต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังมีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษาที่เอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐจัดให้แก่บุตรหลานของตนอีกหลายประการ คือ

1. ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานตน เช่น เลือกสถานศึกษาให้บุตรหลาน ร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน
2. ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลาน และการเรียนการสอนประจำวัน
3. ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครู ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และให้ข้อแนะนำในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
4. ร่วมในบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้ปกครองอาจร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือร่วมกิจกรรมอื่นที่สถานศึกษาจัด ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทางสนับสนุนที่ดีก็จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเอง
5. ร่วมสนับสนุนกิจกรรมการศึกษา โดยสนับสนุนด้านความคิด การเป็นผู้นำ การเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้องดูแลการสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

1. สสำรวจข้อมูลและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
2. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อยู่ใน การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา

2. จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่ร่วมจัดการศึกษา

3. ร่วมบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่าง สถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น

6. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันจัดการศึกษา และใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอื่นได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.3.5.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1. คู่มือครูในงานวิชาการ เป็นเครื่องมือช่วยครูอาจารย์ที่จะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านวิชาการในสถานศึกษา เป็นการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

คู่มือครูในงานวิชาการ ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิเทศภายในสถานศึกษาสามารถจัดทำได้โดยการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ทางวิชาการที่ครูต้องรู้และได้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอน

เนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในคู่มือครูในงานวิชาการมีดังนี้

1.1 หลักสูตรที่ครูสอนอยู่ในด้านหลักสูตร โครงสร้าง จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2 ระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร

1.3 การใช้เงินในหมวดเงินบำรุงการศึกษาเพื่องานวิชาการ

1.4 การสอนซ่อมเสริมกับนักเรียนนักศึกษา

1.5 การเขียนโครงการและปฏิทินการปฏิบัติงาน

1.6 ลักษณะการจัดการนิเทศการสอนภายในสถานศึกษา

1.7 การเลือกและการใช้สื่อการสอน

1.8 การเสนอแบบเรียน ตำรา หนังสือเพื่อจัดซื้อในห้องสมุด

1.9 การจัดทำโครงการสอน แผนการสอนหรือประมวลการสอน

2. การจัดทำคู่มือนักเรียนนักศึกษา คู่มือนักเรียนนักศึกษา เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำเพื่อแจกนักเรียนนักศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาใหม่ในวันลงทะเบียนเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจถึงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติตนได้ถูกระเบียบของสถานศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา โดยทั่วไปสถานศึกษาจะจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรายปี

คู่มือนักเรียนนักศึกษาจะมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนะนำสถานศึกษา ประวัติความเป็นมา คณาจารย์ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา

2.2 หลักเกณฑ์ หลักการ โครงสร้างรายละเอียด

2.3 ปฏิทินการศึกษา

2.4 ระเบียบการลงทะเบียนเรียน การลดวิชาการเพิ่มวิชา

2.5 ระเบียบการจัดและประเมินผลการศึกษา

2.6 ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบ

2.7 ระเบียบเกี่ยวกับวินัยและการปฏิบัติตน รวมทั้งระเบียบการแต่งกาย และระเบียบอื่น ๆ ที่นักเรียนนักศึกษาต้องถือปฏิบัติ

3. การจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนทางวิชาการ ห้องที่จัดขึ้นไม่ใช่ห้องเรียนของนักเรียนนักศึกษา แต่เป็นห้องที่เป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับข่าวสาร และสารสนเทศของงานด้านวิชาการในสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีนักเรียนนักศึกษาไม่ได้เรียนประจำห้องวันหนึ่งอาจเรียนหลายวิชาและย้ายห้องเรียน การจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนจะเป็นศูนย์กลางที่อำนวยความสะดวกในด้านการเรียนการสอน สามารถติดตามทางด้านวิชาการได้

การจัดห้องควรประกอบด้วย

3.1 ตารางการใช้ห้องเรียนห้องปฏิบัติการ

3.2 ตารางสอนรวมของครูอาจารย์

3.3 ตารางสอนกลุ่มวิชาของนักศึกษาแยกตามกลุ่ม แผนก

และคณะวิชาต่าง ๆ

3.4 แผนการเรียนของหลักสูตรระดับต่าง ๆ ครบทุกภาคเรียน

3.5 แสดงผลสถิติความก้าวหน้าทางด้านการรับสมัครนักเรียน

นักศึกษา

3.6 แสดงจำนวนครูอาจารย์ที่ประจำและศึกษาต่อ

3.7 มีตัวอย่างอุปกรณ์การสอนที่ต้องใช้ประจำ เช่น ใบงาน ใบช่วย

สอน ใบความรู้หนังสือเรียน คู่มือครู คู่มือนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนรายชื่อนักเรียนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

2. ทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

3. ตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง

4. นำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

5. ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการสถานศึกษา และนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

สรุปได้ว่า การจัดระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา หมายถึง จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงร่างระเบียบ นำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และนำไปแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสม

2.3.5.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา

1. การเลือกตำราเรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ตำราเรียนหรือแบบเรียนเป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญ โดยทั่วไปสถานศึกษาจะใช้ตำราเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ นอกเหนือจากนั้นเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ ซึ่งสถานศึกษาจะใช้ได้ ไม่ใช่ก็ได้ กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้บังคับการศึกษาในบางระดับ เช่น ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ตำราเรียนหรือแบบเรียนครูอาจารย์ สามารถจัดทำขึ้นเองได้ โดยการเขียนตำราวิชาการตามเนื้อหาของหลักสูตรรายวิชา

ตำราเรียนเป็นเครื่องมือประหยัดเวลาในการสอนของครูอาจารย์ เนื้อหาบางอย่างครูอาจารย์ อาจกำหนดให้นักเรียนไปค้นคว้าจากห้องสมุดตามหนังสือที่กำหนดให้อ่านเพิ่มเติม และนำมาอภิปราย หรือจัดทำเป็นรายงานเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาที่มีความรู้ที่กว้างขวาง ตำราเรียนเป็นหลักในการกำหนดเนื้อหาตามหลักสูตรรายวิชาที่เรียนหรือแบบเรียนเล่มใดเล่มหนึ่งหรือเล่มที่ของตนเองเขียนใช้เพียงเล่มเดียว ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนต้องใช้ตำราเล่มเดียวกันก็จะเกิดความรู้ที่แคบ ด้วยเหตุนี้ ครูอาจารย์ควรจะได้ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาให้ได้ใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งควรจะได้รับสนับสนุนจากฝ่ายบริหารของสถานศึกษา โดยสามารถทำได้ดังนี้

2. จัดทำตำราเรียนและแบบเรียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาต่าง ๆ มาไว้ในห้องสมุด

3. ให้ครูอาจารย์ได้จัดทำโครงการสอน หรือแผนการสอน โดยการกำหนดหนังสืออ่านประกอบให้กับนักเรียนนักศึกษา

เกณฑ์การเลือกตำราเรียนมีดังนี้

1. ตำราเรียนเหมาะสม และตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรรายวิชานั้น
2. เนื้อหาวิชาในตำราเรียนเขียนได้ถูกต้อง โดยพิจารณาจากผู้เขียนว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวิชานั้น ๆ

3. ลักษณะการอธิบายเนื้อหาวิชาพอเหมาะกับวัยและความรู้ของผู้เรียน
4. ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา
5. ตำรามีบทสรุป แบบฝึกหัดท้ายบท เพื่อช่วยในการฝึกความรู้และทักษะ

6. มีหนังสืออ้างอิง บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ ตลอดจนคำอธิบายตาราง ภาพมาประกอบ

7. คุณภาพของการจัดพิมพ์ เช่น กระดาษ การเข้าเล่ม การตรวจคำผิด ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

3. ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบแบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นหนังสือแบบเรียน ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัดเสริมทักษะ ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.3.5.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

ความมุ่งหมายของการใช้สื่อการสอน การใช้สื่อการสอนควรจะมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิดและได้ประสบการณ์ตรงมากขึ้น
2. ได้รับความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
3. ให้ผู้เรียนสามารถจำสิ่งที่เรียนได้ในระยะยาว

4. นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น
5. สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนได้มากขึ้น
6. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
7. เสริมสร้างเจตคติต่อการเรียนรู้
8. เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุปและทำเนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน
9. เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไปและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่
- มีดังนี้
10. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้เร็วขึ้น
- สื่อการสอนประเภทโสตทัศนูปกรณ์ แบ่งความสามารถและลักษณะ
- โปสเตอร์
1. โสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่
 - 1.1 ภาพ เช่น ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพที่ตัดมา
 - 1.2 วัสดุลายเส้น ได้แก่ การ์ตูนลายเส้น แผนภูมิ แผนสถิติ
 - 1.3 วัสดุมีทรง ได้แก่ หุ่นจำลองของจริง
 2. เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่
 - 2.1 เครื่องเสียง เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่น แผ่นเสียง
 - 2.2 เครื่องฉาย เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉาย फिल्मสตริป
 3. กิจกรรมโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่
 - 3.1 การศึกษานอกสถานที่
 - 3.2 การจัดนิทรรศการ
 - 3.3 การจัดสถานการณ์จำลอง
- รูปแบบของการจัดบริการสื่อการสอนในสถานศึกษา มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ
1. รวมงานสื่อทุกชนิดทั้งสิ่งพิมพ์และไม่ใช่สิ่งพิมพ์ไว้ด้วยกันในกรณีเช่นนี้จะรวมห้องสมุดและหน่วยงานโสตทัศนูปกรณ์เข้าไว้รวมกัน มีการบริหารงานและบริการเป็นหน่วยงาน
 2. แยกเป็นเอกเทศ เป็นการแยกหน่วยงานห้องสมุดออกจากหน่วยงานทางโสตทัศนูปกรณ์ มีสถานที่งบประมาณและการบริหารตลอดจนบริการที่แยกจากกัน
- การเลือกใช้สื่อการสอน ควรจะได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546 อ้างถึงใน รุ่งชัชดาพร เวทชะชาติ, 2554)

1. การจัดทำสื่อการสอน สามารถจัดทำได้ดังนี้

- 1.1 ครูอาจารย์จัดทำขึ้นเอง โดยใช้วัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนวัสดุที่จัดซื้อมาราคาถูก
- 1.2 ให้ผู้เรียนจัดทำขึ้นและอยู่ในความแนะนำของครู
- 1.3 สื่อการสอนบางชนิด อาจได้รับการบริจาคจากองค์การหรือมูลนิธิต่าง ๆ ตลอดจนบริษัทห้างร้าน
- 1.4 สื่อการสอนประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ราคาแพง สถานศึกษายังไม่สามารถจะจัดซื้อได้ ก็ใช้การยืมจากหน่วยงานอื่น ๆ
- 1.5 สื่อการสอนบางประเภทไม่สามารถจะจัดทำขึ้นเองได้ แต่ต้องใช้เป็นประจำ ควรจะได้จัดเตรียมงบประมาณเพื่อนำไปซื้อไว้ใช้และให้บริการแก่ครูอาจารย์

2. การเลือกใช้สื่อการสอน สื่อการสอนมีมากมายหลายประเภท เป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมโดยคำนึงถึง

- 2.1 ลักษณะวิชาที่สอนเป็นวิชาทฤษฎีหรือปฏิบัติการใช้สื่อชนิดใด จึงจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น
- 2.2 คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ การเลือกใช้ให้เหมาะสมกับอายุ ระดับสติปัญญา ระดับชั้นเรียน จำนวนนักเรียน เวลาที่เรียน ลักษณะของห้องเรียน
- 2.3 การเลือกใช้สื่อการสอนในห้องเรียนที่มีผู้เรียนมีบทบาท ในการเรียนการสอน มีกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งครูอาจารย์สามารถจะจัดในลักษณะของสื่อประสม

วิธีการใช้สื่อประสม หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการจัดระบบนำเอา สื่อการสอนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและเป็นสื่อที่มีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่ใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาและอาจใช้ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

3. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ ของครูอาจารย์ บรรลุผล โดยการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายเหมาะสม และเพียงพอให้ครูอาจารย์ ได้เลือกพัฒนาและใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างได้ผลและสื่อและเทคโนโลยีนั้น ควรเน้น ตั้งแต่การจัดทำ จัดหาจากท้องถิ่นไปจนถึงสื่อที่ทันสมัยเป็นสากล สถานศึกษามีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ
2. ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

3. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ

4. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและ การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา

4.1 เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาเป็น “การศึกษาเพื่อประชาชนทุกคน” (Educational For All) เป็นการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา เช่น โรงเรียนที่ห่างไกลด้อยโอกาสเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้มีโอกาสเท่าเทียมกับโรงเรียนที่เจริญกว่า รวมทั้งผลจากการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดโลกโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

4.2 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อ ซีดีรอม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศยังก่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ โดยการเกิดสื่อทางภาพ ข้อความและเสียงที่มีความหลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีการพัฒนารวดเร็วและเข้าใจได้ง่ายขึ้น

4.3 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ประโยชน์ในวงการศึกษามากขึ้น อันเนื่องจากการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของอุปกรณ์ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ใยแก้วนำแสง ดาวเทียมสื่อสาร ซีดีรอม มัลติมีเดีย อินเทอร์เน็ต ก่อให้เกิดระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Aided Instruction : CAI) และระบบคอมพิวเตอร์ช่วยเรียน (Computer Aided Learning : CAL) ทั้งระดับท้องถิ่นและระบบทางไกล

5. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การระดมสรรพความรู้ที่มีเหตุผลมาประยุกต์ให้เป็นระบบใหม่และสามารถนำมาใช้ปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริง ในการแก้ปัญหาให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Innovation and Technology) อาศัยพื้นฐานความรู้หลากหลายด้าน เช่น โสตทัศนูปกรณ์ การวัดผล จิตวิทยา

การศึกษาและแนะแนว การศึกษาพิเศษ การบริหารการศึกษา รวมทั้งความรู้ด้านอื่น ๆ อีกมาก ปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเน้นที่จะศึกษาด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนด้วยตนเอง (Self Instruction)
 2. การเรียนการสอนสำเร็จรูป (Programmed Instruction)
 3. การแสวงหานวัตกรรมทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
- โดยการเข้าสู่ระบบ (System Approach)
4. โสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual Education)
 5. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Aided Instruction: CAI)
 6. การใช้ทรัพยากร (Resource) ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
 7. เครื่องช่วยสอน (Teaching Machine)
 8. สื่อการศึกษามวลชน (Mass Education) เช่น วิทยุและโทรทัศน์
- ทางการศึกษา
9. ความเสมอภาคในการให้โอกาสทางการศึกษาตามเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล
 10. ให้ความเสมอภาคทางการศึกษาทุกท้องถิ่น
 11. ให้ความรู้ทางจิตวิทยาสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเอกลักษณ์บุคคล
12. การศึกษาตลอดชีพ (Life Long Education)
 13. การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
 14. การศึกษาทางอินเทอร์เน็ต เช่น Web-Base Instruction, E-Learning เป็นต้น
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความมุ่งหมายของการใช้สื่อการสอนว่าควรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้
1. สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิด และได้รับประสบการณ์ตรงมากขึ้น
 2. ความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียนนักศึกษา
 3. ให้นักเรียนนักศึกษาสามารถจำสิ่งที่เรียนได้ระยะยาว
 4. นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น
 5. สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา
 6. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

7. เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
8. เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุป และทำให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน
9. เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไป และให้นักเรียนนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่

10. ช่วยให้นักเรียนนักศึกษาเรียนได้เร็วขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดภารกิจของการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการ การเลือก การใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สำหรับเด็กปกติและเด็กพิการเรียนร่วม

2. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ

3. เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการ จากคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการของ สพท. และหรือกระทรวงศึกษาธิการแล้ว โดยดำเนินการคัดเลือกในรูปของคณะกรรมการและประเมินการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ

4. ผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรม การเรียนการสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อฯ เพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

5. มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา ในสถานศึกษา

6. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา และแลกเปลี่ยนการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการกับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรในท้องถิ่นรวมทั้งหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ

7. ประเมินผลการผลิต จัดหา พัฒนา และใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8. เผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาที่ครูผลิตและพัฒนาให้เพื่อนครู สถาบันการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ได้ระบุบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

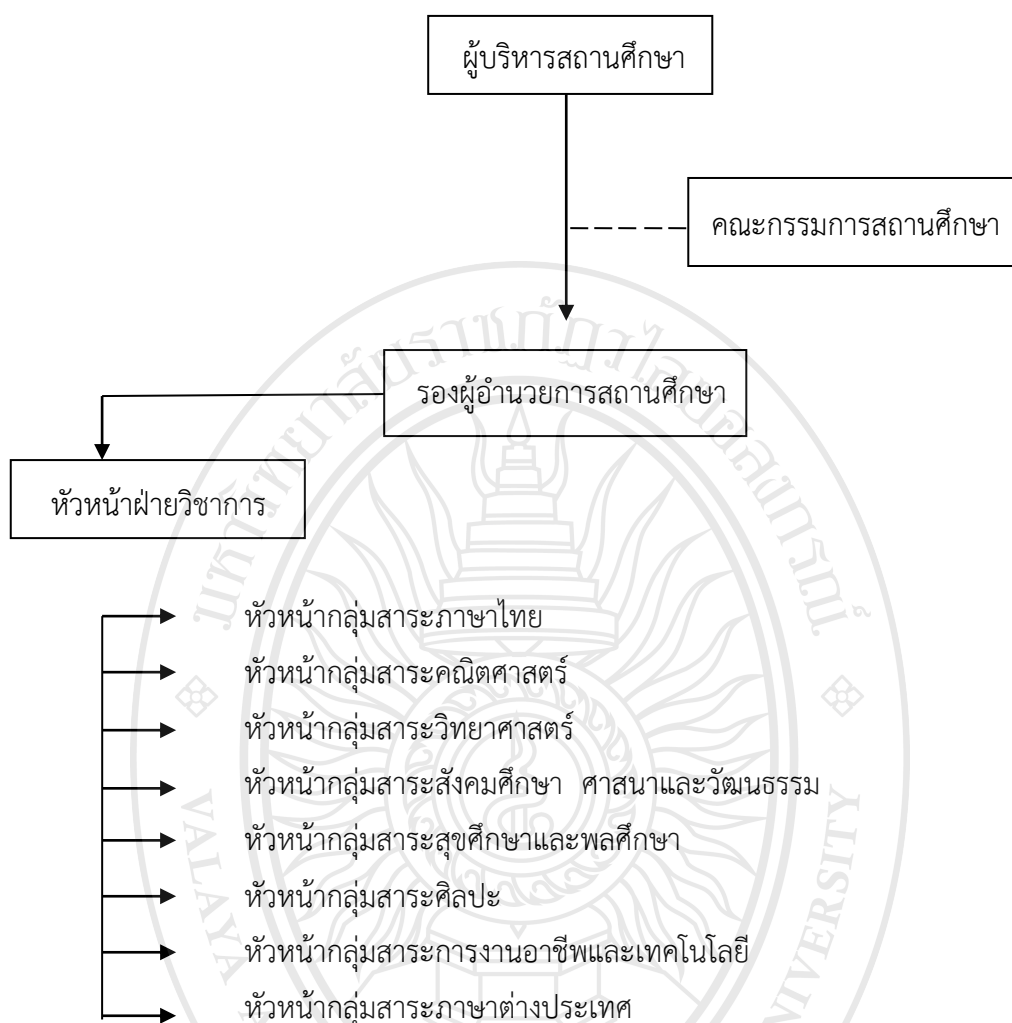
1. จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
2. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
3. พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมสร้างการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน
5. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานบุคลากรในการจัดหาผลิตใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง วิเคราะห์ กำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่อง การจัดหาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อจัดสร้างองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา พัฒนาห้องสมุด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา นิเทศ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากร ในการผลิตและพัฒนาการใช้สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.3.6 โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

ในสถานศึกษา งานวิชาการอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ

GRAD VRU

ภาพที่ 2.10 โครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2.4 ความต้องการจำเป็น

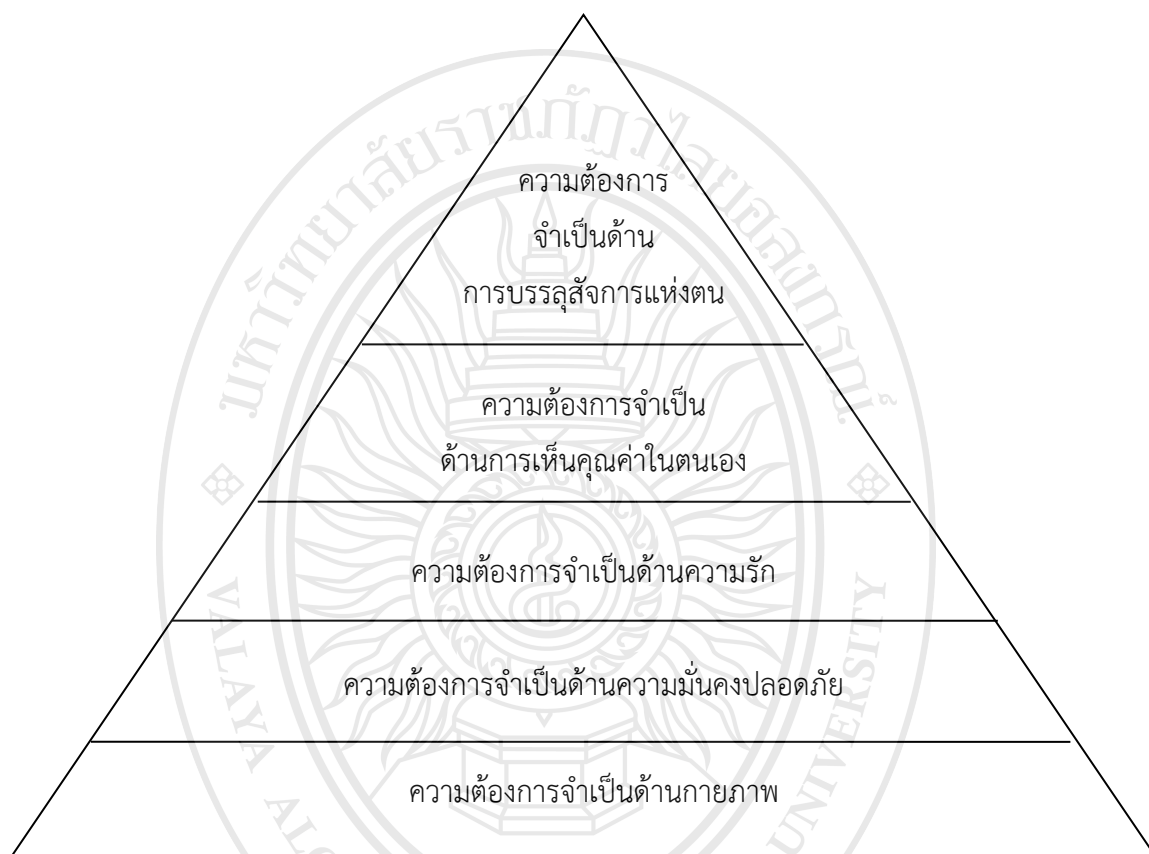
2.4.1 นิยามและความหมายของความต้องการจำเป็น

Webster (Nufeldt @ Guralanik, 1988) “needs” หมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์ ซึ่งขาดแคลนและเป็นที่ต้องการหรือปรารถนาจะได้ สำหรับคำแปลภาษาไทยที่ใช้กันมีหลายคำ ได้แก่ “ความต้องการจำเป็น” หรือ “สิ่งที่ต้องการ” หรือ “สิ่งที่จำเป็น” หรือ “ความต้องการจำเป็น”

2.4.1.1 มุมมองทางจิตวิทยา

เจ้าของทฤษฎีความต้องการจำเป็น (needs) ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปคือ ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปคือ Abraham Maslow ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1908 - 1970 ในช่วงแรก Maslow ได้ทำการทดลองกับลิง และพบว่าความต้องการจำเป็นมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน จนถึงระดับสูง และไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็น

พื้นฐานก่อน Maslow ได้เสนอลำดับชั้นในรูปพีระมิตความต้องการในช่วง ค.ศ. 1960 เรียกว่า Maslow's Hierarchy of Needs Pyramid ซึ่งปรากฏในภาพที่ 2.11 (Boeree, 2002; Gwynne, 1997)

ภาพที่ 2.11 ลำดับชั้นความต้องการจำเป็นของ Maslow

Maslow กำหนดไว้ว่า ความต้องการจำเป็นชั้นพื้นฐานซึ่งเป็นขั้นแรกของมนุษย์คือ ความต้องการจำเป็นทางกายภาพ (physiological needs) หมายถึง อากาศ ความอบอุ่น อาหาร การนอน ความต้องการจำเป็นนี้มีความเข้มมาก เป็นความต้องการตลอดชีวิตของเรา หากไม่ได้รับ มนุษย์ก็ต้องตาย ความต้องการจำเป็นชั้นที่สองคือ ความต้องการจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย (security/safety needs) หมายถึง ความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง โดยเฉพาะในเด็กเล็กยิ่ง ต้องได้รับความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ความต้องการจำเป็นชั้นที่สามคือ ความต้องการ จำเป็นด้านความรักและการได้เป็นเจ้าของ (love and belonging needs) เป็นความต้องการจำเป็น ที่ต้องการเพื่อน คนรัก รู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความต้องการจำเป็นชั้นที่ สี่คือ ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (esteem needs) หมายถึง ความรู้สึก

ภาคภูมิใจในการเป็นที่ยอมรับทั้งจากตนเองและผู้อื่น ในขั้นนี้มีความรู้สึกแยกเป็น 2 ระดับ ระดับที่ต่ำกว่าคือ ต้องการให้คนอื่นเชื่อถือ มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก ระดับที่สูงกว่าคือ ต้องการความนับถือในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเชื่อมั่น มีความสามารถ บรรลุความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนด ความต้องการจำเป็นขั้นที่ห้า ซึ่งเป็นสุดท้ายคือ คือ ความต้องการจำเป็นในการบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่บุคคลไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองขาดแคลน แต่จะรู้สึกถึงการบรรลุความต้องการทั้งหมดที่ตนเองอยากได้ เป็นสถานะที่ตนเองรู้สึกว่าจะต้องการครบถ้วนสมบูรณ์ (Boeree, 2002; Gwynne, 1997) ความต้องการจำเป็นที่จัดอยู่ใน 4 ชั้นแรก เป็นความต้องการจำเป็นประเภทที่ยังบกพร่อง หรือขาดแคลน (deficit needs: D-needs) หมายความว่า เป็นความต้องการจำเป็นที่หากยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะยังคงอยู่ในสถานะที่ขาดแคลน แต่หากได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ก็จะหายไป เช่น ถ้าหิวก็รับประทานอาหาร ความหิวก็จะหายไป ถ้าต้องการความรัก และได้รับความรักตอบ ความต้องการจำเป็นด้านความรักก็หมดไป เนื่องจากได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ชั้นนี้จะมีระดับความเข้มเป็นลำดับชั้น หากความต้องการจำเป็นที่อยู่ในชั้นแรก ๆ ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการจำเป็นในชั้นต่อมาจะจำเป็นน้อยกว่า เช่น หากยังไม่มีความมั่นคงปลอดภัยก็ยังไม่จำเป็นต้องคิดถึงความต้องการจำเป็นด้านความรัก สำหรับความต้องการจำเป็นขั้นสุดท้ายที่เป็นความต้องการบรรลุศักยภาพแห่งตนนั้นก็เช่นเดียวกัน จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการจำเป็นใน 4 ชั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว เป็นความต้องการจำเป็นในการได้เป็นในสิ่งที่ต้องการจะเป็น (being needs: B-needs) เพราะฉะนั้นการที่คนเราจะมีความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จแล้วจะยังไม่เกิด หากยังรู้สึกหิวไม่รู้สึกมั่นคงปลอดภัย ไม่มีคนรัก ไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป บุคคลที่บรรลุความต้องการจำเป็นระดับขั้นที่ห้านี้มีน้อยมาก

2.4.1.2 มุมมองทางการประเมิน

นักประเมินทางการศึกษาหรือทางสังคมให้นิยามและความหมายของคำว่า “ความต้องการจำเป็น” ไว้หลากหลาย แต่ที่ปรากฏชัดเจนสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ความต้องการจำเป็นคือ ความแตกต่างหรือความคลาดแคลน (discrepancy) และกลุ่มที่สอง ความต้องการจำเป็นคือ ประโยชน์ที่ได้รับ (benefits) จากการสนองต่อความขาดแคลนนั้น ๆ

กลุ่มที่ 1 ความต้องการจำเป็นคือความแตกต่าง/ความขาดแคลน การนิยามความต้องการจำเป็นในยุคนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์อยากให้เกิด Scriven และ Roth (1995) เป็นผู้นำในการกำหนดนิยามของความต้องการจำเป็นในยุคแรกนี้ แม้จะมีการนิยามความต้องการจำเป็นตามความแตกต่าง แต่นักวิชาการก็ยังมีมุมมองที่จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของ ความแตกต่าง

ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น กลุ่มที่สอง นิยามความต้องการจำเป็น ตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นเช่นกัน แต่เพิ่มมิติของสภาวะความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาหากความขาดแคลนที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการตอบสนอง ผู้เขียน นำเสนอลักษณะของการนิยามความต้องการจำเป็นออกเป็นสองกลุ่มย่อยดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1.1 มุมมองในมิติความแตกต่าง

Trimby (1979) ได้เปรียบเทียบโมเดลการประเมินความต้องการจำเป็นของนักวิชาการ จำนวน 4 โมเดล ได้แก่ Kaufman's Model of Needs Assessment, Coffing's Client Needs Assessment, Lee's Needs Assessment และ Harless's Front-End Analysis ในแต่ละโมเดลมี การให้นิยามของความต้องการจำเป็นสอดคล้องกันคือ นิยามตามความแตกต่าง (discrepancy) ยกเว้นโมเดลของ Harless ที่นิยามในรูปของปัญหา (problems) ที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้สภาพที่เป็นอยู่ไม่สมบูรณ์ไม่มีประสิทธิผล จำเป็นต้องหาทางแก้ไข

Kaufman and English (1981) กล่าวว่า “ความต้องการจำเป็น เป็นความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นหรือต้องการให้เกิดขึ้น”

Witkin (1984) ได้ให้คำนิยามของความต้องการจำเป็นไว้ว่าเป็น “ความแตกต่างหรือ ช่องว่าง (gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่สภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (what is) กับสิ่งที่ควรจะเป็นสภาพที่พึงปรารถนา (what should be)”

กลุ่มที่ 1.2 มุมมองในมิติความแตกต่างและมิติความเสียหายที่เกิดขึ้น

Scriven and Roth (1968 cited in Kaufman, 1977) กล่าวว่า needs หมายถึง “ช่องว่าง ระหว่างความเป็นจริงกับความพึงพอใจ” ถ้าเขียนประโยคว่า A needs X. ก็หมายความว่า “ถ้าไม่มี X แล้ว A จะอยู่ไม่ได้” หรือ “ถ้าอยู่ได้ ก็ต้องอยู่ในสภาวะที่ไม่น่าพึงพอใจ” แสดงว่า X อิทธิพลต่อ A ทำให้ A ได้รับประโยชน์ ในที่นี้ X จึงเป็นความต้องการจำเป็น ถ้าวิเคราะห์นิยามนี้จะเห็นว่าความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่พึงพอใจต้องมีมาถึงระดับที่ทำให้เกิดปัญหาตามมา ดังนั้น หากความแตกต่างใดยังไม่รุนแรงพอที่จะทำให้ประสพภาวะที่ไม่น่าพอใจความแตกต่างนั้นก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะเรียกว่าความต้องการจำเป็น

Roth (1977 cited in Guba & Lincoln, 1982) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับสภาพที่เป็นอยู่จริง อธิบายเป็นประโยคสัญลักษณ์ดังนี้

$$N_c = T - A$$

โดย N_c (needs candidates) หมายถึง ความต้องการจำเป็นที่เป็นไปได้ทั้งหมด T (target state) หมายถึง เป้าหมายที่ต้องการบรรลุ และ A (actual state) หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง การให้นิยามเป็น “ความแตกต่าง” Scriven and Roth (1977 อ้างถึงใน Guba & Lincoln, 1982) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่มีลักษณะขยายไปจากนิยามเดิมว่า “สิ่งที่ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ (1) ถ้าได้ N_c คนหรือองค์กรจะได้ประโยชน์ หรือ (2) ถ้าไม่ได้ N_c คนหรือองค์กรนั้นจะอยู่ในสภาพที่ไม่พึงพอใจ” หากวิเคราะห์นิยามของ Scriven และ Roth ซึ่งอธิบายด้วยประโยคสัญลักษณ์ว่า $N = 1 - A$ ก็จะเห็นว่านิยามนี้อิงโมเดลความแตกต่างแต่เมื่อดูคำอธิบายเสริมว่า สิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ 2 ประการ คุณลักษณะประการแรก “อะไรก็ตามที่หากได้มาแล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก สิ่งนั้นถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น” และคุณลักษณะประการที่สอง “อะไรก็ตามที่หากไม่ได้รับแล้วจะก่อให้เกิดสภาวะที่ไม่พึงประสงค์ สิ่งนั้นก็ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น เช่นกัน นิยามที่เป็นส่วน ขยายที่ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าความต้องการจำเป็นคือสิ่งที่นำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือสิ่งที่ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

Stufflebeam (1977 cited in Witkin, 1984) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ออกเป็น 4 มุมมอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มุมมองความแตกต่าง (discrepancy view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติงานที่ต้องการกับที่สังเกตเห็น เป็นมุมมองที่มีการให้ความหมายแบบ ดั้งเดิม
2. มุมมองประชาธิปไตย (democratic view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดโดยกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้อง
3. มุมมองวินิจฉัย (diagnostic view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งซึ่งหากไม่ได้รับการตอบสนองหรือขาดแคลนจะทำให้เกิดอันตราย
4. มุมมองวิเคราะห์ (analytic view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางที่คาดว่าต้องมีการปรับปรุงจากข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ทั้ง 4 มุมมองเป็นการกำหนดนิยามของความความต้องการจำเป็นทั้งสิ้น แต่ Stufflebeam เห็นว่าความหมายตามมุมมองความแตกต่างเป็นที่นิยมใช้กันในการประเมินความต้องการจำเป็น มากกว่ามุมมองอื่น

Roth (1978 cited in Witkin, 1984) ได้เสนอระดับของสภาพที่ควรจะเป็น ออกเป็น 5 ระดับ ขึ้นอยู่กับระดับของสภาพที่ควรจะเป็น (target state) ได้แก่ ระดับอุดมคติ (ideal) ซึ่งเป็น ระดับที่สูงมากเหมือนยากจะปฏิบัติได้สำเร็จ รองลงมาคือระดับที่พึงปรารถนา (desired) ถ้าสามารถทำได้ก็จะดี ระดับที่คาดว่าจะทำได้ (expected) เป็นระดับที่อยู่ในวิสัยที่จะทำ

ได้สำเร็จ ระดับปกติวิสัย (norm) เป็นระดับที่โดยทั่วไปสามารถเป็นไปได้อยู่แล้ว และระดับขั้นต่ำสุด (minimal sufficiency) เป็นระดับที่จำเป็นมาก หากไม่ได้น่าจะเกิดภาวะวิกฤติมาก

เมื่อนำระดับที่คาดหวังไปเปรียบเทียบกับระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริง โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง ผลลัพธ์ที่ได้เรียกว่าความขาดแคลน (deficit) ความขาดแคลนนี้มีหลายระดับตั้งแต่ระดับน้อยสุด ที่เรียกว่าความขาดแคลนระดับสำคัญ (essential deficit) จนถึงการขาดแคลนระดับสูงสุดคือระดับเป้าหมาย (Goal deficit) แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า Roth มีทัศนะเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ว่าเป็นความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาหากไม่ได้รับการตอบสนอง

Guba and Lincoln (1982) นิยามว่า “ความต้องการจำเป็น เป็นผลต่างระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และจะเป็นความต้องการจำเป็นต่อเมื่อสิ่งที่ได้รับนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ และหากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะอยู่ในสภาพที่เป็นทุกข์ อันตราย หรือสภาพที่ไม่น่าพอใจ” นิยามของ Guba and Lincoln (1982) เป็นการรวมนิยามของ Roth และนิยามของ Scriven และ Roth เข้าด้วยกัน

Suarez (1990) นิยามความต้องการจำเป็นที่ใช้กันมี 3 ประเภท ประเภทแรกการนิยาม ในรูปของความแตกต่าง ซึ่งมีปัญหาอยู่ที่ว่าจะกำหนดระดับของสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับใด ตั้งแต่ระดับอุดมคติ ระดับปกติวิสัย ระดับที่พอใจ ระดับที่คาดหวัง และระดับที่คิดว่าควรจะเป็น ประเภทที่สอง การนิยามในรูปของความต้องการ (want) หรือความชอบ (preference) ซึ่ง Suarez ระบุว่าแม้จะมีผู้คัดค้านนิยามนี้มาก แต่ก็มีการใช้กันมาก ประเภทที่สาม การนิยามในรูปของความขาดแคลน (deficit) ซึ่งหากไม่ได้รับการตอบสนองจะตกอยู่ในภาวะอันตราย นิยามนี้ไม่ค่อยมีการนำไปใช้ เนื่องจากเป็นการยากที่จะกำหนดว่าระดับใดถือว่าเป็นระดับขั้นต่ำที่หากไม่ได้รับการตอบสนองจะตกอยู่ในสถานะที่ไม่น่าพอใจ

กลุ่มที่ 2 ความต้องการจำเป็นคือประโยชน์ที่ได้รับ

Scriven (1991) แสดงความคิดเห็นว่า นิยามของความต้องการจำเป็นที่ยอมรับกันส่วนใหญ่คือ นิยามความแตกต่าง (discrepancy definition) ไม่ค่อยเหมาะสม ปัญหาของนิยามนี้อยู่ที่ระดับที่พึงประสงค์ซึ่งมักจะเป็นอุดมคติเกินไป ไม่สามารถปฏิบัติได้ และในความคิดเห็นของแต่ละคน การกำหนดระดับที่ควรจะเป็นก็แตกต่างกัน Scriven ยกตัวอย่างประกอบการอธิบายว่า หากจะถามว่า “หลักสูตรในอุดมคติ” มีลักษณะเช่นใดก็จะมีคำตอบมากมาย Scriven เห็นว่า ความต้องการจำเป็น ไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปของความแตกต่าง หลายสิ่งที่เป็นสิ่งจำเป็นและมีอยู่ในสภาพจริง โดยไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อากาศ น้ำ อาหาร นิยามที่ Scriven เห็นว่าเหมาะสมกว่า คือ นิยามเชิงวินิจฉัย (diagnostic needs) เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นสำหรับอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความพอใจ (satisfaction) และระดับความพอใจนี้ก็

ขึ้นอยู่กับบริบท (context dependent) ความต้องการจำเป็นของคนกลุ่มหนึ่งอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นของคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมาหาวิธีเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด ผลการสังเคราะห์นิยามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่กล่าวมาข้างต้น สามารถจำแนกและได้ว่าความต้องการจำเป็นมี 2 ประเภทคือ นิยามตามโมเดลความแตกต่าง (discrepancy model) และนิยามตามโมเดลการแก้ไขปัญหา (solution model) ถ้าพิจารณานิยามทั้งสองประเภทจะพบ นิยามตามโมเดลความแตกต่างเป็นการนิยามในลักษณะที่ “need” เป็นคำนามภาษาอังกฤษ ซึ่งแปลว่า “ความต้องการจำเป็น เช่น The need is A. โดยนัยนี้ “need” คือ A4 สะท้อนให้เห็นถึงสถานะของความขาดแคลนและทำให้เกิดปัญหา (problem) แต่หากนิยามตาม โมเดลการแก้ไขปัญหาคือเป็นการนิยามในลักษณะที่ “need” เป็นคำกริยาในภาษาอังกฤษซึ่งแปลว่า “ต้องการ” หรือ “มีความต้องการจำเป็น เช่น A needs B. โดยนัยนี้ “need” คือ B ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา (solution) หรือสิ่งที่จำเป็นต้องทำให้เกิดเพื่อทำให้สถานะที่ไม่น่าพอใจที่เกิดกับ A หดไป

สรุปความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินงานของการบริหารงานวิชาการให้เป็นระบบ โดยมีการกำหนดสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์หาวิธีการและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข นำมาซึ่งการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน

2.4.2 การจัดประเภทของความต้องการจำเป็น

มีผู้จัดประเภทของความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดประเภทและรายละเอียดของประเภทของความต้องการจำเป็น มีดังต่อไปนี้

การจัดประเภทตามช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานขององค์กร ตามความคิดเห็นของ Roth (1977 cited in Witkin, 1984) ความต้องการจำเป็นสามารถจำแนกตามช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานขององค์กรได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทเตรียมการ (preparatory type) ซึ่งดำเนินการเมื่อจะวางแผนงานหรือผลิตผล และประเภทย้อนหลัง (retrospective type) ดำเนินการเมื่อมีการนำแผนไปปฏิบัติและเกิดผลแล้ว

2.4.2.1 การจัดประเภทตามวิธีการประเมิน

Mononey (1977 cited in Within, 1984) จำแนกความต้องการจำเป็นตามวิธีการประเมิน ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) ความต้องการจำเป็นปทัสถาน (normative needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่เปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่จริงกับมาตรฐาน (Standard) (2) ความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (perceived needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดหรือนิยามโดยในทัศนะของผู้ ถูกประเมิน (3) ความต้องการจำเป็นที่แสดงออก (expresses needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่แสดงด้วยจำนวนของกลุ่มที่ต้องการได้รับการอย่างแท้จริง (4) ความต้องการจำเป็นเชิงสัมพัทธ์ (relative needs) เป็นความต้องการจำเป็นตามที่วัดจากความแตกต่างของบริการ

ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ที่ต่างกัน เน้นที่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือพื้นที่ ไม่ใช่ความแตกต่างจากมาตรฐานที่ควรจะเป็น

2.4.2.2 การจัดประเภทตามแนวคิดความขาดแคลนหรือการแก้ปัญหา

ประเด็นที่น่าสนใจจากความคิดของ Scriven (1991) คือ การจำแนกความต้องการจำเป็นตามแนวคิดเชิงเหตุและผลออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับผลงานหรือความสามารถในการปฏิบัติงาน (performance needs) และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสิ่งทดลอง (treatment needs)

2.4.2.3 การจัดประเภทตามผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

Kaufman (1987) ได้จำแนกระดับของการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมีการกำหนดประเภทของความต้องการจำเป็นที่ต้องกำหนดดังต่อไปนี้

ระดับกลาง (middle) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยป้อน (Inputs) และกระบวนการหรือวิธีการ (processes) และผลผลิตที่เกิดขึ้นโดยทันที (immediate products)

ระดับรวบยอด (comprehensive) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับผลิตผล (outputs) หรือบริการ (Services) เป็นความต้องการจำเป็นระดับองค์กร ซึ่งได้ให้บริการกับลูกค้าขององค์กร โดยรวมความต้องการจำเป็นระดับกลางไว้ด้วย

ระดับกลยุทธ์ (Strategic) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นระดับองค์กรรวม (holistic level) โดยรวมความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับผลิตผล (outputs) ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นระดับรวบยอดและผลลัพธ์ (Outcomes) ซึ่งองค์กรได้ให้บริการที่ส่งผลต่อสังคม

Kaufman (1987) ได้จัดประเภทของความต้องการจำเป็นให้ชัดเจนขึ้น โดยจำแนกสิ่งที่ถูกประเมินออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง ได้แก่ ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ ผลิตผล ผลผลิต และความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการและปัจจัยซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นเทียม (quasi-needs) Kaufman (1987) ให้ความสำคัญกับความต้องการจำเป็นด้านผลิตผลก่อน เนื่องจากการวางแผนงานใด ๆ ต้องยึดเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลักต้องทำการศึกษาว่าเป้าหมายของหน่วยงานบรรลุผลตามที่ควรจะเป็นหรือไม่ ดังนั้น หากหน่วยงานยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านผลิตผล ผลิตผล หรือผลลัพธ์ ก็ไม่มีเหตุผลที่จะไป ศึกษาความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการและด้านปัจจัย เพราะมีความเป็นไปได้ที่ผลการประเมินผลงานขององค์กรจะพบว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ไม่มีปัญหาใดที่ต้องแก้ไข ในกรณีนี้ก็ไม่มีควมจำเป็นที่จะไปศึกษาความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการหรือด้านปัจจัย อย่างไรก็ตาม Kaufman, Rojas and Mayer (1993) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นใหม่

ตามแนวคิดเชิงระบบได้เป็น 4 ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (input needs) ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (process needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (outcome needs) ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (solution needs) ตามความคิดของ Kaufman, Rojas and Mayer (1993) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ ถือเป็น “ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง” (needs) ส่วนความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและด้านกระบวนการถือเป็น ความต้องการ จำเป็นเทียม” (quasi-needs) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง (needs) ความต้องการจำเป็นนี้ยังมีการจำแนกเป็น (1) ความต้องการจำเป็นระดับจุลภาค เน้นการวัดผลผลิต (2) ความต้องการจำเป็นระดับมหภาค เน้นการวัดผลิตผล และ (3) ความต้องการจำเป็นระดับเมกะ เน้นการวัดผลลัพธ์ โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นด้านผลผลิต (product gap) ผลิตผล (output gap) และผลลัพธ์ (Outcome gap) ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นเทียม (quasi-needs) ความต้องการจำเป็นจำแนกเป็นความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการและปัจจัย โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่ควรจะเป็นด้านกระบวนการ (process gap) และด้านปัจจัย (input gap)

Sciven (1991) จำแนกประเภทของความต้องการจำเป็นออกเป็นความต้องการจำเป็นที่ตอบสนองได้ (met needs) และความต้องการจำเป็นที่ตอบสนองไม่ได้หรือได้เพียงบางส่วน (unmet needs) มีความหมายเหมือนความต้องการจำเป็นแบบทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม (incremental needs) การกำหนดความต้องการจำเป็นในรูปของนิยามความแตกต่างเป็นสิ่งที่ยากในการปฏิบัติ เพราะบางคนมีความต้องการจำเป็นเพียงแค่การรักษาให้คงเดิม ในขณะที่บางคนมีความต้องการจำเป็นในระดับที่ทำให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อใช้นิยามนี้ทุกคนต่างมีความต้องการจำเป็นของตนเอง และภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัด การจัดสรรค่าใช้จ่ายเพื่อสนองความต้องการจำเป็นไปเพื่อคนใดคนหนึ่ง ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถสนองความต้องการให้คนอื่นกลุ่มหนึ่ง การนิยามแบบนี้จึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

White (2002) แบ่งความต้องการจำเป็นตามผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ออกเป็น 2 ประเภท เหมือนของ Sciven (1991) คือ (1) ความต้องการจำเป็นที่ได้รับการตอบสนอง (met needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กลุ่มเป้าหมายได้รับการดูแลเอาใจใส่ (2) ความต้องการจำเป็นที่ไม่ได้รับการตอบสนอง (unmet needs) หมายถึง ความต้องการจำเป็นที่ยังไม่สามารถให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายได้หรือแม้จะให้ได้ก็เป็นเพียงบางส่วนไม่ครบถ้วน

2.4.2.4 การจัดประเภทตามลักษณะของข้อมูล

Rossi and Freeman (1993) ได้กล่าวถึงความต้องการจำเป็นซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะข้อมูลได้เป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ (quantitative needs) และความต้องการจำเป็นเชิงคุณภาพ (qualitative needs) ความต้องการจำเป็นเชิงคุณภาพสามารถ เก็บข้อมูลได้จากกลุ่มคนจำนวนน้อย สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายไม่มากเท่ากับความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณซึ่งเก็บข้อมูลในวงกว้างกว่า แต่มีข้อดีที่สามารถสรุปอ้างอิงผลการประเมินไปยังประชากรได้ดีกว่าการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากคนกลุ่มเล็ก Rossi และ Freeman เห็นว่าความต้องการจำเป็นเชิงคุณภาพมีข้อดีที่ทำให้ทราบธรรมชาติของความต้องการจำเป็นได้ดี แต่ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณมีข้อดีที่สามารถบอกปริมาณของความต้องการจำเป็น

2.4.2.5 การจัดประเภทตามแหล่งที่มาของข้อมูล

Gilmore & Campbell (1996) จำแนกความต้องการจำเป็นตามแหล่งที่มาของข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทคือ ความต้องการจำเป็นจริง (actual หรือ true needs) กับความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (perceived needs) การประเมินความต้องการจำเป็นส่วนใหญ่ ใช้การประเมินตามการรับรู้โดยอิงประสบการณ์ การสังเกต หรือความรู้สึกของผู้ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการจำเป็นความต้องการจำเป็นแบบนี้เรียกว่าความต้องการจำเป็นตามที่รายงาน (reported needs) ถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่สำคัญ

2.4.2.6 การจัดประเภทตามองค์กรผู้รับหรือผู้ให้บริการ

Witkin (1984) จำแนกความต้องการจำเป็นตามองค์กรผู้รับและผู้ให้บริการออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ (primary needs) เป็นความต้องการจำเป็นของ ผู้รับบริการ (Service receivers) หรือลูกค้า ในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของ นักเรียน ความต้องการจำเป็นระดับทุติยภูมิ (secondary needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (service providers) เช่น ความต้องการจำเป็นของบุคลากรในหน่วยงาน ความต้องการ จำเป็นของผู้บริหาร และความต้องการจำเป็นระดับตติยภูมิ (tertiary needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากรและการแก้ไขปัญหา (resources solution) ซึ่งช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงาน ในบรรดาความต้องการจำเป็นทั้งหมด Witkin (1984) เห็นว่าความต้องการที่มีความสำคัญที่สุดคือ ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรต้องรับใช้

Witkin and Altschuld (1995) ได้แบ่งความต้องการจำเป็นแบ่งเป็น 3 ระดับ ความต้องการ จำเป็นระดับที่ 1 กลุ่มผู้รับบริการเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นหัวใจของกระบวนการประเมินความต้องการ จำเป็น ความต้องการจำเป็นระดับที่ 2 กลุ่มผู้ให้บริการซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับกลุ่มบุคคลในระดับที่ 1 ได้แก่ การให้ข้อมูล การให้บริการ การฝึกอบรม การวางแผนการ

ดำเนินงาน การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค และการดูแล ความต้องการจำเป็นระดับที่ 3 เป็นทรัพยากรหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่องค์กรต้องจัดเตรียมให้พร้อม

2.4.2.7 การจัดประเภทตามสาระของความต้องการจำเป็น

การนำเสนอตัวอย่างของสาระของการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการ พัฒนาบุคลากรจากเอกสาร "Appraise Staff Development Needs" ซึ่งจัดทำโดย The National Center for Research in Vocational Education ที่ The Ohio State University (สุวิมล ว่องวานิช, 2531) ความต้องการจำเป็นสามารถจำแนกได้ 4 ประเภทดังนี้ (1) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับบทบาททั่วไปหรือบทบาทเฉพาะ (general role-related needs หรือ role-specific needs) เป็นความต้องการจำเป็นทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นได้กับแต่ละหน้าที่ เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการหรือเลขานุการต้องมีทักษะด้านการพิมพ์ดีด ผู้บริหารต้องมีความรู้ทางการวางแผน การจัดทำงบประมาณ อาจารย์ มีทักษะทางด้านวิธีสอน การประเมินผล (2) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับองค์กร (Organization-related Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ แต่อาจเกิดจากการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานขององค์กร ทำให้ต้องมีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้เพิ่มขึ้น เช่น การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในหน่วยงานจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะด้านนี้แก่เจ้าหน้าที่ (3) ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Needs) เป็นความต้องการจำเป็นทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรทุกระดับ เพราะมีผลให้การทำงานในหน่วยงานมีความก้าวหน้าคล่องตัวขึ้น (4) ความต้องการจำเป็นส่วนบุคคล (Personal Needs) เป็นความต้องการจำเป็นหรือปัญหาส่วนบุคคลซึ่งบางครั้งคนทั่วไป อาจคิดว่าไม่เกี่ยวกับสถาบัน แต่โดยความจริงปัญหาส่วนตัวที่เกิดขึ้นกับบุคลากรอาจส่งผลกระทบต่อถึงที่ทำงานได้ นอกจากนี้ ยังสามารถจำแนกความต้องการจำเป็นตามสาระเนื้อหาในแบบอื่นได้อีก เช่น ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาบุคลากร (Staff Development Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการฝึกอบรม (Training Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนา (Development Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development Needs) (สุวิมล ว่องวานิช, 2544)

2.4.2.8 การจัดประเภทตามกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2544) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น ออกเป็น 3 กลุ่ม การจัดประเภทของความต้องการจำเป็นตามเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จึงจำแนกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ (1) ความต้องการจำเป็นระดับบุคคล (Personal Needs) โดยบุคคลแต่ละคน อาจมีความต้องการจำเป็นไม่เหมือนกัน เช่น ความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคนที่ครูจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามสภาพของแต่ละ

บุคคล แนวทางที่ใช้ในการสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน (2) ความต้องการจำเป็นของกลุ่ม (Group Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดจากบุคคลที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น ความต้องการจำเป็นของครุคณิตศาสตร์ ความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ ความต้องการจำเป็นประเภทนี้จะไม่สนใจการนำเสนอข้อมูลเป็นรายบุคคล แต่ใช้ประโยชน์ในวางแผนและพัฒนากลุ่มบุคคลทั้งหมด แนวทางที่ใช้ในการสนองความต้องการจำเป็นจะเป็นแบบเดียวกัน (3) ความต้องการจำเป็นขององค์กร (Organizational Needs) เป็นความต้องการของกลุ่มบุคคลหรือ องค์กร เช่น ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูยุคใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้รับจะสะท้อนภาพรวมขององค์กร การวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาจะเป็นการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาองค์กร มากกว่าการเสนอแนวทางการแก้ไขความต้องการจำเป็นของครูเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

2.4.2.9 การจัดประเภทตามช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2544) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็นออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) เช่น ความต้องการจำเป็นของครูในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน (2) ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดล่วงหน้าว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพื่อการเตรียมการรับมือหรือป้องกันปัญหา ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาในอีก 10 ปีข้างหน้าจะมีลักษณะเช่นใด หากประเทศไทยจะเปลี่ยนผ่านตนเองเข้าสู่สังคมฐานความรู้ใน ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนากำลังคนระดับช่างฝีมือเพื่อสร้างขีด สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศ

2.4.2.10 การจัดประเภทตามขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment) มีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (needs identification) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (needs analysis) และการ กำหนดทางเลือกของการแก้ไขปัญหา (needs solution) ดังนั้น ความต้องการจำเป็นสามารถจำแนก ตามขอบเขตของการวิจัยได้ 3 กลุ่ม ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าต้องการได้ ข้อมูลประเภทใด ส่วนใหญ่จะดำเนินการกำหนดความต้องการจำเป็นแบบแรกคือ การระบุความต้องการจำเป็น (needs) ไม่ได้ดำเนินการถึงขั้นการกำหนดสาเหตุของความต้องการจำเป็น และการ กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา

2.4.3 รูปแบบของการตอบคำถาม

Witkin (1984) ได้เสนอรูปแบบของคำถามสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่กำหนดกลุ่มของข้อความให้คนตอบข้อมูลเพียงชุดเดียว (single response) กับรูปแบบที่กำหนดกลุ่มของข้อความให้คนตอบ 2 ชุด (dual response) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำมาจัดกระทำแล้วทำการจัดลำดับความสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.3.1 รูปแบบการตอบข้อมูลชุดเดียวหรือการตอบสนองเดียว (Single-Response Format) รูปแบบของการให้ตอบข้อมูลแบบตอบสนองเดียว ปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า โดยให้ตอบคำถามเพียงชุดเดียว

2.4.3.2 รูปแบบการตอบข้อมูลสองชุดหรือการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) รูปแบบของการให้ตอบข้อมูลแบบตอบสนองคู่ปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่าโดยให้ตอบข้อมูลสองชุด เช่น ให้ระบุสภาพที่เป็นอยู่จริง และสภาพที่ควรจะเป็น การออกแบบรูปแบบการตอบขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนิยามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น หากนิยามตามโมเดลความแตกต่าง (discrepancy model) ก็มักจะเก็บข้อมูลโดยการให้ตัวอย่างวิจัย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่จริง แล้วค่อยนำข้อมูลสองส่วนนั้นมาจัดกระทำให้มีความหมายเพื่อสะท้อนระดับความต้องการจำเป็น

2.4.4 การจัดลำดับความสำคัญ

การจัดลำดับความสำคัญ (priority Setting) ของความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุ และการกำหนดแนวทางการแก้ไข ปัญหา ซึ่งจะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หา สาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับ (sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย

2.4.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น คือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีจำกัด (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

2.4.6 หลักการของการจัดลำดับความสำคัญ

การจัดลำดับความสำคัญจะต้องพิจารณาทั้งด้านความเที่ยงและความตรง และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดลำดับที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งประกอบด้วย (1) ขนาดของความแตกต่างของสภาพในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ (2) องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อความต้องการจำเป็น (3) ระดับความยาก

ง่ายในการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (4) การประเมินความเสี่ยง (5) ผลกระทบที่อาจจะเกิดกับส่วนอื่น ๆ ของระบบ (6) ค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการแก้ปัญหา และ (7) องค์กรประกอบทางการเมืองหรือองค์กรประกอบอื่นที่จะส่งผลต่อการแก้ปัญหาความต้องการจำเป็นคุณค่าของชุมชน ท้องถิ่นและชาติรวมทั้งการคาดหวังของสาธารณะ (Witkin & Altschuld, 1995)

การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ควรจะใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ วิธีการที่ดีควรเป็นวิธีการเชิงระบบ สามารถเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นได้ทั้งในระยะยาวและระยะสั้น จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นได้ทั้งข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และนักประเมินต้องทราบว่าความต้องการจำเป็นดังกล่าวนี้เป็นของใคร เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการหรือผู้ให้บริการ โดยทั่วไปนักประเมินจะจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการก่อนของผู้ให้บริการ ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น บางครั้งนักประเมินอาจต้องพิจารณากลุ่มผู้มีส่วนสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายในการ ประเมินและนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน นักประเมินจึงต้องดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวด้วยความระมัดระวัง

2.4.6.1 เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยว

เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยว ข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยว ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้ตอบเลือกตอบข้อความในแบบสอบถามเพียงส่วนเดียว โดยอาจถามว่า “ข้อความนี้มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับใด” หรือ “ท่านมีความต้องการจำเป็นในด้านนี้มากน้อยเพียงใด” เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นตามนิยามการแก้ปัญหา (solution definition) วิธีการจัดเรียงลำดับตามค่ามัธยฐานสำหรับมาตราแบบกลุ่ม (Category Scales) วิธีนักวิจัยกำหนดให้ตัวอย่างวิจัยระบุน้ำหนักความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามการรับรู้เป็นรายประเด็นตามมาตรประมาณค่า ผู้ให้ข้อมูลจะให้น้ำหนักความสำคัญกับความต้องการจำเป็นต่าง ๆ เท่ากันได้ หากเห็นว่าความต้องการจำเป็นเหล่านั้นมีระดับความสำคัญเท่ากัน จากนั้นทำการแจกแจงความถี่ที่กระจายตามมาตรประมาณค่าของแต่ละข้อรายการ แล้วหาค่ามัธยฐาน หรือฐานนิยม หรือค่าเฉลี่ย แต่ค่ามัธยฐานจะเป็นค่าสถิติที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่อยู่ในมาตราจัดอันดับ ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถเรียงค่าจากมากไปหาน้อยหรือจากน้อยไปหามากตามค่าสถิติที่ได้ในแต่ละข้อรายการอย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการใช้วิธีนี้ในการจัดลำดับความสำคัญมีความเป็นไปได้สูงที่ความต้องการจำเป็นประเด็นใดมีความสำคัญมากที่สุด (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

2.4.6.1.1 วิธีการสร้างมาตรประมาณ ช่วงขนาด (Magnitude Estimation Scaling)

การจัดความสำคัญความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้โดยใช้วิธีการสร้างมาตราประมาณช่วงขนาด (Magnitude Estimation Scaling : MES) โดยเปรียบเทียบความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่งมีหลายด้านว่าด้านใดมีความสำคัญมากกว่า วิธีการสร้างมาตราประมาณช่วง ขนาดจะมีการกำหนดความสำคัญของแต่ละข้อรายการด้วยคะแนนในเชิงเปรียบเทียบกับคะแนน ความสำคัญของข้อความแรก (ความต้องการจำเป็น) ที่ใช้เป็นฐานการอ้างอิงซึ่งกำหนดโดยนักประเมินความต้องการจำเป็น (Lodge, 1981) ซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่ลัดจุดอ่อนของวิธีแรก ขั้นตอนการสร้างมาตราประมาณช่วงขนาดเริ่มต้นโดยการเตรียมข้อรายการที่เป็นความต้องการจำเป็นทั้งหมด จากนั้นนักประเมินกำหนดคะแนนที่แสดงความสำคัญหรือน้ำหนักความสำคัญให้กับข้อความแรก (arbitrary) เช่น กำหนดให้ข้อความแรกมีคะแนนความสำคัญเท่ากับ 500 คะแนน จากนั้นให้ผู้ตอบกำหนดคะแนนให้กับข้อความที่สองเมื่อเทียบระดับความสำคัญกับข้อความแรก โดยให้คะแนนเท่าใดก็ได้ ไม่มีการกำหนดคะแนนเพดาน เมื่อผู้ตอบทราบว่าข้อความแรกมีคะแนน 500 ผู้ตอบต้องพิจารณาระดับความสำคัญของข้อความที่ 2, 3, 4, 5, ... กับข้อความแรก โดยทุกข้อความจะต้องนำไปเปรียบเทียบกับข้อความแรก การให้น้ำหนักความสำคัญโดยวิธีการนี้โอกาสที่ตัวอย่างวิจัยแต่ละคนให้คะแนนแตกต่างกันมาก ๆ เป็นไปได้สูงมาก เนื่องจากไม่มีการกำหนดคะแนนเต็ม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางสถิติโดยการปรับโค้งของคะแนนให้เรียบ (smooth the Curve) ด้วยการใส่ \log ฐาน 10 ก่อนที่จะหาคะแนนเฉลี่ยของระดับความสำคัญของแต่ละข้อความ แต่หากข้อมูลที่ได้จากการตอบมีการกระจายเป็นโค้งปกติ นักวิจัยสามารถอนุมานให้ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยโดยไม่ต้องปรับโค้งคะแนนให้เรียบด้วยการใส่ \log เพราะจะทำให้สามารถคำนวณได้ง่ายขึ้น Lodge (1981) แนะนำว่าเพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงและขจัดอิทธิพลของลำดับที่ ของข้อความทั้งหมดที่เตรียมไว้ให้ ควรให้ตัวอย่างวิจัยแต่ละคนเปรียบเทียบความสำคัญของแต่ละ ข้อความกับข้อความแรกซึ่งเป็นข้อความตั้งต้นหลายครั้งวิธีการสร้างมาตราประมาณช่วงขนาดสามารถคำนวณได้ด้วยเครื่องคิดเลข โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดคะแนนสำหรับข้อความแรกเป็นค่าเริ่มต้น
2. ตัวอย่างวิจัยแต่ละคนกำหนดคะแนนในข้อความที่ 2, 3, 4, ...
3. ใส่ \log ฐาน 10 สำหรับคะแนนของแต่ละคนในแต่ละข้อความ
4. คำนวณค่าเฉลี่ยของ \log ของคะแนนแต่ละข้อความ
5. คำนวณค่ามัธยิมเรขาคณิต (geometric mean) หรือค่า antilog ของคะแนนเฉลี่ยซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่เป็นช่วง

2.4.6.1.2 วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure)

กระบวนการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure: PWP) เป็นวิธีการจัดลำดับความสำคัญด้วยการเปรียบเทียบความสำคัญของความต้องการจำเป็นทุกประเด็นเป็นรายคู่ให้ครบทุกคู่ที่เป็นไปได้ วิธีนี้จึงมีจุดเด่นกว่าสองวิธีแรก โดยปกติความต้องการจำเป็นที่ต้องการจัดลำดับความสำคัญไม่ควรเกิน 15 ข้อ หากเกิน 15 ข้อ จะทำให้ตัวอย่างวิจัยสับสน และไม่สามารถจำรายละเอียดของข้อรายการต่าง ๆ ได้ครบถ้วนสมบูรณ์

กระบวนการทำ PWP จะเริ่มโดยการกำหนดหมายเลขข้อรายการ ตั้งแต่ข้อ 1, 2, 3, 4, ... และวางโครงสร้างของข้อรายการเพื่อการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ซึ่งเรียงเป็น 2 แถว เริ่มต้นด้วยแถวบนเป็นข้อ 1 แถวล่างคือ ข้อที่นำมาเป็นคู่เปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ข้อ 2, 3, 4, 5, 6, 7 จากนั้นกำหนดข้อ 2 เป็นแถวบน แล้วให้ข้อที่ 3, 4, 5, 6, 7 อยู่แถวล่างเป็นข้อที่นำมาคู่เปรียบเทียบ เตรียมข้อมูลให้ครบทุกแถว แถวสุดท้ายเป็นการเปรียบเทียบข้อ 6 กับข้อ 7 จากนั้นทำการเปรียบเทียบความสำคัญของข้อที่ 1 กับข้อที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7 ข้อใดสำคัญกว่าให้วงกลมล้อมรอบข้อนั้น เช่น ตามตัวอย่างนี้ ข้อ 2 สำคัญกว่าข้อ 1 ให้วงกลมที่ข้อ 2 ส่วนข้อ 1 สำคัญกว่าข้อ 3 ให้วงกลมที่ข้อ 1 ทำการเปรียบเทียบความสำคัญของข้อรายการแต่ละคู่จนครบทุกข้อ แล้วนับความถี่ว่า ข้อ 1, 2, 3, ...7 ได้รับการวงกลมกี่ครั้ง ข้อใดมีจำนวนวงกลมที่ถูกล้อมรอบมากที่สุด ข้อนั้นถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่นแล้ว สำคัญกว่าข้ออื่นทุกข้อ โดยมีความถี่ของการได้รับการวงกลม 6 ครั้ง

2.4.6.1.3 วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ด (Card Sort)

การจัดเรียงลำดับความสำคัญด้วยการ์ดเป็นวิธีการที่ใช้การ์ดเป็นอุปกรณ์ที่ทำให้ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นมีความสะดวกในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากขึ้น วิธีนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

(1) ผู้รับผิดชอบในการประเมินความต้องการจำเป็นเตรียมข้อความที่แสดงความต้องการจำเป็นทั้งหมดที่ต้องจัดลำดับ โดยการพิมพ์ในกระดาษที่เป็นการ์ด จัดทำการ์ดเป็นชุด ๆ ตามจำนวนคนที่ทำหน้าที่จัดลำดับ

(2) มอบการ์ดให้กับกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่จัดเรียงลำดับความสำคัญ ชี้แจงให้แยกการ์ดออกเป็นกอง ๆ ตามกลุ่มของข้อความที่คิดว่ามีความสำคัญอยู่ในกองเดียวกันจะเป็นกี่กองก็ได้

(3) ระบุระดับความสำคัญในการ์ดแต่ละใบแล้วมอบการ์ดคืน

(4) ผู้รับผิดชอบในการประเมินความต้องการจำเป็น จัดทำการแจกแจงความถี่ของคะแนนของการ์ดแต่ละใบ แล้วสรุปคะแนนเป็นภาพรวม เสนอเป็นผลการประเมินความต้องการจำเป็นจาก มากไปหาน้อย

2.4.6.2 เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่

รูปแบบของการให้ตอบข้อมูลแบบตอบสนองคู่ (dual-response format) มักปรากฏใน แบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปมาตราประมาณค่า โดยให้ระบุข้อมูลทั้งสองชุดคือ ระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็น รูปแบบนี้สร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่าง (discrepancy model) วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้ดังต่อไปนี้

2.4.6.2.1 กลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่าง

วิธีการที่ใช้หลักประเมินความแตกต่างพบว่าเป็นที่นิยมใช้กันมาก เป็นวิธีที่มีรากฐานมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่จากมาตรวัดที่แสดงระดับความสำคัญ ($I = \text{Importance}$) ของข้อความนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ "What Should Be" และมาตรวัดที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล ($D = \text{Degree of Success}$) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ "What Is" สูตรในการคำนวณระดับความต้องการจำเป็นแต่ละวิธีมีดังนี้

(1) วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า rank order of difference scores

$$\text{MDF} = I - D$$

(2) วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้ Lane, Crofton and Hall (1983, cited in Witkin, 1984) ได้สร้างดัชนีชื่อว่า Priority Needs Index (PNI) ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการเรียงตำแหน่งความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับที่เป็นอยู่จริง (mean difference) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I และ D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของ I

$$\text{PNI} = (I - D) \times I$$

(3) วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นางลักษณ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I - D) แล้วหาร ด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และ ให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการ พัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

$$\text{PNI modified} = (I-D)/D$$

(4) การวิเคราะห์เมทริกซ์ (matrix analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการเสนอผลการ ดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา โดยการแบ่งตารางออกเป็น 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง (หรือเรียกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น) และสภาพที่เกิดขึ้นจริง จุดที่ใช้แบ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนสูง-ต่ำที่กำหนด หรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นจุดตัด (cut-off score)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

จิรกร มุสิกะวัน (2550) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการตามความต้องการของครูโรงเรียนวัดพลมินิย์ สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีความต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการ จากมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านสื่อการสอน ด้านการนิเทศการสอน

ฉนวนศรี มงคลเดช (2550) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการนิเทศการศึกษา ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นส่วนใหญ่ยกเว้น ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนไม่แตกต่างกัน

สุรางค์ เจริญนาน (2550) ได้วิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขดำเนินการนิเทศงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน ด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน มีปัญหาการดำเนินงานนิเทศงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการจำแนกตามประสบการณ์สอน ไม่แตกต่างกัน มีแนวทางการแก้ไขการดำเนินงาน ในด้านหลักสูตรมีการประชุมชี้แจง อภิปรายปัญหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดประชุมชี้แจงหรืออภิปรายปัญหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดประชุมชี้แจงหรืออภิปรายปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล แก้ปัญหาโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า งานบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้พบว่ามีปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหาร คือ แนะนำส่งเสริมให้ครูดำเนินการตามหลักสูตร กำหนดการสอน แผนการสอน เอกสารคู่มือครู จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนจัดให้มีเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างเพียงพอ จำเป็นต่อความต้องการใช้ งานพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหาร คือ สนับสนุนให้ครูผู้สอนมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมและสัมมนาจากหน่วยงานอื่น นำข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและจัดให้มีการประชุมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาทางวิชาการร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง งานการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหาร คือ จัดครูประจำชั้น ครูประจำวิชาโดยคำนึงถึงความสามารถ ประสบการณ์และความถนัดของครู จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดการเรียนการสอนและนำข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดการเรียนการสอนมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

ดวงเพ็ญ ทுகหิต (2551) ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นครู โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านการเงิน และด้านชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณรัตน์ ทายิดา (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า สภาพการบริหารวิชาการใน

โรงเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการบริหารวิชาการมากตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีการบริหารวิชาการน้อยที่สุดคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาและปัญหาการบริหารวิชาการในโรงเรียน โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาการบริหารวิชาการ ตามลำดับ คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามลำดับ ส่วนด้านที่ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ามีความปัญหาการบริหารวิชาการน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการในโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารวิชาการจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารวิชาการในโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตรีโชค กางกั้น (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนมีสภาพการบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านการเรียนการสอน และมีสภาพการบริหารงานด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรและสื่อการสอนเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ และมีปัญหาการบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียน เป็นอันดับสุดท้าย การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการจำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำแนกตามวิทยฐานะ แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ วิธีพัฒนาตนเอง และภาระหนี้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์ แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ วิธีการพัฒนาตนเอง และภาระหนี้สิน ไม่แตกต่างกัน

ศิริพร ทาทราย (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากด้านที่มีปัญหา มากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และด้าน

การนิเทศ เมื่อเปรียบเทียบปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการจำแนกตามจำนวนนักเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 60 คน และตั้งแต่ 61 - 120 คนขึ้นไป มีปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน และมีข้อเสนอแนะคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ควรสร้างทีมงานระดับชั้น และประสานความร่วมมือระดับโรงเรียน ในการวิเคราะห์หลักสูตรและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอน ควรส่งเสริมชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากร หรือให้นักเรียนไปศึกษาในชุมชน ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ควรให้ครูมีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน

สมชาย ชูเลิศ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารวิชาการในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนระดับของการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

นภาดา ผูกสุวรรณ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามทรงศนะของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี กำหนดตัวแปรต้นเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการตามทรงศนะของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ โดยรวมแตกต่างกันในระดับปานกลาง จำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันระดับน้อย และจำแนกตามประสบการณ์แตกต่างกันในระดับมาก

อุณากรรณ์ สอนมะม่วง (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ สภาพการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ปัญหาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อัครายุทธ ศรีใจอินทร์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแบบรวมเรียน ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นปัญหาลำดับแรก คือ การจัดทำคู่มือวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภารกิจนี้ไม่ได้ปฏิบัติ เนื่องจากขาดวิทยากร และครูขาด

ความรู้ ความชำนาญในการวิจัย ขาดกรณีพิเศษ สำหรับครูวิชาการ ที่เป็นปัญหาลำดับแรก คือ การจัดทำคู่มือวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในการทำวิจัย และบุคลากร ยังไม่ได้รับการพัฒนาทางการวิจัยเช่นกัน ด้านพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นปัญหาลำดับแรก คือ ไม่มีห้องสมุด ขาดบุคลากร บรรณารักษ์ และงบประมาณปรับปรุงห้องปฏิบัติการต่าง ๆ และโรงเรียนไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษา วิทยาศาสตร์ ห้องสมุด และห้องคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งครึ่งห้องเรียนจัดทำ สำหรับครูวิชาการที่เป็นปัญหาลำดับแรกคือ ขาดความรู้ ความชำนาญในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นปัญหาลำดับแรกคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดทำที่ชัดเจน เกี่ยวกับระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สำหรับครูวิชาการที่เป็นปัญหาลำดับแรกคือ ครูไม่ให้ความสำคัญและความสนใจเรื่องการอบรมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเท่าที่ควร

สมคิด มานะคิด (2554) ได้ศึกษาการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุดคือ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับมาก และมีความคิดเห็นการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุด คือ ด้านนิเทศการเรียนการสอน ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุดคือ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับมากและมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุดคือ ด้านนิเทศการเรียนการสอน ในระดับมากครูที่ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุดคือ ด้านหลักสูตร ในระดับมาก และมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุดคือ ด้านนิเทศการเรียนการสอน ในระดับมาก

ฐิตารีย์ ไชยชิน (2556) วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์การสอนของครูรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านที่มีความถี่สูงสุด การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยครูผู้สอนเสนอให้จัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละ รายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐาน

ชนม์ผศุทธิ์ พัฒพันธ์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน ของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานของครูโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามวุฒิการศึกษาของครูโดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นิตยธิดา จันดาสงค์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการ บริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่ม โรงเรียนบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก จำแนกตามประสบการณ์การสอนและกลุ่มโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยได้เสนอให้ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนร่วมกันในการนำหลักสูตรไปใช้ตาม เจตนารมณ์ของหลักสูตร การจัดอบรมครูเรื่องเทคนิคการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดอบรม เชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการวัดและประเมินผล การสร้าง เครื่องมือในการวัดผลแบบต่าง ๆ การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศภายในและกำหนดปฏิทินการ ดำเนินการ พร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ควรสำรวจความต้องการหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การสอน วัสดุฝึกสำหรับนักเรียนและจัดหาซื้อความต้องการ ควรจัดให้ครูทุกคนได้ใช้ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นประจำ ทุกปี ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านวิชาการ

ภาวิตา ฮันสกุล (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำตามทฤษฎี วิธีทาง - เป้าหมาย กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีวิธีทาง - เป้าหมาย ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ลำดับแรก คือ ด้านสนับสนุน รองลงมาคือ ด้านมุ่งความสำเร็จ ด้านสั่งการ และด้านมีส่วนร่วม ตามลำดับ 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาคือ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ และ 3) ภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง - เป้าหมาย กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง

รัชนิย์ สีหะวงษ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของครูในกลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ ควรประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดอบรมการให้ความรู้เรื่องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดให้มีการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจัดบันทึกรายงานและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1) องค์กรประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการ มีความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการ วัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน 4) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย องค์กรประกอบของการบริหารงานวิชาการ 8 องค์กรประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (5) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา

(6) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (7) การนิเทศการศึกษาและ (8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ประภาพร แผลดสูงเนิน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับใกล้เคียงและหน่วยงานอื่นในการสร้างส่งเสริมพัฒนางานวิจัย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำการศึกษา ค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรนำข้อมูล และนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

2.5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วิลเลียม (William, 1971, pp. 3969-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานของครูใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐอินเดียนา ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่มักมอบหมายความรับผิดชอบงานประเมินผลในหัวหน้าสายวิชาการ การใช้เวลาปรับปรุงการเรียนการสอน การเยี่ยมห้องเรียนและการประเมินผลมีจำกัดและน้อย ครูใหญ่ใช้วิธีการแนะนำครูมากกว่าการใช้วิธีการจัดอบรมครูและนักเรียนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การทำหน้าที่ของครูในการประเมินครู สังเกตการสอน การใช้แบบทดสอบ และประชุมปรึกษาหารือกัน ได้รับการยอมรับระดับมาก

ฟอเลอร์ (Fowler, 1986) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับขวัญกำลังใจในการทำงานของครูอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐ Southeastern กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับขวัญกำลังใจในการทำงาน และพบว่า ครูอาจารย์ในโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับครูอาจารย์ในโรงเรียนที่ไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีการทำงานแตกต่างกัน

มีแกน (Meegan, 1986) ได้ทำการวิจัยการมีส่วนร่วมในการวางแผนและคุณภาพของโรงเรียนคาทอลิก ในรัฐวิสคอนซินโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่าง

การเพิ่มขึ้นตอนของการมีส่วนร่วมในการวางแผน และแนวคิดของบุคลากรที่เกี่ยวกับคุณภาพโรงเรียน พบว่า การวางแผนและคุณภาพของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับการวางแผน คือหลักสูตร ทั้งนี้ครูใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของโรงเรียนแง่บวกมากกว่าครูทั่วไป

แมททอกซ์ (Mattox, 1987, pp. 6061-A) ได้ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมากคือ ความต้องการจะมีความสามารถในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผล และต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

แดนน์ (Dann, 1994, pp. 16-C) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวัดผลนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จากการสำรวจพัฒนาการต่าง ๆ ในสาขาการวัดผล พบว่า ยังมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนและครูในกระบวนการวัดผลระหว่างเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาไม่มากนัก ผลการวิจัยนี้ ได้เสนอผลการวิเคราะห์และประเด็นสำหรับการพัฒนาวิธีแนวทางการปฏิบัติในการวัดผลดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ของการวัดผลกับหลักสูตร การเก็บระเบียนการออกข้อสอบ การใช้มาตราวัด เป็นต้น

วิลเลียม (William, 1994, pp. 2425-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การการนิเทศภายในโรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน โดยศึกษาจากครู ผู้บริหาร และประธานสหภาพครูในเขตโรงเรียน K-12 ในเมืองขนาดใหญ่ของรัฐแคลิฟอร์เนียได้ รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสำรวจประมาณค่าจากผู้บริหารโรงเรียน 159 คน และครู 195 คน จาก 11 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน ครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้บริหารไม่ค่อยมีการสังเกตการณ์และเยี่ยมชมห้องเรียนอยู่เป็นประจำ ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อการนิเทศภายในโรงเรียนมากกว่าจัดการด้านอื่น ๆ และผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรลดนวัตกรรมการนิเทศภายในที่ซับซ้อนลง ควรมีการยืดหยุ่นและพัฒนา กลยุทธ์ในการนิเทศภายในเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรโรงเรียน

เดลานีย์ (Delaney, 1995) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการพัฒนาการของโรงเรียน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกรณีศึกษาที่เขตศึกษา Edmonton ประเทศแคนาดา คำถามในการวิจัย คือ ครูและผู้บริหารรับรู้ว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีผลต่อพัฒนาการของโรงเรียนและข้อค้นพบที่สำคัญจากการวิจัยนี้ คือ สไตล์หรือแบบของภาวะผู้นำของครูใหญ่เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จงานวิจัยนี้เสนอแนะว่าการตัดสินใจนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ ควรยึดพัฒนาการของโรงเรียนเป็นเหตุผลสำคัญ

เชสเตอร์ (1966 อ้างถึงใน สมร อุ่นผ่อง, 2556) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารของผู้บริหารโรงเรียนทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสูงเกิดจากการส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน อภิปรายปัญหาการเรียนการสอนแลกเปลี่ยนกัน เยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน มีวิทยากรมาบรรยาย ประชุมปฏิบัติการด้านเทคนิคการสอน การสร้างและการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

ดิกเคอสัน (Dickerson, 1996) ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแบบของภาวะผู้นำการควบคุมและความจำกัดของครูใหญ่ที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์บทบาทของครูใหญ่ในบริบทของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูใหญ่ ได้แก่ 1) แบบภาวะผู้นำ 2) กลไกการควบคุมทางสังคม 3) ความตึงเครียดหรือความจำกัด (Strain) ของบทบาทที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของบทบาทที่คาดหวัง ผลการวิจัยพบว่า

1. ในด้านพฤติกรรมองค์การนั้น ความคาดหวังในบทบาทของครูใหญ่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นตัวกลาง (Filter)
2. จากการที่ความคาดหวังในบทบาทของครูใหญ่เปลี่ยนแปลงไป จึงก่อให้เกิดความตึงเครียดในบทบาท
3. ความตึงเครียดระดับสูงสุดของบทบาทครูใหญ่ เกิดจากความไม่สอดคล้องระหว่างการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการใช้อำนาจตามตำแหน่ง เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูใหญ่ สถานะแบบนี้อาจทำให้มีแรงต่อต้านเกิดขึ้นได้
4. แรงต่อต้านที่เกิดขึ้นในส่วนของครูใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความพยายามปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเกิดจากความต้องการที่จะหวนกลับไปใช้การบริหารแบบรวมอำนาจเช่นเดิม

Bigos (1997) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่พฤติกรรมและกิจกรรมของผู้บริหารในการนำหลักสูตรไปใช้พัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 67 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้บริหารได้อ้างถึงหลักสูตรที่ผู้ตรวจสอบนำมาใช้บ่อยที่สุดและนำมาใช้เป็นแนวนโยบาย วิธีการทำงานและการฝึกทดสอบใช้ และเชื่อว่าไม่ใช่เหตุผลที่เพียงพอ ผู้บริหารได้ร่วมมือกับผู้ตรวจสอบ เพื่อช่วยเสริมจุดยืนในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาาระบบโรงเรียนให้แข็งแกร่ง การให้ข้อมูลที่ปรึกษาภายนอกที่จะช่วยรวบรวมข้อมูลและสนับสนุนให้การปรับปรุงระบบโรงเรียนของผู้บริหารที่เป็นจริงได้ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงชอบเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ตรวจสอบมากกว่า ผู้บริหารมีความเชื่อว่า พวกเขาเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยเพิ่มระดับการดำเนินงาน

และการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ โดยใช้จุดเด่นและบทบาทของผู้ตรวจสอบ และการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงด้วยเช่นกัน

เรย์โนลด์ (Reynolds, 1998) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม การตัดสินใจของครูกับความพึงพอใจของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในระบบการศึกษาของ Mid - Atlantic ผลการศึกษาพบว่า 1) โดยภาพรวมแล้วครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ระดับน้อยจนถึงปานกลาง แต่เมื่อ วิเคราะห์แต่ละด้าน พบว่า 2) ครูมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านหลักสูตรการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) ครูมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในด้านงบประมาณและด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4) ครูต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านหลักสูตรการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปานกลาง 5) ครูต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในด้าน งบประมาณและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำหรับความแตกต่างของความมีส่วนร่วมที่เป็นจริง (Actual) กับที่พึงเป็น พบว่า แตกต่างกันทั้ง 8 ด้าน ด้านที่แตกต่างมากที่สุดคือ ด้านนโยบายและหลักสูตรการสอน โดยปกติแล้วการที่ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจสูง จะทำให้ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจในกลุ่มและความผูกพันต่อเป้าหมายขององค์การสูงตามไปด้วย ผู้วิจัยเสนอแนะว่า 1) ควรมีการทำความเข้าใจ ความต้องการของครู 2) ควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมในกระบวนการตัดสินใจ 3) ควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เอเอเรียร์ (Atria, 2000) ได้วิจัยเรื่อง ผลกระทบการประกันคุณภาพของรัฐ อิลินอยส์ และกระบวนการวางแผนพัฒนาของครูเมืองชิคาโก ที่มีทัศนคติต่อการปรับปรุงโรงเรียน การศึกษาครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบผลกระทบของการประกันคุณภาพของรัฐอิลินอยส์และกระบวนการวางแผนพัฒนาของครูเมืองชิคาโกที่มีทัศนคติต่อการปรับปรุงโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการวางแผนเพื่อปรับปรุงและประกันคุณภาพของรัฐอิลินอยส์ ส่งผลในทางบวกต่อทัศนคติของครูที่มีต่อการปรับปรุงโรงเรียน

Brophy (2006) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาเมืองฮาร์ทฟอท ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งนี้ เพราะครูมีงานในหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือจากการสอน มีเวลาที่จะเตรียมทำสื่อ น้อย และไม่มี ความชำนาญเรื่องจัดหาสื่อจากคอมพิวเตอร์

Phongsakorn Adulpittayaporn (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและมาก โดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การจัดการ

เรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.52) รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตร (PNI Modified = 0.49) และการวัดผล ประเมินผล (PNI Modified = 0.46) แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีทั้งหมด 5 แนวทาง 17 แนวทางย่อย และ 41 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 3 แนวทางย่อย และ 10 วิธีดำเนินการ 2) การพัฒนาหลักสูตร มี 2 แนวทางย่อย และ 4 วิธีดำเนินการ 3) การวัดผล ประเมินผล มี 2 แนวทางย่อย และ 5 วิธีดำเนินการ และ 5) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ มี 8 แนวทางย่อย และ 17 วิธีดำเนินการ

Punnisa Morsaman (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่ม 11 ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า 1) ในภาพรวมสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่ม 11 ของประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่ม 11 ของประเทศไทย ได้แก่ 2.1) จัดทำหลักสูตรให้สามารถวัดองค์ประกอบของเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องทั้งทางวิชาการและด้านพระพุทธศาสนาตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2.2) จัดการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการแสวงหาความรู้ทั้งในด้านวิชาการและด้านพระพุทธศาสนา 2.3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านวิชาการและด้านพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมตามตัวบ่งชี้ในหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน 2.4) ออกแบบวิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพและความเป็นจริงจากแฟ้มสะสมผลงานเพื่อวัดความรู้ทักษะและเจตคติทั้งด้านวิชาการและด้านพระพุทธศาสนา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำนวน 91 โรงเรียน จำนวน 7,190 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำนวน 45 โรงเรียน จำนวน 364 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงในวรรณิ แกมเกต, 2555) และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) มีวิธีการสุ่มดังนี้

1. สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 แบ่งโรงเรียนออกตามที่ตั้งเป็นจังหวัดได้ 4 จังหวัด มี 91 โรงเรียน ดังนี้

- 1.1 จังหวัดปทุมธานี จำนวน 22 โรงเรียน
- 1.2 จังหวัดสระบุรี จำนวน 21 โรงเรียน
- 1.3 จังหวัดนนทบุรี จำนวน 18 โรงเรียน
- 1.4 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 โรงเรียน

2. แบ่งโรงเรียนแต่ละจังหวัด แยกตามขนาดของโรงเรียน เป็น 3 ขนาด คือ ขนาดกลาง/ขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ

3. สุ่มโรงเรียนในแต่ละขนาดมา 50% ของโรงเรียนที่เป็นประชากร

4. สุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มครูในโรงเรียนแต่ละขนาด ตามสัดส่วนของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	โรงเรียน	ครู	โรงเรียน	ครู
ขนาดเล็ก/ขนาดกลาง	51	1,756	25	89
ขนาดใหญ่	22	2,329	11	118
ขนาดใหญ่พิเศษ	18	3,105	9	157
รวม	91	7,190	45	364

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้แบบสอบถามครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 คำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) กำหนดไว้ 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (สุวีธา ฤกษ์เกษม, 2551) กำหนดเกณฑ์วัดระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.3 การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ รวบรวมข้อมูลมาเพื่อเป็นแนวทางในการนำเนื้อหามาสืบค้นแบบสอบถาม

3.3.2 สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

3.3.3 เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และการครอบคลุมด้านเนื้อหาที่ต้องการวัด และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3.4 เสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นของความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับข้อคำถาม แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .5 ขึ้นไปเป็นข้อคำถามเกณฑ์ค่าความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) พบว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้ไปทดลองใช้ (Try Out) ครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำผลที่ได้มาตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3.3.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำนวน 364 คน โดยได้ดำเนินการดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ไปยังผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ครูระดับมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3.4.3 แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบบสอบถามคืนมาและสมบูรณ์จำนวน 364 ฉบับ จากแบบสอบถามทั้ง 364 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและคัดเลือกไว้เฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ หาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย

3.5.2 ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น	
4.51 - 5.00	หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ปีการศึกษา 2560 โดยภาพรวมและรายด้าน ด้วยการทดสอบสมมุติฐาน

จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่างต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ทดสอบโดยการวิเคราะห์ค่า t (Independent t-test)

จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก/ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่าง ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

จำแนกตามระดับการศึกษา ระหว่างระดับการศึกษาปริญญาตรี และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทดสอบโดยการวิเคราะห์ค่า t (Independent t-test)

วิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: PNI modified แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็น แล้วหารด้วยสภาพที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ เพื่อควบคุม

ขนาดของความถี่การจำเป็นให้อยู่ในช่วงพิสัยที่ไม่มีช่วงมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{PNI Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ PNI	หมายถึง	ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น
D	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยว ซึ่งข้อมูลแบบการตอบสนองเดี่ยวเป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นตามนิยามการแก้ปัญหา (solution definition) วิธีการจัดเรียงลำดับตามค่ามัธยฐานสำหรับมาตราแบบกลุ่ม (Category Scales) วิธีนี้กวีวิจัยกำหนดให้ตัวอย่างวิจัยระบุน้ำหนักความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามการรับรู้เป็นรายประเด็นตามมาตรประมาณค่า ผู้ให้ข้อมูลจะให้น้ำหนักความสำคัญกับความถี่การจำเป็นต่าง ๆ เท่ากันได้ หากเห็นว่าความต้องการจำเป็นเหล่านั้นมีระดับความสำคัญเท่ากัน จากนั้นทำการแจกแจงความถี่ที่กระจายตามมาตรประมาณค่าของแต่ละข้อรายการ แล้วหาค่ามัธยฐาน หรือฐานนิยม หรือค่าเฉลี่ย แต่ค่ามัธยฐานจะเป็นค่าสถิติที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่อยู่ในมาตราจัดอันดับในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถเรียงค่าจากมากไปหาน้อยหรือจากน้อยไปหามากตามค่าสถิติที่ได้ในแต่ละข้อรายการอย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการใช้วิธีนี้ในการจัดลำดับความสำคัญมีความเป็นไปได้สูงที่ความต้องการจำเป็นประเด็นใดมีความสำคัญมากที่สุด (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ ทดสอบโดยการวิเคราะห์ค่า t (Independent t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) วิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index: PNI Modified

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอเสนอโดยแบ่งเป็นตอน คือ

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการแปลความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ทางสถิติ ดังนี้

\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ ที (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (F-Distribution)
Sig	แทน	ระดับนัยสำคัญ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
PNI Modified	=	$(I - D) / D$
PNI	แทน	ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	แทน	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น
D	แทน	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ผู้วิจัยนำข้อมูลเกี่ยวกับ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ซึ่งเป็นตัวแปรต้นในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา จากแบบสอบถามได้ดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติปรากฏตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
- ต่ำกว่า 10 ปี	197	54.1
- ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	167	45.9
รวม	364	100
ขนาดสถานศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
- ขนาดเล็ก/กลาง	89	24.5
- ขนาดใหญ่	118	32.4
- ขนาดใหญ่พิเศษ	157	43.1
รวม	364	100
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
- ปริญญาตรี	197	54.1
- สูงกว่าปริญญาตรี	167	45.9
รวม	364	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 และประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9

ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 คน รองลงมาอยู่ในขนาดใหญ่ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 คน และอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก/กลาง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 คน

ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาวุฒิปริญญาตรี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 และระดับการศึกษาวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้าน ปรากฏตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	4.21	0.40	มาก
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.16	0.38	มาก
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.20	0.40	มาก
4. การพัฒนาหลักสูตร	4.14	0.43	มาก
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.17	0.41	มาก
6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.16	0.41	มาก
7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.22	0.44	มาก
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้	4.14	0.42	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	\bar{x}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
9. การนิเทศการศึกษา	4.17	0.41	มาก
10. การแนะแนว	4.15	0.43	มาก
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา	4.15	0.46	มาก
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.20	0.45	มาก
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.15	0.44	มาก
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.20	0.44	มาก
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา	4.15	0.44	มาก
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา	4.23	0.47	มาก
17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.20	0.47	มาก
รวม	4.18	0.30	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.18$, S.D.= 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{x}= 4.23$, S.D.= 0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{x}= 4.22$, S.D.= 0.44) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x}= 4.14$, S.D.= 0.43) และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{x}= 4.14$, S.D.= 0.42)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา โดยรวมและรายข้อ ปรากฏผลตามตารางที่ 4.3 - 4.23

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมและรายข้อ

ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้	4.24	0.71	มาก
2. ผู้บริหารกำหนดจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา	4.24	0.69	มาก
3. ผู้บริหารจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	4.17	0.76	มาก
4. ผู้บริหารจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา	4.07	0.77	มาก
5. ผู้บริหารตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน	4.32	0.74	มาก
6. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษา	4.23	0.71	มาก
รวม	4.21	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.21, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.32, S.D. = 0.74) รองลงมา

ได้แก่ ผู้บริหารวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้ ($\bar{x}= 4.24$, S.D.= 0.71) และผู้บริหารกำหนดจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษามีความสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.07$, S.D.= 0.77)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการโดยรวมและรายข้อ

การวางแผนงานด้านวิชาการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.26	0.74	มาก
2. ผู้บริหารสนับสนุน กำกับ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.20	0.74	มาก
3. ผู้บริหาร นิเทศ ติดตามการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	4.16	0.74	มาก
4. ผู้บริหารดำเนินการกำกับ ติดตามการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.07	0.75	มาก
5. ผู้บริหารพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัย และส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.09	0.80	มาก
รวม	4.16	0.38	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.16$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.26$, S.D.= 0.74) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุน กำกับ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.20$, S.D.= 0.74) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ได้แก่ ผู้บริหารดำเนินการกำกับ ติดตามการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.07$, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.21	0.77	มาก
2. ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.33	0.74	มาก
3. ผู้บริหารมุ่งพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.24	0.70	มาก
4. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.13	0.77	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.10	0.75	มาก
รวม	4.20	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.20$, S.D.= 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยพัฒนา คุณธรรมนำความรู้ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.33$, S.D.= 0.74) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมุ่งพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.24$, S.D.= 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.10$, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมและรายข้อ

การพัฒนาหลักสูตร	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.13	0.82	มาก
2. ผู้บริหารจัดให้มีการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.12	0.79	มาก
3. ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	4.22	0.77	มาก
4. ผู้บริหารจัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.14	0.76	มาก
5. ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก	4.11	0.78	มาก
รวม	4.14	0.43	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.78)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยรวมและรายข้อ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารสนับสนุนครูในการพัฒนาวิธีการให้ความรู้แก่นักเรียน	4.17	0.77	มาก
2. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้สู่ผู้เรียน	4.15	0.75	มาก
3. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดทำเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.28	0.78	มาก
4. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา	4.19	0.72	มาก
5. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่	4.11	0.77	มาก
6. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.12	0.78	มาก
รวม	4.17	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.17$, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดทำเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.28$, S.D.= 0.78) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.19$, S.D.= 0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนครูจัด

บรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.11$, S.D.= 0.77)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนโดยรวมและรายข้อ

การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ	4.20	0.76	มาก
2. ผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา	4.16	0.76	มาก
3. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	4.16	0.79	มาก
4. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผล และประเมินผลที่หลากหลาย	4.16	0.74	มาก
5. ผู้บริหารจัดให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ	4.11	0.74	มาก
รวม	4.16	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D.= 0.76) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.16$, S.D.= 0.76) ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการ

เรียนการสอน ($\bar{x} = 4.16$, S.D.= 0.79) และผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผล และประเมินผลที่หลากหลาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D.= 0.74) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดการให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D.= 0.74)

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้	4.12	0.79	มาก
2. ผู้บริหารมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย	4.34	0.75	มาก
3. ผู้บริหารจัดการให้มีการรวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้	4.24	0.70	มาก
4. ผู้บริหารสร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา	4.24	0.75	มาก
5. ผู้บริหารและบุคลากรนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.14	0.75	มาก
รวม	4.22	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$, S.D.= 0.75) รองลงมา

ได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีการรวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้($\bar{x}= 4.24$, S.D.=0.70) และผู้บริหารสร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.24$, S.D.= 0.75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$, S.D.= 0.79)

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้โดยรวมและรายข้อ

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา	4.21	0.77	มาก
2. ผู้บริหารจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ	4.15	0.76	มาก
3. ผู้บริหารพัฒนาการจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.10	0.80	มาก
4. ผู้บริหารจัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.10	0.75	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา	4.16	0.79	มาก
รวม	4.14	0.42	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.14$, S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.21$, S.D.= 0.77) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีความ

คิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D.= 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารพัฒนาการจัดการระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.10$, S.D.= 0.80) และผู้บริหารจัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการนิเทศการศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การนิเทศการศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา	4.10	0.78	มาก
2. ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ และการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย	4.18	0.79	มาก
3. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายใน	4.13	0.78	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมการนิเทศ เป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ	4.15	0.78	มาก
5. ผู้บริหารจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่อง เป็นระบบและกระบวนการ	4.31	0.77	มาก
6. ผู้บริหารจัดการระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.14	0.71	มาก
รวม	4.17	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D.= 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่อง เป็นระบบและกระบวนการ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D.= 0.77) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ และการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

(\bar{x} = 4.18, S.D. = 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.10, S.D. = 0.78)

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการแนะแนว โดยรวมและรายข้อ

การแนะแนว	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา	4.13	0.76	มาก
2. ผู้บริหารสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.16	0.74	มาก
3. ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	4.16	0.80	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสนับสนุนการแนะแนว	4.15	0.77	มาก
5. ผู้บริหารประสานงานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา อื่นและเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา	4.14	0.79	มาก
รวม	4.15	0.43	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการแนะแนว โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.15, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (\bar{x} = 4.16, S.D. = 0.74) และผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.16, S.D. = 0.80) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสนับสนุนการแนะแนวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.15, S.D. = 0.77) และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.13$, S.D.= 0.76)

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลสมบูรณ์ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ	4.16	0.77	มาก
2. ผู้บริหารจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา	4.19	0.77	มาก
3. ผู้บริหารดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา	4.13	0.78	มาก
4. ผู้บริหารตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา	4.13	0.76	มาก
5. ผู้บริหารประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	4.11	0.79	มาก
รวม	4.15	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.15$, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.19$, S.D.= 0.77) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลสมบูรณ์ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.16$, S.D.= 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.11$, S.D.= 0.79)

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารจัดการระบบการเรียนรู้และส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการกับบุคคล และหน่วยงานภายนอกของสถานศึกษา	4.41	0.75	มาก
2. ผู้บริหารส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน	4.16	0.69	มาก
3. ผู้บริหารมุ่งพัฒนางานวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน	4.12	0.75	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร	4.10	0.78	มาก
รวม	4.20	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.20$, S.D.= 0.45) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดการระบบการเรียนรู้และส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการกับบุคคล และหน่วยงานภายนอกของสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.41$, S.D.= 0.75) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.16$, S.D.= 0.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.10$, S.D.= 0.78)

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นโดยรวมและรายข้อ

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน	4.15	0.79	มาก
2. ผู้บริหารจัดระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียน	4.12	0.75	มาก
3. ผู้บริหารให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ	4.13	0.77	มาก
4. ผู้บริหารจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่น	4.21	0.77	มาก
5. ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและองค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน	4.15	0.77	มาก
รวม	4.15	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.15$, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่น มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.21$, S.D.= 0.77) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน ($\bar{x}= 4.15$, S.D.=0.79) และผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และองค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.15$, S.D.= 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.12$, S.D.= 0.75)

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.30	0.75	มาก
2. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ในการจัดการศึกษา	4.39	0.75	มาก
3. ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.13	0.73	มาก
4. ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือทางด้านวิชาการให้หน่วยงานอื่น	4.07	0.77	มาก
5. ผู้บริหารพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.10	0.79	มาก
รวม	4.20	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ในการจัดการศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.75) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือทางด้านวิชาการให้หน่วยงานอื่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.77)

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา	4.24	0.78	มาก
2. ผู้บริหารตรวจสอบระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงาน ด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง	4.11	0.76	มาก
3. ผู้บริหารนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับงาน วิชาการของสถานศึกษา	4.14	0.79	มาก
4. ผู้บริหารติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ	4.13	0.75	มาก
5. ผู้บริหารนำผลการประเมินการใช้ระเบียบและแนว ปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ ไปแก้ไขปรับปรุงให้ เหมาะสม	4.13	0.79	มาก
รวม	4.15	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.15$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.24$, S.D. = 0.78) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.14$, S.D. = 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารตรวจสอบระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.11$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	4.20	0.74	มาก
2. ผู้บริหารจัดหาหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน	4.14	0.78	มาก
3. ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน	4.45	0.74	มาก
4. ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบความครบถ้วนของหนังสือแบบเรียน	4.14	0.72	มาก
รวม	4.23	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.74) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.74) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดหาหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.14$, S.D.=0.78) และผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบความครบถ้วนของหนังสือแบบเรียน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.72)

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยรวมและรายข้อ

การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา	4.23	0.78	มาก
2. ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรในเรื่องการพัฒนา สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับครู	4.17	0.79	มาก
3. ผู้บริหารมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่	4.21	0.77	มาก
4. ผู้บริหารนิเทศ ติดตาม ในการผลิตและการพัฒนาการใช้สื่อของครู	4.21	0.80	มาก
รวม	4.20	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.20$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดนโยบายวางแผนในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษามีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.23$, S.D. = 0.78) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ($\bar{x}= 4.21$, S.D.=0.77) และผู้บริหารนิเทศ ติดตาม ในการผลิตและการพัฒนาการใช้สื่อของครู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.21$, S.D. = 0.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรในเรื่องการพัฒนา สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับครู มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.17$, S.D. = 0.79)

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูต่อและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ต่ำกว่า 10 ปี (n=197)		ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป (n=167)		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการ ให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร ท้องถิ่น	4.23	0.39	4.19	0.41	0.91	0.36
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.18	0.38	4.13	0.38	1.40	0.16
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.22	0.41	4.19	0.39	0.70	0.48
4. การพัฒนาหลักสูตร	4.15	0.44	4.14	0.42	0.23	0.82
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.20	0.38	4.14	0.44	1.26	0.21
6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียน	4.19	0.40	4.12	0.41	1.54	0.13
7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา	4.25	0.44	4.17	0.43	1.87	0.06
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการ เรียนรู้	4.17	0.42	4.12	0.43	1.09	0.28
9. การนิเทศการศึกษา	4.22	0.41	4.11	0.40	2.60*	0.01
10. การแนะแนว	4.17	0.44	4.12	0.41	1.06	0.29
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา	4.19	0.45	4.10	0.46	1.92	0.06
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ	4.25	0.45	4.13	0.46	2.49*	0.01
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.19	0.41	4.11	0.46	1.63	0.11

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ต่ำกว่า 10 ปี (n=197)		ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป (n=167)		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	4.25	0.42	4.14	0.45	2.44*	0.02
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	4.17	0.44	4.13	0.44	0.98	0.33
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ใน สถานศึกษา	4.31	0.46	4.15	0.48	3.17*	0.00
17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	4.24	0.45	4.16	0.48	1.72	0.09
รวม	4.21	0.29	4.14	0.30	2.29*	0.02

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ขนาดเล็ก/ กลาง (n=89)		ขนาด ใหญ่ (n=118)		ขนาด ใหญ่พิเศษ (n=157)		F	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการ เกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนา สาระหลักสูตรท้องถิ่น	4.25	0.43	4.23	0.39	4.18	0.39	1.17	0.31
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.24	0.36	4.18	0.38	4.09	0.38	4.86*	0.01
3. การจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา	4.23	0.38	4.18	0.37	4.20	0.43	0.31	0.74
4. การพัฒนาหลักสูตร	4.22	0.42	4.12	0.43	4.12	0.44	1.63	0.20
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.25	0.40	4.14	0.40	4.15	0.41	2.18	0.12
6. การวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.18	0.39	4.15	0.41	4.15	0.42	0.14	0.87
7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา	4.30	0.43	4.22	0.43	4.17	0.45	2.56	0.08
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการ เรียนรู้	4.22	0.40	4.14	0.44	4.10	0.42	2.50	0.08
9. การนิเทศการศึกษา	4.23	0.39	4.13	0.44	4.16	0.40	1.36	0.26
10. การแนะแนว	4.20	0.40	4.14	0.42	4.12	0.44	0.89	0.41
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.22	0.45	4.16	0.47	4.09	0.45	2.35	0.10
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ	4.26	0.48	4.24	0.45	4.13	0.44	2.93	0.06
13. การประสานความร่วมมือในการ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น	4.21	0.44	4.14	0.41	4.13	0.45	1.15	0.32

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ขนาดเล็ก/ กลาง (n=89)		ขนาด ใหญ่ (n=118)		ขนาด ใหญ่พิเศษ (n=157)		F	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.26	0.47	4.20	0.42	4.16	0.43	1.43	0.24
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา	4.19	0.43	4.13	0.44	4.15	0.44	0.50	0.61
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อ ใช้ในสถานศึกษา	4.33	0.48	4.21	0.49	4.20	0.45	2.40	0.09
17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	4.27	0.44	4.18	0.49	4.18	0.46	1.28	0.28
รวม	4.24	0.31	4.17	0.30	4.15	0.30	2.72	0.07

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบรายคู่ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) โดยรวมและรายด้าน

รายการ		ขนาดเล็ก/กลาง	ขนาดใหญ่	ขนาด ใหญ่พิเศษ
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	\bar{x}	4.24	4.18	4.09
ขนาดเล็ก/กลาง	4.24		0.06	0.15*
ขนาดใหญ่	4.18			0.09
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.09			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก/กลาง กับขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ปริญญาตรี (n=197)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=167)		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการ ให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร ท้องถิ่น	4.21	0.40	4.21	0.40	-0.05	0.96
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.17	0.38	4.14	0.38	0.62	0.54
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.21	0.40	4.19	0.39	0.44	0.66

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ปริญญาตรี (n=197)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=167)		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
4. การพัฒนาหลักสูตร	4.13	0.44	4.16	0.42	-0.75	0.46
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.15	0.40	4.19	0.41	-0.77	0.44
6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียน	4.15	0.44	4.17	0.37	-0.43	0.67
7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา	4.22	0.46	4.21	0.42	0.23	0.82
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการ เรียนรู้	4.15	0.44	4.14	0.40	0.09	0.93
9. การนิเทศการศึกษา	4.16	0.41	4.18	0.41	-0.45	0.65
10. การแนะแนว	4.15	0.43	4.14	0.42	0.27	0.79
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา	4.14	0.48	4.16	0.43	-0.48	0.63
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทาง วิชาการ	4.21	0.45	4.18	0.46	0.45	0.66
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.16	0.46	4.15	0.40	0.17	0.86
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	4.19	0.44	4.20	0.43	-0.14	0.89
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา	4.13	0.43	4.18	0.44	-1.05	0.30
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ ในสถานศึกษา	4.26	0.46	4.20	0.49	1.25	0.21

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	ปริญญาตรี (n=197)		สูงกว่า ปริญญาตรี (n=167)		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	4.20	0.46	4.21	0.48	-0.16	0.88
รวม	4.18	0.31	4.18	0.29	-0.06	0.96

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ปรากฏผลตามตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	I	D	ความต้องการจำเป็น	
			PNI	อันดับ
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	5	4.21	0.19	3
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	5	4.16	0.20	2
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	5	4.20	0.19	3
4. การพัฒนาหลักสูตร	5	4.14	0.21	1

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1	I	D	ความต้องการจำเป็น	
			PNI	อันดับ
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	5	4.17	0.20	2
6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผล การเรียนรู้	5	4.16	0.20	2
7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	5	4.22	0.18	4
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้	5	4.14	0.21	1
9. การนิเทศการศึกษา	5	4.17	0.20	2
10. การแนะแนว	5	4.15	0.20	2
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	5	4.15	0.20	2
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	5	4.20	0.19	3
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	5	4.15	0.20	2
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	5	4.20	0.19	3
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา	5	4.15	0.20	2
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ใน สถานศึกษา	5	4.23	0.18	4
17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	5	4.20	0.19	3

จากตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.21) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ด้านการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศ การศึกษา ด้านการแนะแนว ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการจัดทำ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา (PNI Modified = 0.20) และด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (PNI Modified = 0.19)

GRAD VRU

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และระดับการศึกษา และเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาระวิเคราะห์ข้อมูลอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
- 5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้

5.1.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน และระดับการศึกษา

5.1.2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน มีการดำเนินงานบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน

เพื่อใช้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

5.1.2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยขนาดโรงเรียนแบ่งออกเป็น ขนาดเล็ก/กลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

5.1.2.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามระดับการศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ระดับการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ (PNI Modified = 0.21)

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยที่พบและตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.2.1 การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

5.2.1.1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 การบริหารงานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียน ดังนั้นจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เพราะคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ผลการวิจัยข้อนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศักดิ์ ชูช่วง (2551) ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขตที่ 2 พบว่า การวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 2

ในภาพรวมทุกด้านมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมคิด มานะคิด (2554) ที่ทำวิจัย เรื่องการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า โดยรวมปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน ผลการวิจัยเป็นแบบนี้ เนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 งานวิชาการมีความสำคัญเป็นอย่างมากในสถานศึกษา ถ้าโรงเรียนหรือสถานศึกษาดำเนินการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพแล้วนั้น สถานศึกษาประสบความสำเร็จในเรื่องการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจะสูงขึ้น คุณภาพการศึกษาก็เพิ่มสูงขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเนื้อหาสาระสำคัญซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาของประเทศ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management: SBM) และการจัดการศึกษาทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการบริหารของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นองค์กรหลัก ในการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยกระจายไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง เพราะฉะนั้นจะต้องอาศัยการบริหารงานด้านดังกล่าว เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล การเรียน การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก นั่นคือ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีการดำเนินงานบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ ในส่วนของด้านการพัฒนาหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจจะเป็นว่าการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรของสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลง หรือจัดทำขึ้นมาใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงครูไม่ศึกษาหลักสูตรก่อนสอน และไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ยังคงยึดถือวิธีการสอนแบบ “ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง” ในการสอน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้สอนมี

ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษา และคอยสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการปรับเพิ่มสัดส่วนเวลาเรียนวิชาหลัก บทเรียนที่ได้จากการเปรียบเทียบผลการทดสอบ PISA ของประเทศไทยกับประเทศเวียดนามชี้ให้เห็นที่สำคัญของการศึกษาไทย คือ จำนวนสาระการเรียนรู้ที่มากจนเกินไป ซึ่งหากต้องการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศให้ก้าวหน้าเพื่อยกระดับไปสู่ Thailand 4.0 ซึ่งต้องปรับเพิ่มสัดส่วนการเรียนในวิชาหลัก ที่ประกอบไปด้วย วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายความว่า ต้องปรับลดเวลาเรียนของวิชาอื่นลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะคงไม่เหมาะสมที่จะเพิ่มเวลาเรียนรวมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ (วีรชาติ กิเลนทอง, 2560) กล่าวโดยสรุปได้ว่า เพราะครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีแนวความคิดที่ตรงกัน คือ การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลัก และเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2551) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา และสอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา

5.2.2 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา

5.2.2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานวิชาการสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีกรอบของการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน ดังนั้นการทำงานของครูและบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานวิชาการที่แตกต่างกันด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยข้อนี้เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย ชูเลิศ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนระดับของการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี แผ่นประโคน

(2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทยาภรณ์ อรชัย (2559) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่างกัน ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขต 2 แตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ โดยครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่า 21 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขต 2 มากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน 21 - 41 ปี และครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มากกว่า 41 ปีขึ้นไป ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลว่า ประสิทธิภาพการทำงาน of ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประสิทธิภาพการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และประสิทธิภาพการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการสูงกว่าครูที่มีประสิทธิภาพการทำงาน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

5.2.2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนแต่ละขนาดโรงเรียน ได้รับกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการมาดำเนินการปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยข้อนี้ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หิรัญ เชิดฉันท (2549) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ ตามแนวปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของครูมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุณากรรณ สวนมะม่วง (2553) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า 1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

มีลักษณะและรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด รองลงมาคือสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 2) ลักษณะและรูปแบบของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีลักษณะและรูปแบบการบริหารงานวิชาการในภาพรวม และรายด้านไม่ต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล บุญอาจ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยในภาพรวมและในรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยขนาดโรงเรียนแบ่งออกเป็น ขนาดเล็ก/กลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีการดำเนินการบริหารงานวิชาการโดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2.2.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ได้รับการศึกษา วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ก็มีการพัฒนางานวิชาการได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากครูในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองโดยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการอยู่เสมอ มีความรู้ใหม่ ๆ เรียนรู้งานวิชาการไปพร้อมกัน จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีศักยภาพในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยข้อนี้ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ ผลการวิจัยของปรีชา โล่ห์ชัย (2552) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ กษิตศ เนียมทอง (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท ผลการเปรียบเทียบศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาติา ศิริสุวรรณ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา อำเภอเบตง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ผลของการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอ เบตง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

5.2.3 ผลวิเคราะห์การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ เกี่ยวกับงานการบริหารทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการบริหารของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นองค์กรหลักในการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยกระจายไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารต้องกระจายอำนาจให้กับครูในสถานศึกษา โดยมอบหมายงานให้ครู และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การประเมินผล และการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรา ธรรมศรี (2549) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีสภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ ด้านการสอบวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน และด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านศึกษาค้นคว้า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการตรวจสอบและนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่สังคม ชุมชนและท้องถิ่น ด้านการร่วมมือประสานงานต่าง ๆ กับสถานอื่น ๆ ในการพัฒนางานวิชาการ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ พวงงาม (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านและรายข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการเป็นงาน

หลักของสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผลและ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั ว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันจัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ชื่อเสียงของสถานศึกษาและความพอใจของทุกฝ่ายเป็นการตอบสนองความสำเร็จของการจัดกิจกรรม ทุกด้านที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพตาม จุดมุ่งหมาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ปริดานันท์ (2553) ได้ศึกษาการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมือง สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการ พัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษา คอยสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุน จัดหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เพียงพอต่อ ความต้องการของนักเรียน

5.3.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องหาวิธีการที่จะทำให้ครูผู้สอนมี

ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคอยสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีแนวคิดทักษะ กระบวนการซึ่งนำมาพัฒนางานบริหารวิชาการของโรงเรียน และหาแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

5.3.2.1 ควรมีวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ พวงงาม. (2557). การบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กษิตศ เนียมทอง. (2549). **ศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาด้านงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- กุลชญา เทียงตรง. (2550). **การบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโรงเรียนเทศบาล เขตการศึกษา 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เกรียงไกร ปริธรรมมัง. (2551). **ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา จังหวัดสระแก้ว ตามทัศนะของนักเรียน**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรูณี แก้วเอี่ยม. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ**. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จรัส อติวิทยากรณ์ (2554). **หลักการ และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: เหมการพิมพ์.
- จันทรานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัคพอยท์.
- จิรกร มุสิกะวัน. (2550). **สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- จิตติมา วรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก:
 รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ฉนวนศรี มงคลเดช. (2550). การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาปทุมธานี. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- ชนม์ผศุตม์ พัฒพันธ์. (2557). ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทาง
 การศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว
 เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โชติ บดีรัฐ. (2558). เทคนิคการบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิตารีย์ ไชยชิน. (2556). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกลุ่ม
 บ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.
 งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงเพ็ญ ทுகิต. (2551). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของ
 ครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี เขต 2. วิทยานิพนธ์
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์.
- ดิเรก พรสีมา และคนอื่น ๆ. (2553). รายงานการวิจัยการกระจายอำนาจการบริหารและจัด
 การศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ.
- ตรีโชค กางกัน. (2552). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทาง
 การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลิขบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธวัชชัย สิงห์จันทร์. (2551). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
 การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย. (2557). พื้นฐานการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส
- นพพงษ์ ญจิตราตุล. (2557). หลักการ และทฤษฎี การบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี:
 สำนักพิมพ์ติรณสาร จำกัด.

- นิรมล บุญอาจ. (2558). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- นิตยธิดา จันดาสงค์. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปอทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นภาดา ผูกสุวรรณ. (2553). การบริหารงานวิชาการตามทฤษฎีของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2559). ประกาศจัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค. สืบค้นจาก www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=44885&Key=news19
- ประภาพร แผลตสูงเนิน. (2561). ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ปรีชา โล่ห์ชัย. (2552). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี
- พิทยาภรณ์ อรชัย. (2559). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- พินสุดา สิริธรงค์ศรี และคนอื่น ๆ. (2554). รายงานการวิจัย เรื่อง การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคนอื่น ๆ. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- เพ็ญพักตร์ มีงวงศ์ธรรม. (2561). **แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.**
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พนม ลิมอารีย์. (2548). **การแนะแนวเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พรชัย เจดามาน. (2560). **การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21.**
สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv./blog/print.php?id=1013129>.
- ภาวิตา ฮั่นสกุล. (2561). **ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง - เป้าหมาย กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนหน่วยที่ 1-7.** กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- รัชนิย์ สีหะวงษ์. (2558). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา เขต 1.** งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** สงขลา: นำเข้าป่ายโฆษณา.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2552). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. สงขลา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** พิมพ์ครั้งที่ 5. สงขลา: บริษัทนำศิลป์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

- วีระชาติ กิเลนทอง. (2560). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2558/ 2559 ความจำเป็นของการแข่งขันและการกระจายอำนาจในระบบการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วรรณรัตน์ ทายิดา. (2551). **การศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**.
- วรรณณี แกมเกตุ. (2555). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรการณ์ สามโกเศศ และคนอื่น ๆ. (2553). **ข้อเสนอแนะทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะคนไทย**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วสันต์ ปรีดานันท์. (2553). **การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ทาทราย. (2552). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- ศิรา ธรรมศรี. (2549). **สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). **การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

GRAD VRU

- สมคิด มานะคิด. (2554). การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- สมชาย ชูเลิศ. (2553). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมศักดิ์ ชูช่วง. (2551). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2561). การจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ทริปเฟล เอ็ดดูเคชั่น.
- สุชาดา ศิริสุวรรณ. (2553). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอเบตง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สมร อุ่นผ่อง. (2556). การบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- สุรางค์ เจริญนาน. (2550). ปัญหาและแนวทางแก้ไขดำเนินการนิเทศงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2531). ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย: การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2544). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช และคนอื่น ๆ. (2555). รายงานการวิจัย การประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวีธา ฤกษ์เกษม. (2551). การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). รายงานประจำปี 2560. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สหชาติ เหล็กชาย. (2553). การเรียนรู้แบบเผชิญประสบการณ์. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานการประชุมสัมมนาเพื่อพิจารณา รายงานการวิจัยเรื่องแนวนโยบายการผลิตและพัฒนาครู. กรุงเทพฯ: หจก.วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐาน การศึกษากลุ่มงานวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- หิรัญ เชิดฉันท. (2549). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- อัญชลี แป้นประโคน. (2556). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- อุณากรณ์ สอนมะม่วง. (2553). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

เอมอร ผลบุษพ. (2551). **การวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัครายุทธ ศรีใจอินทร์. (2552). **การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามระบบการประกัน
คุณภาพ การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแบบรวมเรียน**. ปริญญาโท
กศ.ด.สาขาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

Argyris, C. (1964). **Integrating The Individual and The Organization**. New York;
John Wiley and Sons, Inc.

Atria, J. P. (2000, June). The Effect of the Illinois Quality Assurance and
Improvement Planning Process on Chicago Public School Teacher Attitudes
Toward School Improvement. **UMI Pre Quest Digital Dissertation-Full
Citation & Abstract 60 (12): 4254**

Barr, A. S. et al. (1947). **Supervision Democratic Leadership in Improvement of
Learning New York: Appleton Century Crafts, Inc.**

Best, J. W. (1978). **Research in Education**. 3 ed., New Delhi: Prentice Hall of India Inc.

Boeree. (2002). **Personality theories**. Retrieved from [http://www.ship.edu/cgboeree/
maslow.html](http://www.ship.edu/cgboeree/maslow.html).

Brophy, G. M. (2006). A study of the process used by academic affairs administrators at
participating institutions of higher education to select instructional
technology tools faculty use in instruction in undergraduate classes.
Dissertation Abstract International, 24(2), 171-A.

Bigos, C. J. (1997). An identification of principal instructional leadership behavior in
effective high school. **Dissertation Abstracts International, 44 (5), 1509-
1514.**

Chester, I. B. (1938). **The function of an executive**. Cambridge: Harvard University
Press.

Chester, N. M. (1996). **An introduction to school administration**. Selected reading.
New York: McMillan.

- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing**. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Crosby, P. B. (1979). **Quality is Free**. New York: McGraw - Hill.
- Dann, Rute CATHERING. (1994, Spring). Pupil Assessment in the Pimary School with special Reterence to the Assessment Implications. **Of the Education Reform ACT. 1998. Dissertation Abstracts International**. 55.(1). 16-0.
- Delaney, J. G (2005). **The relationship between school - based management and school Improvement**. Doctoral Dissertation Graduate School University of Alberta 1995.
- Dickerson, B. E. (1996). **Leadership Style,Control And Role Strain: Qualitative Study of Principals Involved in School-Based Management**. Washington: Washington State University.
- Fisk. (1957). **The task of educational Administration**. In Roald F.Campbell and Russel T.Gerggse (Eds). **Administrative Behavior in Education**. New York: Harper & Row.
- Fowler, M. B. (1986). The Relationship Between Teacher's Perceived Participation in Educational Decision Making and Teacher Morale in Selected Elementary Schools in Targeted Southeastern States. **Dissertation Abstracts International**, 46(1).
- Getzels, J. W. & Guba, E. & Lipham, J. M. & Campbell, R. F. (1968). **Educational Administration as a Social Process: Theory, Practice**. New York: Harper & Publishers.
- Gilmore & Campbell, (1996). **Needs assessment strategies for healt education and health promotion**. Madision, WI: Brown & Benchmark Publishers.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Goldhammer, Robert et al. (1980) **Clinical Supervision 2nd ed**. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Goldhammer, R. et al. (1980). **Clinical Supervision**. 2nd ed. New York : Holt Rinehart & Winston.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y, S. (1982). **The place of values in needs assessment**. **Educational Evaluation and Policy Analysis**, 4, 311-320.

- Gulick, L. and Lyndall U. (eds). (1937). **Papers on the Science of Administration**. New York: Institute of Public Administration. New York: University.
- Glicman, C. D. (1981). **Development Supervision: Alternative Practice for Helping Teachers Improve Instruction**. Washington D. C.: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Gwynne, R. (1997). **Maslow's hierarchy of needs**. Retrieved from <http://web.utk.edu/~Gwynne/maslow.htm>.
- Hersey, P. Blanchard, K.H. and Johnson, E.P. (1997). **Management of Organizational Behavior: Utilizing Human Resources**. 6th ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Katz, D. and Robert, K. (1996). **the Social Psychology of Organizations**. New York: Wiley.
- Koontz, H. and O'Donnell, C. (1976). **Management: A Systems and Contingency Analysis of Managerial Functions**. New York: McGraw-Hill.
- Kaufman, R. (1977). **A possible taxonomy of needs assessments**. Educational Technology. November, 60-64.
- Kaufman, R. & English, F. W. (1981). **Needs assessment; Concepts and application**. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Kaufman, R. (1987). **A needs assessment primer**. Training & Development Journal. In American Society for Training and Development; ASTD. (1992, pp. 37-41). Virginia: ASTD.
- Kaufman, R., Rojas, A., M., & Mayer, H. (1993). **Needs assessment: A user's guide**. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Lodge, M. (1981). **Magnitude scaling: Quantitative measurement of opinions**. Beverly Hills, CA: Stage Publications, inc.
- Mattox, D. (1987). A study of Inservice Needs of Illinois Public School Elementary Principals. **Dissertation Abstracts International**. 12(1): 1.
- Meegan, E. A. (1986). Participation in planning and quality of catholic elementary school in Milwaukee. **Dissertation Abstracts International**, 47(31), 52-A
- Nufeldt @ Guralanik. (1988). **Webster's new world dictionary of the American language**. New York, NY: Webster's New World.

- Parsons, T. (1960). **Structure and Process in Modern Societies**. New York: The Press Clench.
- Peter, F. D. (1998). **Management and leadership for nurse managers 2th ed.** Bonton: Jones and Bartlett.
- Phongsakorn Adulpittayaporn. (2019). **Approaches for The Academic management improvement of the small-sized secondary schools according to the concept of student quality development networks**. Dissertation Abstract, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Punnisa Morsaman. (2019). **Academic administration of the 11 Phrapariyattidhamma schools in the northeast of Thailand**. Dissertation Abstract, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Reynolds, J. (1998). A case study of a primary School Using the Action Research Process Study Parental Involvement Practices Team. **Dissertation Abstracts International**, 59: 215 A.
- Rossi, P. H., & Freeman, H. E. (1993). **Evaluation: A systematic approach**. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Scriven, M. (1991). **Evaluation thesaurus**. Newbury Park, CA; Sage Publications, Inc.
- Scriven, M. & Roth. (1995). **Evaluation as a Discipline**. *Studies in Educational Evaluation*, 20, 147-166.
- Sears, (1950). **The Nature of The Administrative Process**. New York: Mc Groow Hill Book Co.
- Sergiovanni, T.J. (1983). **Supervision Human Perspectives**. New York: McGraw-Hill.
- Sergiovanni, T. J., Martin, B. and Fred, S. (1987). **Coomb. Education Governmence and Administation**. 2 nd ed. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Shertzer, B. and Stone, S. C. (1976). **Fundamentals of guidance**. Boston: Houghton Mifflin.
- Simon, H. A. (1958). **Administrative Behavior**. New York: Mc Millan.
- Suarez, T. M. (1990). **Needs assessment studies**. In H. J. Walberg & G.D. Haertel (Eds.), *The International encyclopedia of educational evaluation* (pp. 29-31). Oxford: Pergamon Press.

- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace and World Inc.
- Trimby, M. J. (1979). **Needs assessment models: A comparison**. *Educational Technology*, 19, 24-28.
- White, R. (2002). **Needs assessment guide**. The Health Resources and Services Administration, HIV/AIDS Bureau. Retrieved from [http://hab.gov/k/4web/Needs Assessment Guide. Htm](http://hab.gov/k/4web/Needs%20Assessment%20Guide.htm).
- William, C. O. (1971). An In Dept Investigation of Implicit Tasks Performed by Selected Indiana Junior High School Principal, **Dissertation Abstract Internat** 39(9).
- Williams, R. L. (1994). **Essentials of Total Quality Management**. New York: Amacom.
- Witkin, B. R. (1984). **Assessing needs in education and social program**. San Francisco, CA; Jossey-Boss Publishers.
- Witkin, B. R. and Altschuld, J. W. (1995). **Planning and Conducting needs assessments**. A practical guide. Thousand Osk, CA: Sage Publication. Inc.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก
หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

GRAD VRU

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/ ๒๐๖๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ. ประตุน้ำพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๓๑ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายธนพจ แก้ววงษา

ด้วยนางสาวพิมพ์ใจ พุฒจักรัส รหัสนักศึกษา ๕๘B๕๔๖๕๐๒๐๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจักรัส เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๒๖๑๒๗๕๙ เป็นผู้ประสานงานโดยตรง บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษ ศรีโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/๒๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ. ประตุน้ำพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

จก เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางสาววราภรณ์ มอญภาษา

ด้วยนางสาวพิมพ์ใจ พุฒจักรัส รหัสนักศึกษา ๕๘B๕๔๖๕๐๒๐๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจักรัส เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๒๖๑๒๗๕๙ เป็นผู้ประสานงานโดยตรง บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีร์ธนิษั ศรีวิหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/๒๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ. ประตูน้ำพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

จก เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เรียน นางวันวิสา ดิจริง

ด้วยนางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตรัส รหัสนักศึกษา ๕๘B๕๔๖๕๐๒๐๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตรัส เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๒๖๑๒๗๕๙ เป็นผู้ประสานงานโดยตรง บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและขอขอบคุณล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษ์ ศิริโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/๒๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ. ประตุน้ำพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๑๓ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน อาจารย์ ดร.เลอลักษณ์ โอทกานนท์

ด้วยนางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตรัส รหัสนักศึกษา ๕๘B๕๔๖๕๐๒๐๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตรัส เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๒๖๑๒๗๕๙ เป็นผู้ประสานงานโดยตรง บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและขอขอบคุณล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษ์ ศิริโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐- ๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ที่ ศธ ๐๕๕๑.๑๒/๒๑๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปณจ. ประตุน้ำพระอินทร์

จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๓ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์

ด้วยนางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตรัส รหัสนักศึกษา ๕๘B๕๔๖๕๐๒๐๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตรัส เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๒๖๑๒๗๕๙ เป็นผู้ประสานงานโดยตรง บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีและขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีร์ธนิภักษ์ ศิริวิหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

GRAD VRU

ที่ อว ๐๖๓๐.๑๒/ ๓๙๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตู่หน้าพระอินทร์
จ.ปทุมธานี ๑๓๑๘๐

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนปากช่อง

ด้วยนางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส รหัสนักศึกษา ๕๘๖๕๔๖๕๐๒๐๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีความจำเป็นต้องทำการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม
ในหน่วยงานของท่านเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษา
ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม โดยมอบให้ นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส เบอร์โทรศัพท์
๐๘๖ - ๒๖๑๒๗๕๙ เป็นผู้ติดต่อประสานงานโดยตรง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์ ศิริไวยหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๑, ๔๐๒, ๔๐๓

โทรสาร ๐-๒๕๒๙ ๑๖๓๘ ต่อ ๔๐๖

ภาคผนวก ค

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

GRAD VRU

Reliability

[DataSet1] D:\วิเคราะห์tryout\วิเคราะห์tryout1.sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	28	93.3
	Excluded ^a	2	6.7
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.952	85

GRAD VRU

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

GRAD VRU

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
3. การตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะประเมินผลการบริหารงานวิชาการของบุคคลหรือสถานศึกษา ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่เกิดความเสียหายแต่อย่างใดต่อผู้ตอบแบบสอบถาม เพราะผู้ตอบไม่ต้องลงชื่อในแบบสอบถามฉบับนี้ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์มากต่อการใช้เป็นข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงเรียนขอความกรุณาจากท่าน โปรดให้ความอนุเคราะห์ตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง ซึ่งผู้วิจัยขอปกปิดความลับและใช้ข้อมูลทำงานวิจัยเท่านั้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้ในครั้งนี้

พิมพ์ใจ พุฒจัตรัส

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

GRAD VRU

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

2. ขนาดโรงเรียน

ขนาดเล็ก/ขนาดกลาง

ขนาดใหญ่

ขนาดใหญ่พิเศษ

3. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับการบริหารวิชาการของท่านเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

GRAD VRU

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการ พัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น					
1. ผู้บริหารวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้					
2. ผู้บริหารกำหนดจุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา					
3. ผู้บริหารจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น					
4. ผู้บริหารจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา					
5. ผู้บริหารตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้เรียน					
6. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย ของสถานศึกษา					
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ					
7. ผู้บริหารกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
8. ผู้บริหารสนับสนุน กำกับ การพัฒนากระบวนการเรียนการ สอน และการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
9. ผู้บริหาร นิเทศ ติดตามการวัดผลประเมินผล และการเทียบ โอนผลการเรียน					
10. ผู้บริหารดำเนินการกำกับ ติดตามการประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ					
11. ผู้บริหารพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัย และ ส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ					
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา					
12. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้					
13. ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดย พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
14. ผู้บริหารมุ่งพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					
15. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน					
16. ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
4. การพัฒนาหลักสูตร					
17. ผู้บริหารดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน					
18. ผู้บริหารจัดให้มีการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม					
19. ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข					
20. ผู้บริหารจัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
21. ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก					
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้					
22. ผู้บริหารสนับสนุนครูในการพัฒนาวิธีการให้ความรู้แก่นักเรียน					
23. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ผู้เรียน					
24. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดทำเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
25. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา					
26. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่					
27. ผู้บริหารสนับสนุนครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง					
6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน					
28. ผู้บริหารกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ					
29. ผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา					
30. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอน					
31. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผล และประเมินผลที่หลากหลาย					
32. ผู้บริหารจัดให้มีระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ					
7. การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา					
33. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้					
34. ผู้บริหารมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย					
35. ผู้บริหารจัดให้มีการรวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้					
36. ผู้บริหารสร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
37. ผู้บริหารและบุคลากรนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา					
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้					
38. ผู้บริหารสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา					
39. ผู้บริหารจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ					
40. ผู้บริหารพัฒนาการจัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
41. ผู้บริหารจัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
42. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา					
9. การนิเทศการศึกษา					
43. ผู้บริหารศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา					
44. ผู้บริหารดำเนินการนิเทศ และการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย					
45. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายใน					
46. ผู้บริหารส่งเสริมการนิเทศ เป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ					
47. ผู้บริหารจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่อง เป็นระบบและกระบวนการ					
48. ผู้บริหารจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
10. การแนะแนว					
49. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดระบบการแนะแนวทาง วิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา					
50. ผู้บริหารสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมใน กระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
51. ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ					
52. ผู้บริหารส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดี ระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสนับสนุนการ แนะแนว					
53. ผู้บริหารประสานงานด้านการแนะแนวระหว่าง สถานศึกษาอื่นและเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่ การศึกษา					
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา					
54. ผู้บริหารจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูล สมบูรณ์ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ					
55. ผู้บริหารจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้น คุณภาพการศึกษา					
56. ผู้บริหารดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา					
57. ผู้บริหารตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา					
58. ผู้บริหารประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตาม มาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพ ภายนอก					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ					
59. ผู้บริหารจัดการระบบการเรียนรู้และส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการกับบุคคล และหน่วยงานภายนอกของสถานศึกษา					
60. ผู้บริหารส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน					
61. ผู้บริหารมุ่งพัฒนางานวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน					
62. ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร					
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น					
63. ผู้บริหารจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน					
64. ผู้บริหารจัดระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากร ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียน					
65. ผู้บริหารให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ					
66. ผู้บริหารจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่น					
67. ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และองค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน					
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน สถานประกอบการและ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา					
68. ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
69. ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ในการจัดการศึกษา					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
70. ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน					
71. ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือทางด้าน วิชาการให้หน่วยงานอื่น					
72. ผู้บริหารพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของ ผู้เรียน					
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา					
73. ผู้บริหารจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา					
74. ผู้บริหารตรวจสอบระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงาน ด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง					
75. ผู้บริหารนำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับงาน วิชาการของสถานศึกษา					
76. ผู้บริหารติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ					
77. ผู้บริหารนำผลการประเมินการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานวิชาการ ไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม					
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา					
78. ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา					
79. ผู้บริหารจัดหาหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อ ใช้ประกอบการเรียนการสอน					
80. ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือ เสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบ งาน ใบความรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน					

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 1	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
81. ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบความครบถ้วนของหนังสือ แบบเรียน					
17. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
82. ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและ พัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของ สถานศึกษา					
83. ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรในเรื่องการพัฒนา สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับครู					
84. ผู้บริหารมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่					
85. ผู้บริหารนิเทศ ติดตาม ในการผลิตและการพัฒนาการใช้ สื่อของครู					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวพิมพ์ใจ พุฒจิตร์รัส
วัน เดือน ปี ที่เกิด 8 กรกฎาคม 2531
สถานที่เกิด จังหวัดนครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน 120 หมู่ 2 ตำบลโนนสำราญ อำเภอแก้งสนามนาง
จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2555 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประวัติการทำงาน
พ.ศ. 2557 ครูโรงเรียนหอวัง ปทุมธานี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ครู
ที่ทำงานปัจจุบัน 101 หมู่ 8 ตำบลสวนพริกไทย อำเภอเมือง
จังหวัดปทุมธานี

GRAD VRU